

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

สิทธิมนุษยชนของเด็ก
มาตรฐานไทย กับ มาตรฐานสากล

จัดทำโดย ทค. เดชอุดม ไกรฤทธิ์
รหัส ๕๘๐๓๐๘

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๓
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายเดชอุดม ไกรฤทธิ์

- อายุ** - อายุ ๖๙ ปี
- วุฒิการศึกษา** - นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๕๒),
นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๑๑), เนติบัณฑิตไทย (๒๕๑๒)
- อาชีพ** - ประกอบวิชาชีพทนายความ (๒๕๑๒ - ปัจจุบัน)
- กรรมการผู้จัดการ บริษัท เดชอุดม แอนด์ แอสโซซิเอทส์ จำกัด
๙๔๒/๑๔๒-๓ ชั้น ๙ อาคารชาวยุโรปสโรวเวอร์, ถนนพระราม ๔ แขวงสุริยวงศ์ เขตบางรัก กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๓๓-๐๐๕๕ (๗ คู่สาย) โทรสาร ๐-๒๒๓๖-๖๖๘๑, ๐-๒๒๓๓-๐๒๒๗

ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันและอดีต

งานด้านวิชาชีพกฎหมาย

- นายกสหทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ (๒๕๕๖-ปัจจุบัน)
- กรรมการฝ่ายต่างประเทศของเนติบัณฑิตยสภา
- ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (นิติศาสตร์)
- ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (นิติศาสตร์) สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ (ภาคภาษาอังกฤษ)
- ผู้บรรยายในหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)
- ผู้บรรยายหลักสูตรวิชาว่าความ สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ และสถาบันวิชาชีพกฎหมายชั้นสูง สภานายความ
- อาจารย์ผู้บรรยายในสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- อดีตเลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา (๒๕๕๑-๒๕๕๕)
- อดีตนายกสหทนายความ (๒๕๔๗-๒๕๕๐ และ ๒๕๕๐-๒๕๕๓)
- อดีต President of Inter-Pacific Bar Association (๒๕๔๒ - ๒๕๔๓)

งานด้านนิติบัญญัติ

- รองประธานที่ปรึกษาสิทธิบัตรคดีของรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่ ๑
- อดีตสมาชิกวุฒิสภา (๒๕๕๓-๒๕๕๗)
- อดีตกรรมการและประธานที่ปรึกษากรรมการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสารและโทรคมนาคม วุฒิสภา
- อดีตกรรมการการเงิน การคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน วุฒิสภา
- อดีตกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา (๒๕๕๔-๒๕๕๖)
- อดีตประธานคณะอนุกรรมการด้านการลงทุนในตลาดทุน วุฒิสภา
- อดีตประธานคณะอนุกรรมการศึกษาและตรวจสอบทรัพย์สินของรัฐฯ วุฒิสภา
- อดีตกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐
- อดีตประธานคณะอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอแนะในการตราหรือแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐
- อดีตรองประธานกรรมการคนที่ ๒ ของคณะกรรมการจัดทำต้นแบบเจตนารมณ์ของกฎหมาย รัฐสภา

งานบริการสังคม

- ประธานคนที่ ๒ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
- อดีตอุปนายกสมาคมธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์
- อดีตกรรมการคัมภีร์ของผู้นับถือของกรุงเทพมหานคร
- อดีตประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม สภานายความ
- อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
- อดีตที่ปรึกษากฎหมาย สภาสถาบัน (๒๕๕๐-๒๕๕๓)
- อดีตที่ปรึกษาคณะกรรมการสภาวิศวกร
- อดีตที่ปรึกษานายกวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย (๒๕๕๔-๒๕๕๖)
- กรรมการมูลนิธิพระมงกุฎเกล้า (๒๕๕๗ - ปัจจุบัน)

งานด้านอนุญาโตตุลาการและการระงับข้อพิพาท

- ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท สำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม
- อนุญาโตตุลาการสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, International Court of Arbitration, International Chamber of Commerce – ICC, และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.)

งานด้านบริหาร

- อดีตคณะกรรมการในการเจรจาการค้าของกระทรวงพาณิชย์
- อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ
- อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
- อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ในคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
- อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคดีพิเศษ

งานด้านสิทธิมนุษยชน

- อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (ท่านอนันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน)
- ประธานคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย สภานายความ (๒๕๕๓-ปัจจุบัน)

งานด้านวิชาการ

- อาจารย์ผู้บรรยายกฎหมายหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต, นิติศาสตรมหาบัณฑิต, ประกาศนียบัตรทางกฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อดีตกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๔๗ - ๒๕๕๒)
- อดีตประธานกรรมการกำกับมาตรฐานและความเป็นธรรมในการรับเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประกาศเกียรติคุณ

- ประกาศเกียรติคุณ ๒๐๐๗ Rule of Law Award จาก American Bar Association
- ประกาศเกียรติคุณทนายความดีเด่นวันทนายความ ๒๐ ก.พ. ๕๕

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้น ประถมาภรณ์ช้างเผือก
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎไทย ชั้นที่ ๑ ชื่อ ประถมาภรณ์
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก ชั้นที่ ๒ ชื่อ ทวีติยาภรณ์
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๔ ชื่อ จตุตถดิเรกคุณาภรณ์

สารบัญ

	หน้า
สิทธิมนุษยชนของเด็ก มาตรฐานไทย กับ มาตรฐานสากล (บทคัดย่อ)	๑
กรอบพื้นฐานของแนวความคิด/คำนำ	๒ - ๔
เด็ก กับ อายุ	๕ - ๖
ความเป็นเด็กใช้ได้กับทุกเชื้อชาติ	๗
องค์กรของรัฐกับเด็ก	๘ - ๙
สิทธิเด็ก	๑๐
รัฐกับการเคารพสิทธิเด็ก	๑๑ - ๑๒
หลักประกันในการดำรงชีวิตของเด็ก	๑๓
ชื่อและสัญชาติของเด็ก	๑๔ - ๑๕
สัญชาติเด็ก	๑๖
เด็กกับบิดามารดา	๑๗ - ๑๘
เด็กกับครอบครัว	๑๙
การค้าเด็ก	๒๐
เด็กกับสิทธิในการแสดงออก	๒๑
เด็กกับสิทธิในการรับและแลกเปลี่ยนข่าวสาร	๒๒ - ๒๓
เด็กกับศาสนา	๒๔
เด็กกับการชุมนุม	๒๕
สิทธิส่วนบุคคลของเด็ก	๒๖ - ๒๗
เด็กกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	๒๘ - ๒๙
การเลี้ยงดูเด็กในหน้าที่ของบิดามารดา	๓๐ - ๓๑
เด็กกับหลักประกันจากรัฐบาล	๓๒ - ๓๓
เด็กที่ขาดการดูแลจากครอบครัว	๓๔
การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม	๓๕ - ๓๖
เด็กกับสถานะผู้ลี้ภัย	๓๗ - ๓๘

เด็กทุพพลภาพ	๓๙'
เด็กกับการได้รับการดูแลสุขภาพ	๔๐ - ๔๑
เด็กกับการการดูแลโดยหน่วยงานท้องถิ่น	๔๒
เด็กกับงบประมาณจากรัฐ	๔๓
เด็กกับสิทธิในที่อยู่อาศัย	๔๔
เด็กกับสิทธิในการศึกษาเบื้องต้น	๔๕ - ๔๖
เด็กกับการพัฒนาบุคลิกภาพ	๔๗
เด็กกับสิทธิในการเรียนรู้และใช้ภาษาและประเพณี	๔๘
เด็กกับสิทธิในการพักผ่อน	๔๙'
เด็กกับงานอันตรายต่อสุขภาพหรือต่อการศึกษา	๕๐
เด็กกับการป้องกันจากยาอันตราย	๕๑
เด็กกับการละเมิดทางเพศ	๕๒ - ๕๓
เด็กกับหลักประกันการถูกลักพา	๕๔
เด็กกับการป้องกันกับตัวการเจริญวัยของเด็ก	๕๕
เด็กกับการถูกรบกวนตัวในคดีอาญา	๕๖
เด็กกับกองทัพ	๕๗
สิทธิเด็กถูกละเมิดถูกละทิ้ง	๕๘
การช่วยเหลือเด็กในกรณีเด็กทำผิดกฎหมาย	๕๙ - ๖๐
หลักกฎหมายเด็กที่ดีกว่า	๖๑
หน้าที่ของรัฐบาลตามอนุสัญญาเด็กโดยทั่วไป	๖๒
บทสรุป	๖๓
บรรณานุกรม	๖๔

สิทธิมนุษยชนของเด็ก มาตรฐานไทย กับ มาตรฐานสากล

ทศ. เดชอุดม ไกรฤทธิ^(๑)

บทคัดย่อ

เด็ก เป็นความรับผิดชอบของใคร?

สิทธิของเด็กเป็นเรื่องพิเศษ เพราะสิทธิที่มีอย่างหลากหลายตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิของเด็กซึ่งเป็นเรื่องที่ใหญ่หรือผู้มีหน้าที่อุปการะเด็กก็ดี องค์กรของรัฐก็ดี บิดามารดาก็ดี มีหน้าที่ต้องจัดให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากภัยของความขัดแย้ง ความทารุณโหดร้าย มีสิทธิได้รับสิ่งแวดล้อมที่สะอาด มีสิทธิที่จะถือสัญชาติ ศาสนา เรื่องนี้เป็นมาตรฐานกลางที่เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา มีสิทธิที่จะมีชีวิตอย่างสมบูรณ์ มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ^(๒) สิทธิของเด็กเป็นเรื่องพิเศษตามมาตรฐานสากลต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ เป็นเรื่อง que เด็กได้รับหลักประกัน เด็กทุกคนไม่ว่าเพศใด เชื้อชาติใด มีสถานะทางสังคมอย่างไร พูดภาษาใด มีสัญชาติหรือถือศาสนาใด ทุกคนมีสิทธิต่างๆ ตามอนุสัญญานี้แล้ว และเด็กทุกคนก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อการให้ความเคารพนับถือระหว่างกันตามธรรมชาติหรือหนทางของมนุษย์ ถ้าเด็กที่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากภัยของความขัดแย้ง ภัยของความทารุณโหดร้าย การถูกนำไปแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบ การถูกละทิ้ง เด็กเองก็ต้องมีความรับผิดชอบที่จะไม่ใช้ความรุนแรงหรือทำอันตรายต่อกันเช่นเดียวกัน^(๓)

^(๑) นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๕๒), นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๑๑), เนติบัณฑิตไทย (๒๕๑๒)

ตำแหน่ง : กรรมการผู้จัดการ บริษัท เดชอุดม แอนด์ แอสโซซิเอทส์ จำกัด, นายกสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ (๒๕๕๖ - ปัจจุบัน) ฯลฯ

^(๒) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๓) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กรอบพื้นฐานของแนวความคิด

คำนำ

ความเข้าใจและพื้นฐานในเรื่องของเด็ก มีตำราและการบรรยายจากของวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิหลายสำนัก ไม่ว่าจะทางด้านแพทย์ ทางด้านสังคมสงเคราะห์ ทางด้านวิชาชีพตุลาการ รวมทั้งทนายความและหลาย ๆ ส่วน ก็จะเห็นได้ว่าโลกกลม ๆ โบรินเปลี่ยนพื้นฐานความคิดของเราไปนานมากแล้ว โดยเฉพาะเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เราเคยมองเห็นเด็กและเยาวชน ถ้าเป็นสมัยก่อนขอย้อนไปในอดีตหนึ่ง ในกระบวนการยุติธรรมประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๕๑๒ มีศาลเยาวชนหรือศาลเด็กเพียง ๓ ศาล คือศาลเยาวชนและครอบครัวกลางในกรุงเทพฯ ศาลเยาวชนและครอบครัวเชียงใหม่ และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสงขลา ในขณะที่ประเทศไทยให้สัตยาบันแล้วก็สมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๑๑ ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เรื่องอายุ เพศ อะไรต่าง ๆ มีอยู่ในนั้น แต่หลาย ๆ ประเทศรวมทั้งประเทศไทยเองก็ไม่ได้นำมาปฏิบัติเท่าที่ควร โดยเฉพาะเรื่องของเด็กและเยาวชน จนกระทั่งองค์การสหประชาชาติเองก็เตือนร้อนว่าปฏิญญาที่มีอยู่คือลงนามกันไปแล้วก็ให้สัตยาบันแล้วหลายประเทศสมาชิกไม่เห็นปฏิบัติกันเลย ก็เลยมีมติแต่งตั้งคณะทำงานยกร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขึ้นมา แล้วมีมติเชิงแนะนำให้ประเทศสมาชิกประกาศใช้ ซึ่งก็ถือว่าเป็นกฎหมายอนุบัญญัติในระดับสหประชาชาติเกี่ยวกับสิทธิเด็ก ในขณะที่เดียวกันก็พยายามผลักดันเปลี่ยนแนวความคิดเสียใหม่ว่าเด็กและเยาวชนนั้นที่เราพูดกันเสมอคืออนาคตของชาติควรจะได้รับปฏิบัติอย่างไร เพราะฉะนั้นการที่จะให้เด็กและเยาวชนใส่กุญแจมือ ถูกขังร่วมกับผู้ใหญ่ตั้งแต่หลายสิบปีที่ผ่านมา แล้วก็ไปจองจำอยู่ในเรือนจำหรือบางส่วนด้วยในอดีต ซึ่งเราเคยได้เห็นกันมาแล้วเมื่อสักสี่สิบปีที่แล้ว และคงจะได้สัมผัสตรงนั้นว่ามีความรู้สึกที่ไม่ค่อยถูกต้องเท่าไร แต่ประเทศเราจะอ้างว่าไม่มีงบประมาณ เรื่องอย่างนี้อ้างได้หรือไม่ แค่นี้ก็คิดได้แล้ว การเรียนกฎหมายสนุกตรงที่ว่าเราเรียนรู้อะไรจากต้นแบบของกฎหมาย เรานำมิติของกฎหมายอะไรที่มาใช้เป็นบรรทัดฐาน การต้องคิดและต้องเปลี่ยนพื้นฐานของความคิดใหม่ที่ภาษาอังกฤษเขาเรียก Platform of thought เปลี่ยนเป็นว่าเด็กนี้ไม่ควรจะถูกกระทำในหลาย ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเขาจะเป็นอะไร เคยดูรายการโดยเฉพาะรายการที่เด็กที่เป็น HIV แล้วถูกทอดทิ้ง คนที่ให้สัมภาษณ์ยังกินใจผมอยู่ตรงนี้ เขาบอกว่า “ปากกับใจไม่ตรงกัน” ในเรื่องเด็ก คือเด็กคนที่ถูกสัมภาษณ์เขาหันหลัง เพราะว่าเขาก็เป็น HIV แต่เป็น HIV ที่สู้ชีวิต และก็สามารถที่ดำรงชีวิตได้ เขาบอกว่าหลักเสมอภาคก็คือว่าคนเป็น HIV ทุกคนก็ยอมรับแล้วว่าเขาไม่เป็นอันตราย เขาจะกินน้ำแก้วเดียวกับเราก็ได้ เหมือนอย่างท่านอาจารย์มีชัย วีระไวทยะ ได้พูดและได้เคยทำเป็นตัวอย่างไว้ แต่สิ่งที่ปัญหาและอยากจะเห็นการเปลี่ยนแปลงทางช่องรายการ TPBS เขาบอกว่าเด็ก HIV ที่ถูกทอดทิ้งโดยคุณตาคุณยายคุณป้า เพราะว่าพ่อกับแม่เป็น HIV เสียชีวิตทั้งคู่แล้วถูกทอดทิ้ง คำถามก็คือว่าความเสมอภาคในความเป็นเด็กอยู่ไหน แล้วเด็กเหล่านี้ถูกส่งไปบ้านเด็กกำพร้า ท่านคิดว่าเขาได้รับการดูแลถูกต้องแล้วหรือ หากเด็กคนเดียวกันนี้ไปประกอบอาชีพกรรมตอนอายุ ๑๕ ปี ผลที่เด็กคนนี้ได้รับจากการที่เราไม่ปฏิบัติต่อเขาตามพื้นฐานของหลักเกณฑ์สิทธิมนุษยชนของเด็ก เราควรจะโทษใครดี นี่คือการกิจของท่านทุกคนที่เป็นมนุษย์เป็นเพื่อนร่วมโลก นี่คือพันธกิจที่สำคัญที่จะเข้าไปนั่งอยู่กลางใจเด็ก ไม่ใช่ว่าเขาเป็น

HIV แล้วก็ไม่อยากแตะต้อง พ่อแม่ก็ไม่อยากแตะต้อง คนที่พูดเขาบอกปากกับใจไม่ตรงกัน ก็คือว่าปากพูดว่าเสมอภาค แต่ใจและการกระทำไม่ได้ทำเลย เขาปล่อยเด็ก คุณปู่คุณย่าเอาหลานทิ้งเลย เพราะพ่อแม่ตายหมดแล้ว เด็กเป็น HIV ด้วย ถ้าเด็กคนนี้ไปทำผิด จะโทษสังคมหรือโทษเด็ก หากท่านเป็นนักกฎหมายท่านจะให้สิทธิความคุ้มครองเด็กอย่างไร หรือไม่เอาเขาเลย ปล่อยไปตามยถากรรม นั่นคงไม่ใช่คำตอบที่ถูกต้อง ความจริงเรื่องมาตรฐานสิทธิเด็กไทยอยากจะเรียนว่าไม่ใช่เรื่องปากกับใจไม่ตรงกันตามข่าวอย่างเดียว แต่ความจริงคือการปฏิบัติต่อเด็กไทยของเราขาดความรับผิดชอบจากส่วนงานของรัฐ ตามกฎหมายและตามพันธกรณีอย่างมาก

เรื่องหลักเกณฑ์ของการพิจารณาเด็กไทยตามมาตรฐานสากลก็เช่นเดียวกัน ดูจากมาตรฐานตามอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเรื่องสิทธิของเด็กไทยจึงควรที่จะปรับความคิดและการทำงานกับเด็กใหม่ ควรที่จะมาทำให้เราเข้าใจ เปลี่ยน Platform of thought เพราะเด็กไม่ใช่อาชญากร ในคำบรรยายนี้จะเลือกเปรียบเทียบของอังกฤษกับของไทยเรา ของอังกฤษเขาเปรียบเทียบกับมาตรฐานสิทธิเด็กของสหประชาชาติ เรื่องหลักกฎหมายก็จำเป็นต้องถือเป็นแนวแปลความในการใช้บังคับ กฎหมายนี้ที่มาจากกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้นที่เรียนกันมาว่าหลักกฎหมายมีกฎหมาย Anglo Saxon หรือกฎหมาย Common Law นั้นสาย DNA ที่ ๑ กฎหมาย Romanic Law หรือกฎหมาย Continental Law คือกฎหมายสายลักษณะอักษรที่ประเทศเราใช้เป็นหลัก เป็น DNA ที่ ๒ กฎหมายสังคมนิยม Communist เป็น DNA ที่ ๓ กฎหมายศาสนา เช่นคนศาสนายิวหรือศาสนาอิสลาม เป็นหลักกฎหมายสาย DNA ที่ ๔ แต่พื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศนี้เป็น DNA ที่ ๕ ก็คือกฎหมายที่นำแบบมาจากมาตรฐานขององค์การระหว่างประเทศที่ทุกประเทศพึงต้องใช้ และบางประเทศไม่ต้องแปล อย่างเช่นประเทศแคนาดาหรือหลาย ๆ ประเทศ เขาออกพระราชบัญญัติ ๓ มาตราเท่านั้น เป็นภาษาอังกฤษ เขาก็ไม่ต้องมีคำแปลเลย แต่ของเราต้องมาแปลก็เลยต้องออกเป็นพระราชบัญญัติรับรองอนุสัญญา แล้วก็เอาพระราชบัญญัติตัวนี้ถือว่าเราได้ปฏิบัติตามอนุสัญญานี้แล้ว เพราะเราเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ แต่ก็ต้องดูกันว่าอนุสัญญาที่ไทยเราทำ เป็นอนุสัญญาที่เป็นความตกลงระหว่างประเทศซึ่งจะยอมรับปฏิบัติตามให้เป็นกฎหมายเหมือนกันกับในประเทศสหราชอาณาจักรเกรทบริเตนและไอร์แลนด์เหนือที่ได้ตกลงยอมรับให้สัตยาบันตามสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็ก โดยอังกฤษให้การรับรองเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๔ ความจริงแม้กระทั่งอังกฤษเองซึ่งเป็นหนึ่งในห้าของประเทศมหาอำนาจในองค์การสหประชาชาติตั้งแต่เมื่อเริ่มก่อตั้งปี ๒๔๙๑ ก็เพิ่งมารับรองสิทธิเด็กจริง ๆ ในปี ๒๕๓๔ ก็แสดงว่าไม่ได้สนใจเหมือนกัน และรัฐบาลอังกฤษเองก็สงวนสิทธิ์ไว้ ๒ ข้อคือข้อ ๓๐ และข้อ ๓๗ หมายความว่าในการที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาตินั้น แม้กระทั่งรับอนุสัญญาแล้วประเทศสมาชิกอาจสงวนสิทธิ์ในข้อที่เป็นว่ายังไม่อาจปฏิบัติไว้ได้ กล่าวคือกฎหมายภายในเฉพาะข้อที่สงวนสิทธิ์ไว้จะใหญ่กว่าในบทบัญญัติของอนุสัญญา ถ้าเรามองที่ประเทศไทยเราเองรัฐบาลก็ได้ให้การรับรองอนุสัญญานี้เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๑๙๙๒ คือ พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่างจากอังกฤษปีเดียว แต่ได้สงวนสิทธิ์ไว้ ๒ ข้อคือข้อ ๗ และข้อ ๒๒ รายละเอียดจะไปพูดกันในบทที่กล่าวถึง แต่ประเทศไทยเราได้ขอถอนสิทธิที่เราสงวนไว้ตามข้อ ๗ นี้เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นวันที่เลขาธิการสหประชาชาติได้รับหนังสือแจ้งจากรัฐบาลไทยว่าการขอถอนสิทธิ์ไว้ ข้อ ๗ กับข้อ ๒๒ ไม่สงวนสิทธิ์แล้วข้อ ๗ คงเหลือข้อ ๒๒ ข้อเดียว ในขณะที่อังกฤษยังไม่ได้ถอนเลย อังกฤษยังอยู่ คงสงวนสิทธิ์ในข้อ ๓๐ กับข้อ ๓๗ การมีข้อสงวนสิทธิ์ของ

ประเทศไทยเป็นอย่างไรรู้แน่ แสดงว่ากฎหมายในประเทศไทยในเรื่องนั้นใหญ่กว่า อย่างไรก็ดี หากมีการสงวนสิทธิ์ประเทศที่ขอสงวนสิทธิ์ก็ต้องไปออกกฎหมายหรือพระราชบัญญัติให้มีข้อยกเว้นตามที่สงวนสิทธิ์ไว้นั้นใช้บังคับได้

เด็ก กับ อายุ

เด็กทุกคนที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปีได้รับสิทธิทุกอย่างตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก^(๔)

มาตรฐานกลางที่ใช้ในการนับอายุความเป็นเด็กก็คืออายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ของเรามีมาตรา ๘๐ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ เขียนไว้กว้าง ๆ แต่ที่นำมาบัญญัติไว้คือคำว่า “เด็ก” ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖ “เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส จึงมีคำถามว่าที่เราเติมไปนี้ถูกหรือไม่ เพราะถ้าเด็กเราสมรสเขาก็ไม่ได้รับการคุ้มครองตามนี้หรือ ก็เมื่อสหประชาชาติ UNICEF เขาบอกว่าเอาเฉพาะแค่ ๑๘ ปี แม้จะมีเขียนเงื่อนไขไว้ว่า เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น แต่ในกรณีการใช้ระบบประมวลกฎหมายเช่นของประเทศไทยเราว่าถ้าเด็กอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี จะสมรสซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากพ่อแม่ นั้นหมายความว่าเมื่อพ่อแม่ยินยอมให้ลูกสมรสก็เท่ากับส่งให้เด็กซึ่งเป็นลูกของตนให้เป็นผู้ใหญ่ หมดสิทธิการได้รับความคุ้มครองในคดีอาญาเลย ดังนั้นเมื่อกระทำผิดอาญาก็ไม่ขึ้นศาลเยาวชนจะเป็นธรรมหรือไม่ เป็นเรื่องที่ผู้บัญญัติกฎหมายต้องมีความสนใจประเด็นนี้ให้มากไปกว่านั้นอีก แล้วถ้าเด็กเขาหย่าแล้วอายุยังไม่ถึง ๑๘ ปี เพราะอายุ ๑๕ ปี ๑๗ ปี พ่อแม่ก็อนุญาตให้แต่งงานไปแล้ว เขาแต่งงานเดือนเดียวยังหย่าเลย ถ้าหย่าแล้วจะให้ขึ้นศาลไหน จะกลับไปเป็นเด็กเหมือนเดิมหรือไม่ ต้องคิดว่าของไทยเราเขียนชัดเจนารมณ์ของกฎหมายสากลหรือเปล่า นี้คือมาตรฐานเด็กไทย เรากำลังไปเติมว่าสมรสแล้ว ไม่เป็นเด็กแล้วนั้นเป็นกฎหมายครอบครัว ขออนุญาตนิดหนึ่งสำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลาม อายุเกิน ๑๓ เขาก็แต่งงานแล้วที่ภาคใต้ แล้วเขาหย่าได้ง่าย ๆ คุณพ่อผมเป็นอัยการ ท่านได้เคยเล่าให้ฟังว่าคดีนี้เกิดใน ๔ จังหวัดภาคใต้ ซึ่งอนุญาตให้เด็กอายุน้อยแต่งงานได้ แต่งงานไปได้ระยะสั้น ๆ ถูกฝ่ายชายหย่า คราวนี้พอหย่าแล้ว เด็กไปแจ้งความจับสามี เพราะว่าข่มขืนคนอายุไม่ถึง ๑๕ ปี อัยการต้องประชุมกันทั้งกรมว่าจะสั่งคดีอย่างไร กรณีตามตัวอย่างนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่า เรากำลังอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายที่ต่างกันมาก เพราะฉะนั้นการร่างกฎหมายภายในที่มีประเพณีศาสนาที่แตกต่างกัน ย่อมต้องพึงระมัดระวังอย่างยิ่ง เด็กที่ควรจะได้รับ ความคุ้มครองตามอนุสัญญานี้ก็ยังคงเป็นเด็กอยู่ จะแต่งงานหรือไม่แต่งงาน จึงไม่ควรมาเขียนเป็นข้อยกเว้นการได้รับสิทธิคุ้มครองในเรื่องสิทธิมนุษยชนและทางอาญา ซึ่งต่างจากการสมรสเป็นอย่างมาก เพราะการสมรสของเด็กนั้นมองดูทั่วโลกก็ถูกบังคับทั้งนั้น^(๕) ความมีเชื้อชาติหรือไม่ ไม่มี ศาสนามีหรือไม่ ไม่มี เพราะฉะนั้นถ้าเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีแล้ว มิติของกฎหมายก็คือว่าห้ามทำร้ายเด็ก อย่างเราจะเห็นมูลนิธิที่ดี ตำรวจที่ดี เวลาจับเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศทั้งผู้หญิงผู้ชาย บางทีก็เป็นพระบ้าง อะไรบ้าง เอามาออกข่าว โดยเฉพาะมูลนิธิหนึ่งดังมาก แต่ว่าเดี๋ยวนี้ดีขึ้น สมัยก่อนเปิดหน้าเปิดตาเด็กหมด เมื่อสัก ๑๐ ปีที่แล้ว โดยไม่รู้เรื่อง อนุสัญญาก็มีอยู่ ตำรวจก็เหมือนกัน แต่ว่าให้เด็กหันหลัง หรือ

^(๔) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑. เพื่อความมุ่งประสงค์แห่งอนุสัญญานี้ เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

^(๕) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

ก็ให้เด็กใส่ถุงครอบหน้า คำถามมีว่า ถูกหรือผิด ตามอนุสัญญาและตามกฎหมาย เพราะว่าถ้าไม่มี กล้องมัลติมีเดียก็จะไม่ออกทีวี จะไม่พูดเรื่องเด็ก เรื่องเด็กนี้ไม่ใช่เรื่องการค้า ไม่ใช่เรื่องชื่อเสียง ต้องเป็นเรื่องปกปิด ในอังกฤษเวลาเราพูดถึงกันหรือประเทศที่เขาผ่านมาตรฐานสากลแล้ว ท่านจะไม่เห็นหน้าของผู้ต้องหาเลย เวลาเขาขึ้นศาล อย่างคนที่จะวางระเบิดรถไฟใต้ดินเมื่อหลายปีมาแล้วนี้ เวลาขึ้นศาลเขาให้ใส่ถุง Brown Bag เหลือแต่ช่องในตา แม้กระทั่งจะส่องกล้องก็ไม่เห็น แต่ของเราไม่ใช่ ของเราบอกว่าถ้าไม่เห็นภาพแล้วไม่สดชื่น ก็เลยต้องไปดูมันหมด ของเราเองเราชอบดูภาพสด ๆ จนกระทั่งชินกันหมดแล้ว เคยเป็นและปัจจุบันก็กลับไปเป็นประธานกรรมการจริยธรรมของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ก็เคยถามผู้สื่อข่าวว่าที่ไปถ่ายรูปเด็กมานี้แล้วมาคาดตา ใส่หมวกบังนี้ คุณเผยแพร่ถูกหรือไม่ ผมก็บอกเขาว่าไปดูนะ ทุกองค์กรนี้ต้องเคารพอนุสัญญา อนุสัญญานี้เป็นกฎหมายไทยแล้วนะครับเพราะเราให้สัตยาบันแล้วประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ศักดิ์ของกฎหมายใหญ่เพราะเป็นกฎหมายสากล อย่างที่เทียบให้ดูแล้วว่าเรื่องอายุโดยศักดิ์ของกฎหมายจะบอกกฎหมายไทยใหญ่ไม่ใช่แล้ว ต้องดูให้ดี เพราะว่าถ้าเขาไปฟ้องหน่วยงานที่รับผิดชอบองค์กรสหประชาชาติเราก็ผิดอีก^(๖)

(๖) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความเป็นเด็กใช้ได้กับทุกเชื้อชาติ

อนุสัญญานี้ใช้กับทุกคนไม่ว่าผู้นั้นจะมีเชื้อชาติ นับถือศาสนา ความสามารถ หรือไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะคิดหรือพูด หรือไม่ว่าจะมาจากครอบครัวแบบไหนก็ตาม^(๗)

ข้อนี้ก็ยืนยันชัดเจนว่าเรื่องของความเป็นเด็กนั้นต้องใช้กับทุกเชื้อชาติ มีข้อสังเกตที่ชัดเจนว่าเขาใช้คำว่าเชื้อชาติไม่ใช่สัญชาติ เพราะฉะนั้นไม่ว่าประเทศท่านจะใช้ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู เด็กต้องอยู่บนมาตรฐานนี้ถ้าประเทศท่านให้สัตยาบันและไม่ได้สงวนสิทธิ์ไว้ในข้อ ๒. ก็บังคับใช้ตรงนี้ อันนี้เป็นเหตุผลทางกฎหมายที่ท่านในฐานะที่เป็นนายความผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่จะต้องชี้แจงได้ และก็ต้องยกเป็นประเด็นที่จะต้องสืบเสาะ แม้กระทั่งกับศาลก็คงได้ว่าเด็กที่มาปรากฏตัวต่อหน้าเราเป็นเด็กตามความหมายไหน แล้วกฎหมายไหนจะใหญ่กว่ากัน ของเราก็มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญรับรองไว้^(๘) ตัวอย่างของเด็กโรฮิงยาในเรือเป็นปัญหาปัจจุบันที่ทำทนายดี คิดหรือไม่ทำไม่เขาถึงเอาเด็กขึ้นเรือมาด้วย เป็นยุทธศาสตร์ของชาวโรฮิงยาหรือไม่ เด็กจมน้ำตายไปก็เยอะ ตั้งใจไปกันออสเตรเลีย ก็ดันดันกันไป ถามว่าอินโดนีเซีย ประเทศไทยไม่ดูแลหรือ มีข้อสงวนสิทธิ์อะไรที่ประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียทำไว้หรือไม่ รวมถึงแม้กระทั่งประเทศสหรัฐอเมริกาที่ขอให้ Rating Tier I, II และ III แก่ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยด้วยทำหรือเปล่า ซึ่งประเทศสหรัฐก็ต้องทำด้วย แล้วทำหรือไม่ แต่ว่าเวลาออกข่าวโจมตี ๆ ประเทศไทยประเทศเดียว ถูกต้องไหม ผมยังเขียนกฎหมายไปประท้วงเขาว่าท่านไม่สามารถจะโจมตีประเทศไทยประเทศเดียวได้ ด้วยเหตุผลอะไรเดียวตามไปคู่อต่อ ๆ ไป เพราะฉะนั้นเด็กคนต่างด้าวอะไรต่าง ๆ ต้องได้สิทธิเท่าเทียมกัน จากประสบการณ์ได้เห็นหลาย ๆ เรื่องที่ชาวไทยภูเขาหรือที่กำลังเรียกร้องสัญชาติที่เราเคยฟ้องแล้วเราชนะมาได้มาพันกว่าสัญชาติ ตอนนี้ก็ยังไม่ได้อีก ผมก็ไม่ทราบว่าฝ่ายปกครองเขาคิดอะไรอยู่ ถ้าเขาอ่านอนุสัญญานี้ เขามาฟังการบรรยายวันนี้ ผมคิดว่าเขาต้องคิดใหม่ นี่คือมิติสากลที่ทั่วทั้งโลกต้องยอมรับให้การคุ้มครองเด็ก เหมือนต้นไม้เล็ก ๆ ที่ต้องดูแล เพราะฉะนั้นต้องใช้ได้กับทุกศาสนา ไม่ว่าจะเป็ศาสนาพุทธ อิสลาม คริสต์ ฮินดู ต้องอยู่บนมาตรฐานเดียวกัน^(๙)

^(๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒.

๑. รัฐภาคีจะเคารพ และประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ แก่เด็กแต่ละคนที่อยู่ในเขตอำนาจของตน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใด ๆ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ สืบวงศ์ เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติ ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานะอื่น ๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

๒. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อที่จะประกันว่าเด็กได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ หรือการลงโทษในทุกรูปแบบ บนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรมความคิดเห็นที่แสดงออก หรือความเชื่อของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือสมาชิกในครอบครัวของเด็ก

^(๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๙) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

องค์กรของรัฐกับเด็ก

ทูลองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรปฏิบัติงานให้เกิดผลประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่เด็กแต่ละคน^(๑๐)

เทียบเคียงกับนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ ของประเทศไทย ก็นำมาบัญญัติไว้เพื่อเทียบให้เห็นว่าในแต่ละอนุในแต่ละมาตราของอนุสัญญาฯ ประเทศไทยมีกฎหมายอะไรรองรับ ของประเทศไทยเราก็มีเรื่องของการใช้อำนาจองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัตินี้ อย่างเช่นในมาตรา ๒๒ ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เขียนไว้ชัดเจนว่า “การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” เพราะฉะนั้นเด็ก ลูกของคนต่างด้าว ลูกของโรฮิงยาที่มาขึ้นเรือถูกจับต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับมาตรฐานของไทยกับเด็กไทยเหมือนกัน เลือกปฏิบัติไม่ได้ คนที่เป็นทนายความอาสาทำคดีโรฮิงยา ก็จะต้องทราบเรื่องนี้เหมือนกัน เวลาที่ตำรวจแยกระหว่างเด็กที่มากับพ่อแม่มาเรือมนุษย์เรือ ต้องแยกเขาไป จะต้องให้ความคุ้มครองเด็กอย่างไร อันนั้นเป็นมาตรฐานหนึ่งที่สำคัญคือว่าในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมาตรา ๒๔ กำหนดไว้เลยว่า หน้าที่สำหรับปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใครบ้างครับ อบต. อบจ. เทศบาล ทั้งหมดเลย มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม จากการฟังคำบรรยายวันนี้แล้วกลับไปบ้าน ท่านเห็นเด็กขอทาน ท่านจะทำอย่างไรครับ แจ็ง อบต. ให้เข้าไปช่วย อบต. ไม่ทำก็ผิด งานในหน้าที่ทนายความช่วยเหลือประชาชนจึงมีมากเลย เพราะหากเจ้าหน้าที่ไม่ทำก็ผิดตามพระราชบัญญัติปฏิบัติราชการทางการปกครอง ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ เพราะฉะนั้นถ้าเห็นเด็กเร่รอนในประเทศไทยจึงไม่มีสิทธิทำให้มีเด็กเร่รอน แต่เรายังเห็นมีอยู่มาก แต่เราไม่ได้บังคับการตามกฎหมายเลย องค์กรที่มีหน้าที่และดูแลสถานรับเลี้ยง สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู และสถานพินิจที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจก็ขาดเงินงบประมาณสนับสนุน ประเทศเราเขียนกฎหมายไว้ดี แต่ที่พูดไว้ว่าปากกับใจไม่ตรงกัน คือกฎหมาย (พูด) เพราะมาก แต่ใจไม่ได้ปฏิบัติ เราจึงเห็นเด็กเร่รอนอยู่เยอะ ถ้ามาตรานี้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการกระทำตามใจตาม

^(๑๐) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓.

๑. ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก

๒. รัฐภาคีรับที่จะประกันให้มีการคุ้มครอง และการดูแลแก่เด็กเท่าที่จำเป็นสำหรับความอยู่ดีของเด็ก โดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบเด็กนั้นตามกฎหมายด้วย และเพื่อการนี้ จะดำเนินการทางนิติบัญญัติ และบริหารที่เหมาะสมทั้งปวง

๓. รัฐภาคีจะประกันว่า สถาบัน การบริการ และการอำนวยความสะดวกที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการดูแลหรือการคุ้มครองเด็กนั้น จะเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจ โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัย สุขภาพ และในเรื่องจำนวนและความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ

ปากที่พูด ก็จะไม่เห็นเด็กเร่ร่อน เราอาจจะไม่เห็นเด็กที่ขายพวงมาลัย แล้วเราไม่มีโอกาสซื้อพวงมาลัย จากเด็กได้อีกเลย^(๑๑)

เรื่องนี้เป็นข้อที่ทนายความจะใช้เกือบจะทุกเรื่องเลยว่าในทุกกรณีที่ได้ก็อายุต่ำกว่า ๑๘ ท่านสามารถที่จะเขียนได้ แม้กระทั่งในคดีความในศาลนอกศาล การเป็นทนายความที่ปรึกษากฎหมายในชั้นสอบสวน ท่านจบหลักสูตรนี้แล้ว ผมก็มีหน้าที่ส่งชื่อท่านไปยังที่ท่านสังกัด ถ้าท่านอยู่จังหวัดไหนเราก็จะเพิ่มชื่อไป เรากำลังส่งชื่อท่านทนายที่ปรึกษาทั้งหมดไปยังสถานีตำรวจทุกสถานี ๗,๐๐๐ กว่าแห่ง ด้วยเงินงบประมาณของเรา ชื่อท่านก็จะอยู่ในนี้ เวลาที่เรามีปัญหาจะสอบสวนเด็ก เขาจะต้องใช้ทนายความที่ปรึกษาเด็ก ภูมิภาคหรือเป็นทนายความที่ปรึกษา ไม่ใช่ที่ปรึกษากฎหมาย อันนี้เป็นอาชีพของเรา เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม แม้กระทั่งอย่างเด็กขายพวงมาลัยไปจับมา จะเข้าห้องขังได้หรือไม่ ไม่มีค่าปรับ กักตัวไว้ก่อนได้หรือไม่ มันไม่ได้ทั้งสิ้น นี่คือมิติของกฎหมายที่ต้องการให้ทั่วโลกรู้ว่าไม่มีรัฐบาลหรือหน่วยงานใดของประเทศใดที่จะกักกันตัวเด็กไว้ได้ ต้องมีขั้นตอนที่ถูกต้อง^(๑๒)

^(๑๑) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๒) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สิทธิเด็ก

รัฐบาลพึงต้องทำให้สิทธิต่าง ๆ ตามอนุสัญญา^(๑๓)นี้ให้เกิดขึ้นแก่เด็ก

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “shall have to” ซึ่งจริง ๆ ก็คือหลีกเลี่ยงไม่ได้ แล้วก็ต้องปฏิบัติ ประเทศเรามีมาตรา ๘๐ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัยส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ถ้านำไปโยงกับข้อ ๓. แล้วไปโยงกับเรื่องของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา ๒๔ เราก็ไม่ควรจะเห็นเด็กไม่มีสถานที่เรียน ไม่มีเรื่องสวัสดิการ ต้องมีหมด ถ้ามองเอาเงินจากไหน ก็เงินจากภาษีอากรพอหรือไม่ ถ้าจะตอบเป็นการเมืองนิด ๆ ก็ถ้าไม่คอร์รัปชั่นมันก็พอ ก็เป็นเรื่องที่ต้องทำ แต่เราก็ไม่ค่อยได้ทำ อันนี้เป็นข้อที่ ๔. ที่บังคับเด็ดขาดในมาตรฐานทั้งหมด ๔๐ กว่าข้อในนี้เป็นมาตรฐานที่ทุกประเทศพึงต้องทำ^(๑๔)

แม้กฎหมายไทยเราจะมีจริง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ข้างต้น แต่ในความเป็นจริงถามว่าหน่วยงานของประเทศไทยทำหรือยังในเรื่องของเด็ก แม้กระทั่งเรื่องการให้ความเป็นอยู่ การให้การศึกษา อย่างเด็กชาวไทยภูเขา หน่วยงานของรัฐบอกว่าเรียนไม่ได้เพราะไม่ใช่คนไทย ใครคิดจะไปต่อสู้อ่างทนายความสิทธิมนุษยชนของสภาทนายความ ทำไม่ไม่ให้เขาเรียน มีข้อยกเว้นหรือไม่ สงวนสิทธิไว้หรือไม่ ก็เมื่อไม่ได้สงวน ประเทศไทยก็เป็นประเทศม้าอาารีเหมือนกัน แล้วก็เป็นคนไทยภูเขาด้วย อาจจะไปอยู่แถวฝั่งพม่า ทำไปทำมากกลับมาเมืองไทย นี่คือสิ่งที่เราเห็นว่าในประเทศเราเอง หลายนๆ ภาคส่วนก็ยังไม่สร้างศรัทธาในเรื่องของเด็ก จึงไม่ควรกันมานหนักไม่ให้ใครมาก้าวร้าวสิทธิต่อเด็กในกรณีนี้^(๑๕)

^(๑๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๔. รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวง ทั้งด้านนิติบัญญัติ บริหารและด้านอื่น ๆ เพื่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามสิทธิที่อนุสัญญานี้ได้ให้การยอมรับ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้น รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสม เช่นว่านั้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่ และภายในกรอบของความร่วมมือระหว่างประเทศ เมื่อจำเป็น

^(๑๔) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๕) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รัฐกับการเคารพสิทธิเด็ก

รัฐบาลพึงต้องเคารพสิทธิและความรับผิดชอบของครอบครัวในการที่จะสั่งสอนและแนะนำเด็ก ๆ เพื่อที่ว่าเขาเหล่านั้นจะได้เติบโตขึ้นและได้เรียนรู้ที่จะใช้สิทธิของเด็กตามที่เหมาะสม^(๑๖)

เรื่องนี้ก็มีอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ อีกเหมือนกันว่าสิทธิของเด็กเป็นอย่างไร เพราะประเทศไทยได้วางหลักการไว้แล้วหลังจากรับรองอนุสัญญาฯ ตอนยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ มีความพยายามที่จะปรับความเข้าใจของนักกฎหมายทั้งหลายว่าสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและเยาวชนตามมาตรฐานสากลกับของเราเป็นอย่างไร ของเรามีหรือไม่ ใช้ได้ไหม เหมือนมาตรฐานสากลไหม ต่ำกว่าเขาหรือไม่ ถ้าต่ำกว่าเขาก็ผิดข้อ ๔. แต่ถ้าไม่ต่ำกว่ากฎหมายเขาบอกว่า ถ้าไม่ต่ำกว่าทำได้ ตีกว่าให้ใช้ของตีกว่า เช่นในบางประเทศที่ให้สิทธิตีกว่า อย่างเคยมีกรณีของเด็กไทยไปเรียนที่กรุงนิวยอร์ก เด็กคนนี้เรียนเก่ง ความจริงไม่มีใครรู้ว่าเด็กคนนี้เข้ามหาวิทยาลัยตั้งแต่อายุไม่ถึง ๑๖ ปี เข้ามหาวิทยาลัยแล้ว ปรากฏว่าวันหนึ่งมีเพื่อนไปจากเมืองไทย เพื่อนโตกว่าก็ให้เด็กคนนี้ไปรับของ แคร็บของเท่านั้นเอง โดนตำรวจจับเลยบอกว่าของนี้ได้มาจากการใช้บัตรเครดิตเท็จในอเมริกา จบเลย พ่อแม่อยู่เมืองไทยเป็นห่วงมาก โทรมาถามบอกช่วยได้อย่างไรบ้าง ซึ่งก็ได้บอกว่าให้ใจเย็นไว้จะโทรศัพท์ให้ทนายความที่นิวยอร์กดูให้ ทนายความเขาดูให้แล้วก็ปรากฏว่าตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาอายุต่ำกว่า ๑๖ บัญญัติไว้ตีกว่าของสหประชาชาติ คือมาตรฐานเขา ๑๘ ปี แต่ของประเทศเด็ก ๑๖ ของเขาห้ามจับกุมตัวเลย ในสหรัฐอเมริกาเฉพาะรัฐนิวยอร์กเท่าที่ผมทราบ คุณต้องปล่อยก่อน ไม่มีสิทธิจับ ถ้าอายุไม่ถึงเอา passport ไปดู อัยการไล่ตำรวจกลับเลยวันนั้น บ่นกับตำรวจเอาตัวมาฟ้องได้ อย่างไร เดียวก็ติดคุกหมดหรอก ไม่รู้หรือว่าบ้านเรา (สหรัฐอเมริกา) อายุต่ำกว่า ๑๖ ห้ามจับ ศาลเท่านั้นจับได้ คุณไปจับเขามาได้อย่างไรนั้น เลยต้องปล่อย หลังจากนั้นก็มีกรณีต่อสู้คดี แต่เด็กก็ไม่มีเจตนา เพราะโดนเพื่อนหลอกให้เป็นที่หมายปลายทางในการรับของ พอไปรับเขาก็จับ เขาถือว่าการตำรวจ conspiracy คือร่วมสมคบกัน ก็เกือบจะเสียอนาคตไปเหมือนกัน ก็มีเรื่องเตือนอีกเหมือนกัน หลายท่านอยู่ที่นี้อาจจะมีลูกเรียนอยู่เมืองนอก นี่มีคดีอีกแล้ว ไปเรียนที่อเมริกา กำลังจะรับปริญญา นี้ อายุ ๒๐ แล้ว แต่ส่งลูกไปเรียนก็ต้องระวัง ไปเปิดภาพลามกของเด็กเขา เขาจับเลย กรณีถ้าเกินอายุ ๑๘ เขาก็จับแล้ว แต่ถ้าอายุ ๑๖ ปีก็ว่าไปอีกที แต่ที่ยกเป็นอุทาหรณ์ก็เพื่อพี่ ๆ น้อง ๆ ต้องระวัง ไปอยู่ที่ประเทศอื่นเมืองอื่นต้องดูแลด้วย เพราะว่าลูก ๆ หลาน ๆ เราไป การเข้าถึงคอมพิวเตอร์ขณะนี้ ง่ายมาก ดูแล้วผ่านไปก็ยิ่งดี แต่ถ้าดูแล้วเอามาเก็บ จบเลย นี่เขาจับได้เพราะเขามี cyber police ที่

^(๑๖) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๕. รัฐภาคีจะเคารพต่อความรับผิดชอบ สิทธิ และหน้าที่ของบิดามารดา หรือของสมาชิกของครอบครัวขยาย หรือชุมชน ซึ่งกำหนดไว้โดยขนบธรรมเนียมในท้องถิ่น หรือของผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบต่อเด็กตามกฎหมาย ในอันที่จะให้แนวทาง และการแนะแนวตามที่เหมาะสมในการใช้สิทธิของเด็กตามที่อนุสัญญานี้ให้การรับรอง ในลักษณะที่สอดคล้องกับความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก

เราอยากจะเรียนกันก็คือเรื่องของการพิสูจน์การสืบสวนสอบสวนทาง cyber police คือทางด้านของ electronics commerce เป็นเรื่องที่ฝากไว้ในะครับ^(๑๗)

ความสำคัญของข้อนี้ก็คือรัฐบาลพึงต้องเคารพสิทธิและความรับผิดชอบของครอบครัว ก็แสดงว่ารัฐบาลก็ต้องเป็นเงาของครอบครัว ถ้าครอบครัวล่มสลาย รัฐบาลมีหน้าที่ต้องเข้าไปดูแล เพราะเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติแล้ว เราต้องให้คนอื่นเขามาตรวจสอบ เหมือนอย่างเรื่องประมงนี้ ควรจะทำตั้งนานแล้ว จนกระทั่งทางยุโรปบอกเขาไม่ซื้ออาหารทะเลจากประเทศไทยแล้ว ถึงต้องรีบทำ หรือเรื่องการทำอากาศยาน เมื่อคืนท่านนายกก็มาพูด เราก็ยังไม่ผ่าน เราถูกเขาปิดธงแดงว่าระบบการบินอากาศไทยเราล้มเหลว ก็อายเขาไปทั่ว ตอนนี้อย่างไรมาปลดอติบัติ เปลี่ยนคนทั้ง ๆ ที่รู้มาตั้ง ๓ ปีก่อนหน้านั้นแล้ว

เรื่องนี้ก็เหมือนกัน แทนที่เราจะจัดงบประมาณให้กับเรื่องเด็กซึ่งได้รับงบประมาณเรื่องเด็กน้อยมาก แล้วเราจะเอาอนาคตประเทศไทยไปไว้ไหน ในเมื่อเด็กบรรลุนิติภาวะด้วยการติดคุก ตั้งแต่ผมเริ่มเป็นทนายความปีแรก ๆ มีศาลเยาวชนแค่ ๓ ศาลเท่านั้น สมัยนั้นเรียกศาลเด็ก คือ เชียงใหม่ สงขลา และกรุงเทพฯ อีก ๗๐ - ๘๐ ระดับศาลจังหวัดไม่มีศาลเยาวชน หรือแผนกคดีเด็กและเยาวชน จับเด็กใส่กุญแจมือมา ถามว่าจับได้หรือไม่ ก็จับได้ ศาลพิจารณาหรือไม่ ศาลก็พิจารณา เคยบอกเพื่อนทนายความหลายคนที่ทำคดีเด็กทำไมไม่ทักท้วงว่าท่านไม่มีสิทธิควบคุมตัวเด็กเช่นนี้หรือ คัดค้านศาล ซึ่งก็ลำบากสำหรับทนายความในจังหวัดที่จะไปคัดค้านศาล ก็เลยต้องปล่อยให้เด็กในสมัยก่อนติดคุกแบบผู้ใหญ่ ไปบรรลุนิติภาวะได้ปริญญาต่าง ๆ ในคุก เป็นอย่างนี้ประเทศไทย หากไม่แก้ไขอีกหลาย ๆ ประเทศในโลกตะวันตกเขาก็จะไม่ซื้อของเราอีก พอเขาจะไม่ซื้อสินค้าเรา เราก็ต้องรีบแก้ไขอีก มันเป็นวงจรที่ไม่ยอมให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอลงอย่างไม่รู้จบ^(๑๘)

^(๑๗) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หลักประกันในการดำรงชีวิตของเด็ก

เด็กทุกคนมีสิทธิในการดำรงมีชีวิต รัฐบาลพึงต้องดำเนินการให้หลักประกันได้ว่าเด็กจะได้รับการพัฒนาและมีชีวิตอยู่โดยมีสุขภาพที่ดี^(๑๙)

เรื่องนี้เราก็มีรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๕๒ บัญญัติไว้ แล้วก็มียกบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กอีกเหมือนกันที่บัญญัติรับรองไว้ด้วย แต่ดูในมาตราหลักแล้วเทียบกับบทบัญญัติในมาตรา ๖ ก็ใช้ได้ ที่นี้มาดูที่สำคัญต่อไป ข้อ ๗. ของหลักการสากลที่นำมาสรุปนี้เป็นการสรุปคำแปลจากภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นของนักกฎหมายอังกฤษแปลไว้ แล้วทำเป็นแผนพับ ถ้าตัวบทบัญญัติจริงๆ จะเขียนละเอียดกว่านี้^(๒๐) และนี่คือคำตอบที่ว่าไม่ต้องมีขอตานเด็กในประเทศ รัฐบาลนี้หรือรัฐบาลไหนก็ตามที่ให้สัตยาบันอนุสัญญานี้ ไม่มีสิทธิทำให้เด็กเป็นขอตานหรือว่าเด็กเร่ร่อนเด็กขาดการอุปการะ หน่วยงานกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีหน้าที่อย่างมากที่จะต้องทำตรงนี้ รู้แล้วใช่ไหมครับว่าถ้าจะต้องเรียกร้องจะยื่นต่อหน่วยงานไหนที่รับผิดชอบ^(๒๑)

^(๑๙) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๖.

๑. รัฐภาคียอมรับว่า เด็กทุกคนมีสิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต

๒. รัฐภาคีจะประกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ ให้มีการอยู่รอด และการพัฒนาของเด็ก

^(๒๐) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๒๑) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชื่อและสัญชาติของเด็ก

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับชื่อของตนเองและสัญชาติตามกฎหมาย รวมถึงสิทธิที่จะได้รับทราบเท่าที่จะทำได้ถึงการเลี้ยงดูเขาเหล่านั้นโดยบิดามารดาของเขา^(๒๒)

เรื่องนี้เป็นข้อสงวนที่ประเทศไทยได้เคยสงวนสิทธิการบังคับใช้บทบัญญัติข้อ ๗. นี้ตั้งแต่เมื่อ ๗ มีนาคม ๑๙๙๒ แต่ได้ขอยกเลิกเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๐๑๐ ก็คือ พ.ศ. ๒๕๕๓ ในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ เราสงวนสิทธิเรื่องการให้สัญชาติ เพราะเราท่านคงจำสงครามเวียดนามทั้งสองครั้งได้ สมัยก่อนนี้ใครเกิดในเมืองไทย สิทธิในการเกิดบนแผ่นดินไทยก็ได้ถึงแม้จะเป็นลูกคนต่างด้าวก็ได้สิทธิสัญชาติเหมือนกับเด็กไทยหรือครอบครัวไทย ถ้าไปเกิดที่สหรัฐอเมริกาก็ได้สัญชาติอเมริกัน แต่ว่าเรามีความจำเป็นในสมัยที่มีสงครามกับประเทศเพื่อนบ้านของเราภายในของเขาเอง มีคนอพยพมาเป็นล้าน คนเกิดเป็นแสน ประเทศเราให้สัญชาติไม่ไหว การสงวนสิทธิตรงนี้จะเกิดขึ้น แต่ในที่สุดแล้วหลังจากที่สงครามสงบ เมื่ออะไรเรียบร้อยแล้ว เราก็เพิกถอนการสงวนสิทธิตรงนี้ เพราะว่าเราจะทำให้สัญชาติคนพม่าก็ดี คนสัญชาติลาวก็ดี เขมรก็ดี แม้กระทั่งเวียดนาม ซึ่งมีเป็นล้าน ๆ เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในขณะที่ภัยในประเทศเขายังไม่ยุติ ก็เป็นเรื่องที่ประเทศเราอาจให้ไม่ได้

มีข้อสังเกตว่าในพระราชบัญญัติฉบับนี้เรื่องคุ้มครองเด็ก มีความหมายคำว่า บิดามารดา ผู้ปกครอง แล้วก็ครอบครัวอุปถัมภ์ ซึ่งหมายความว่าบุคคลที่รับเลี้ยง รับผิดชอบการเลี้ยงดูอย่างบุตร ซึ่งมีความหมายมากที่จะสร้างหน้าที่และความรับผิดชอบกับผู้ที่ขอเป็นครอบครัวอุปถัมภ์ นี่เป็นเรื่องของการบัญญัติกฎหมายอนุบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และโดยเฉพาะเราเขียนไว้ด้วยซ้ำกันไม่ให้คนเข้าใจผิดแล้วบอกว่าการเลี้ยงดูโดยมิชอบ หมายความว่า “การไม่ให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนหรือพัฒนาเด็กตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดในกฎกระทรวง จนน่าเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก” อันนี้เป็นความผิดของบิดามารดา ผู้ปกครอง ครอบครัวอุปถัมภ์ ซึ่งถ้าหากว่าไม่สามารถเลี้ยงดู หรือเลี้ยงดูโดยไม่ชอบ ถือว่ามีความผิด กลับมาหลักเกณฑ์เรื่องการได้สัญชาติโดยการเกิด ผู้เกิดโดยบิดามารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือบิดามารดาผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะเกิดในที่ใดหรือนอกราชอาณาจักรก็ให้สัญชาติไทยได้หมด อันนี้ก็เป็นการแก้ไขหลักเกณฑ์ของกฎหมายเดิม ที่ว่าต้องทั้งบิดามารดาและต้องเกิดในประเทศไทย ซึ่งเรื่องนี้ก็เปลี่ยนไป เพราะฉะนั้นพัฒนาการของกฎหมายในเรื่องเด็กได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วมาก^(๒๓)

เรื่องสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ เวลาที่คู่สมรสเขาทะเลาะกันแล้วก็แยกทางกัน โดยเฉพาะท่านสุภาพสตรีถ้าผู้บรรยายก้าวล่วงก็ขอภัย ส่วนใหญ่เวลาโกรธสามีแล้ว ไปไกล ๆ เหยินะ

^(๒๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๗.

๑. เด็กจะได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังการเกิด และจะมีสิทธิที่จะมีชื่อนับตั้งแต่เกิด และสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ และเท่าที่จะเป็นไปได้ สิทธิที่จะรู้จักและได้รับการดูแลเลี้ยงดูจากบิดามารดาของตน

๒. รัฐภาคีจะประกันให้มีการปฏิบัติตามสิทธิเหล่านี้ตามกฎหมายภายในและพันธกรณีของรัฐภาคี ที่มีอยู่ภายในตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เด็กจะตกอยู่ในสถานะไร้สัญชาติ

^(๒๓) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

ลูกก็ไม่ให้รู้ว่ามีพ่อคนนี้ เกลียดพ่อมากเลย จะทำความตกลงก็ไม่อยากให้มีชื่อพ่ออยู่ในนี้เลย ฉันทเกลียดเธอแล้ว ความรักที่มีอยู่ตอนนี้เกลียดเป็น ๓ เท่า เพราะฉะนั้นอย่าเห็นหน้ากันอีกเลย แม้กระทั่งลูกก็จะไม่บอกว่าพ่อชื่ออะไร ปัญหาที่ว่าทำได้หรือไม่ครับ คำตอบคือไม่ได้ อย่างเมื่อวานนี้มีคู่ต้งหย่า นักร้องต้งหย่าภรรยา จากภาพที่เขาพูดกันอยู่ ๒ ชั่วโมง พ่อจะมองออกว่าถ้าหากสุภาพสตรีจะให้พ่อเค้าย่างเงินอย่างเดียว ไม่ให้มาเยี่ยมลูกเลยได้หรือไม่ ไม่ให้รู้จักพ่อเขาไม่ได้คำตอบก็คงเป็นเช่นเดิม มีอยู่รายหนึ่งเป็นสาวไทยไปแต่งงานกับหนุ่มใหญ่ที่สหรัฐอเมริกา กลับมาพ่อดาแม่ยายโกรธมาก ลูกเขยฝรั่งเลวมาก ไม่อยากให้เด็กรู้จักพ่อเลย จะไม่ให้เด็กรู้ได้อย่างไรว่าพ่อเป็นฝรั่ง ก็หน้าตาเด็กเป็นฝรั่งไปแล้ว ความที่เป็นครอบครัวไทยจีนก็โกรธมาก มาที่ลูกสาวเขาได้ ฝรั่งเขาก็บินมา ก็พยายามตกลงกัน ก็แนะนำว่าตกลงก็ยอมให้มาเยี่ยมได้ ให้แสดงตนได้ว่าเป็นพ่อได้ ทางนี้จะตัดขาดเลยหรือไม่เอาพ่อเลยนั้นเป็นไปได้ ลูกเขยในสายตาพ่อแม่ของลูกสาวเลย ๆ อย่างนี้ไม่เอาแล้ว แต่มันไม่ได้ กฎหมายเขาให้หลักประกันไว้ว่าต้องดู ต้องมีสิทธิที่จะรู้ว่าบิดามารดาเขาเป็นใคร ประเทศไทยเคยลงนาม เมื่อได้ลงนามเป็นภาคีสมาชิกเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ตั้งข้อสงวนไว้ ๓ ข้อ ข้อ ๗. เรื่องสถานะบุคคล แต่เราได้ถอนไปแล้ว เมื่อปี ๒๕๕๓ สถานะผู้ลี้ภัย ปัจจุบันยังอยู่ นี่ก็คือข้อสงวนเดิมที่ถ้าท่านผู้ใดที่อยู่สมัยสงครามเวียดนามตอนนั้นเรามีหลักกฎหมายที่เรียกว่าคนที่เกิดในดินแดนไหนก็ได้สัญชาตินั้น ถ้าท่านไปดูแล้วบางทีมีคนไทยมีชื่อฝรั่งสมัยก่อนทำได้ เพราะเขายังได้สัญชาติไทยคือก่อนสงครามเวียดนามเขาได้สัญชาติไทย ได้สัญชาติโดยการเกิด ในข้อสงวนสิทธิเรื่องนี้ซึ่งเรายังใช้อยู่เพราะว่ายังมีผู้ลี้ภัย อาจจะต้องใช้กับชาวโรฮิงยาบางส่วน ข้อ ๒๙. เรื่องการจัดการศึกษาเราก็สงวนไว้ แต่เราได้ถอนข้อสงวนนี้เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๐ ตอนนั้นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นข้อสงวนที่ประเทศไทยเคยสงวนสิทธิการบังคับใช้บทบัญญัติข้อ ๗ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๑๙๙๒ แต่ขอให้ยกเลิกเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๐๑๐ เราสงวนสิทธิเรื่องการให้สัญชาติ^(๒๔)

^(๒๔) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์หนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สัญญาชาติเด็ก

รัฐบาลพึงต้องเคารพสิทธิของเด็กในเรื่องชื่อ สัญชาติ และความสัมพันธ์ในครอบครัว^(๒๕)

เรื่องนี้เป็นข้อกำหนดที่ว่า การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ มาตรา ๒๒ ก็มีกำหนดเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับเรื่องกำหนดข้อนี้^(๒๖)

ซึ่งความมาตรา ๒๒ ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ บัญญัติว่าการปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม แล้วก็กำหนดไว้ด้วยว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก หรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็กหรือไม่ ให้พิจารณาตามแนวทางที่กำหนดในกฎกระทรวง เรื่องนี้ขอวิจารณ์นิดหนึ่ง การออกแบบกฎหมายของประเทศไทยแบบทำอะไรก็ตามกฎกระทรวง ผู้บรรยายเห็นว่าพัฒนาการของกฎหมาย Common Law ไปได้เร็ว เพราะศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าที่ท่านทำไว้ถูกหรือผิด แต่ของเราเขียนไว้เลยว่าถ้าตรงตามกฎกระทรวงนี้ถือว่าไม่ผิด ถ้าต่ำกว่ากฎกระทรวงผิด จึงดูว่าการบังคับใช้กฎหมายของเรา กฎกระทรวงแข็งไป ไม่อาจจะปรับกับวิถีชีวิตของมนุษย์ได้ทั้งหมด ท่านผู้เขียนกฎกระทรวงจะคิดได้อย่างไรว่าสังคมมนุษย์เราจะเหมือนกันหมด แล้วเขียนกฎกระทรวงให้คุ้มครองได้หมด วิธีการออกกฎหมายอนุบัญญัติและกฎหมายลูกของอนุบัญญัติชอบออกแบบด้วยกฎกระทรวงหากบัญญัติกฎหมายแล้ว ปล่อยให้ศาลวินิจฉัยแล้วเป็นบรรทัดฐานในแต่ละเรื่อง ๆ จะทำให้การศึกษากฎหมายกว้างไกลกว่า เพราะว่าเราจะได้ดูพัฒนาการของกฎหมายจากการที่ศาลวินิจฉัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย แต่ตอนนี้เราดูพัฒนาการของกฎหมายอย่างไรเวลาเราเรียนกฎหมาย ดูจากอนุบัญญัติและดูจากกฎกระทรวงก็จบแล้ว ปัญหาจึงมีว่ากฎกระทรวงเขียนไว้ว่าทำแบบนี้ผิด ซึ่งก็ได้แค่นี้เอง ซึ่งบางทีถึงแม้จะทำถึงในบริบทของความเป็นเด็กในสังคมนั้นอย่างที่เราบรรยายมาเรื่อง HIV มันไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น หรือแม้กระทั่งเรื่องเกี่ยวกับอายุเด็ก อายุ ๑๘ แล้วบอกว่าถ้าบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส มันก็ไม่ควรจะเป็นอย่างนั้น ในทางที่ถูกแล้วเราควรมาดูวิธีการบัญญัติกฎหมายเราเอง ก็ขอฝากแม้กระทั่งผู้บัญญัติกฎหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอนาคตไว้ด้วย

(๒๗)

^(๒๕) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๘.

๑. รัฐภาคีรับที่จะเคารพต่อสิทธิของเด็ก ในการรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้รวมถึงสัญชาติ และความสัมพันธ์ทางครอบครัวของตนตามที่กฎหมายรับรอง โดยปราศจากการแทรกแซงที่มีขอบด้วยกฎหมาย

๒. ในกรณีที่เด็กถูกกีดกันอย่างไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ได้ได้รับรู้ส่วนหนึ่งส่วนใด หรือทั้งหมดของหลักฐานแสดงตน รัฐภาคีจะต้องให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองตามความเหมาะสม เพื่อให้เด็กสามารถมีหลักฐานแสดงตนโดยเร็ว

^(๒๖) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

^(๒๗) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

เด็กกับบิดามารดา

เด็กไม่ควรถูกแยกจากบิดามารดา เว้นแต่เพื่อประโยชน์ของเด็ก ตัวอย่างเช่นถ้าบิดามารดาเลี้ยงดูบุตรโดยไม่ถูกต้องหรือละทิ้ง กรณีที่เด็กมีบิดามารดาซึ่งแยกครอบครัวกัน เด็กในกลุ่มนี้มีสิทธิที่จะติดต่อกับทั้งบิดาและมารดาได้ เว้นแต่ในกรณีที่อาจจะเป็นผลร้ายแก่เด็ก^(๒๘)

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ไม่ใช่คดีอาญาอย่างเดียว คดีครอบครัวเวลาที่มีคนมาปรึกษาทนายความแล้วบอกว่าวันนี้เราเป็นที่ปรึกษาของฝ่ายภรรยา ได้ลูกมาแล้วไม่ยอมให้สามี แต่เพราะว่าความที่โกรธสามีมากจะเพราะอะไรก็แล้วแต่ หย่ากันแล้วอยากจะได้สิทธิดูแลคนเดียว เขียนสัญญาอย่างนี้ได้หรือไม่ อยากจะได้สิทธิเลี้ยงดูโดยไม่ให้พ่อมายุ่งเลย หน้าก็ไม่ให้เห็น ไม่ให้รู้เลยว่าพ่อเป็นใคร โกรธกันมาก แต่ความโกรธระหว่างพ่อกับแม่จะไปประทุษร้ายความรู้สึกของเด็กต่อพ่อไม่ได้ เขาเขียนห้ามไว้ เพราะฉะนั้นถ้าท่านไปเขียนสัญญาหรือไปเขียนทำความตกลงอย่างนี้ในศาล ก็ใช้บังคับไม่ได้ เพราะไปละเมิดสิทธิเด็ก สรุปคือเด็กต้องมีสิทธิรู้ว่าพ่อหรือแม่คือใคร อย่างกรณีพ่อทิ้งลูกและแม่ไป แม่เด็กไม่เอาแล้วพ่อคนนี้ติดการพนัน ไม่อยากให้ลูกรู้ เราควรจะให้ลูกเขารู้ว่าพ่อเขาคือใครกับความที่เขาเป็นคนเลว นี่ปัญหาที่ทำทนายจิตใจของทนายความมาก เราก็ต้องเห็นใจลูกความที่เป็นแม่ พ่ออย่างนี้ไม่ยอมให้รู้จักเลย ให้ถือว่าตายไปแล้ว แต่เมื่อยังไม่ตาย เมื่อไม่ตายแล้วสิทธิของเด็กที่จะรู้ว่าพ่ออยู่ไหน มันใหญ่มาก เพราะฉะนั้นเวลาที่ห้ามไม่ให้ติดต่อกันทั้งบิดามารดา ก็ต้องเป็นกรณีที่เว้นแต่จะเป็นกรณีที่อาจจะเป็นผลร้ายแก่เด็ก การที่ให้เด็กรู้แล้วจะเป็นผลร้ายนั้นเป็นอย่างไรรู้ ก็เป็นแต่ละกรณีไปของไทยก็อยู่ในมาตรา ๒๘ ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ ถ้าผู้ปกครองกระทำการใดอันน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพหรือขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก เช่นบิดาเกิดเป็นโรคจิตชนิดหนึ่ง อย่างนี้ก็เข้าข่ายในเรื่องของข้อยกเว้นในกรณีที่อาจจะเป็นผลร้ายแก่เด็ก คือโรคของมนุษย์เรามากมาย แม้กระทั่งโรค AID ในกรณีเช่นนั้นก็อาจเข้ากรณีจำเป็นที่จะให้เด็กรู้ก็ไม่ได้ ดังนั้นเวลาที่

^(๒๘) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๙.

๑. รัฐภาคีจะต้องดูแลว่าเด็กจะไม่ถูกแยกจากบิดามารดาโดยขัดกับความประสงค์ของฝ่ายหลัง นอกจากในกรณีที่หน่วยงานที่มีอำนาจได้ตัดสินใจว่าแยกนั้นจำเป็น เพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก โดยอาศัยบทบัญญัติและกระบวนการที่กฎหมายกำหนด โดยทั้งที่ศาลอาจมีคำสั่งให้ทบวงการัดคดีได้ การตัดสินใจดังกล่าวอาจจะเป็นในบางกรณีเป็นพิเศษ เช่น ในกรณีที่เด็กถูกลั่นแกล้งรังแก หรือถูกทอดทิ้งละเลยจากบิดามารดา หรือในกรณีที่บิดามารดาแยกกันอยู่ และต้องมีการตัดสินใจว่าเด็กจะต้องไปอยู่กับฝ่ายใด

๒. ในการดำเนินการใดๆ ตามวรรค ๑ ของข้อนี้ จะให้ออกาสทุกฝ่ายที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว และแสดงความคิดเห็นของตนให้ประจักษ์

๓. รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิของเด็กที่ถูกแยกจากบิดาหรือมารดา หรือจากทั้งคู่ ในอันที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัว และการติดต่อโดยตรงทั้งกับบิดาและมารดาอย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่เป็นการขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

๔. ในกรณีที่การแยกเช่นที่ว่านี้ เป็นผลมาจากการกระทำใด ๆ โดยรัฐภาคีต่อบิดาหรือมารดา หรือทั้งบิดามารดา หรือต่อเด็ก เช่น การกักขัง การจำคุก การเนรเทศ การส่งตัวออกนอกประเทศ หรือการเสียชีวิต (รวมทั้งการเสียชีวิตอันเกิดจากสาเหตุใด ๆ ที่เกิดขึ้นขณะที่ผู้นั้นอยู่ในการควบคุมของรัฐ) หากมีการขอร้อง รัฐภาคีนั้นจะต้องให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นเกี่ยวกับที่อยู่ของสมาชิกของครอบครัวที่หายไปแก่บิดามารดา เด็ก หรือในกรณีที่เหมาะสมแก่สมาชิกคนอื่นของครอบครัว เว้นแต่เมื่อหาขอข้อมูลข่าวสารนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความอยู่ดีของเด็ก อนึ่ง รัฐภาคีจะให้การประกันต่อไปว่า การยื่นคำร้องขอเช่นนั้นจะไม่ก่อให้เกิดผลร้ายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน

มีเรื่องเกี่ยวกับเด็กในต่างประเทศ ท่านจะเห็นว่าเราไม่ค่อยจะเห็นชื่อเด็ก เราบอกว่าเด็กคนนี้ยิ่งป็นฆ่าคนไป ๑๖ คน ในรัฐอาร์คันซอร์ ปกติจะไม่เห็นชื่อเด็กเลย เขาจะปิดไว้หมด ไม่มีการเปิดเผย นี่ก็เป็นมาตรการวิธีการที่จะปฏิบัติต่อเด็กในกรณีที่ได้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา^(๒๙)

สรุปก็คือ โดยหลักแล้วในทุกกรณีไม่มีสิทธิที่จะไม่บอกเด็กว่าพ่อแม่เป็นใคร เว้นแต่ในกรณีที่จะเป็นผลร้ายแก่เด็กมีอะไรบ้าง คุณพ่อเป็นมหาโจรติดคุกอยู่ จะบอกเด็กดีหรือไม่ คุณพ่อติดยาเสพติด ติดสุราเรื้อรัง อันนี้อยู่ในดุลพินิจของครอบครัวเลยว่าจะให้เด็กรู้หรือไม่ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่กำหนดหลักการไว้ หลักการก็คือว่าไม่บอกไม่ได้ ไม่บอกได้ก็แต่กรณีที่เป็ผลร้ายต่อเด็กนั่นเอง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์แต่ละเรื่อง^(๓๐)

^(๒๙) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๓๐) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับครอบครัว

ครอบครัวซึ่งอาศัยอยู่ภายในประเทศที่ต่างกัน พึงมีสิทธิที่จะได้รับการติดต่อเคลื่อนย้ายกันได้ในระหว่างประเทศเหล่านั้น เพื่อว่าบิดามารดาและเด็กจะสามารถติดต่อกันได้หรือสามารถรวมอยู่เป็นครอบครัวเดียวกันได้^(๓๑)

ประเทศไทยเราก็มีรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ในรายละเอียดไม่ได้ลงลึกไปถึงเรื่องการบริหารในกรณีที่เกิดมีการแยกประเทศกัน ประเทศที่มีปัญหาขณะนี้คือเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ ท่านจะเห็นว่าเวลาได้รับอนุญาตให้พบกันครั้งหนึ่ง เขากอดกันน้ำตาร่วงเลย ห่างกัน ๓๐ ปียังไม่เคยเจอหน้าพ่อแม่ แต่จริง ๆ เกาหลีเหนือเขาไม่สนใจอยู่แล้ว เรื่องความเป็นสมาชิกสหประชาชาติไม่ได้นับถืออะไร เขาเอาอันนี้เป็นตัวต่อรองกับเกาหลีใต้ตลอดมา ผู้ที่อพยพมาอยู่เกาหลีใต้อาจเจอหน้าพ่อแม่ก็ไม่มีโอกาสได้เจอ นาน ๆ ก็ให้เจอสักทีหนึ่ง พ่อเจอไปเจอมาซักไม่ตี ปิดประเทศอีก นี่คือการฝ่าฝืนอนุสัญญาข้อ ๑๐. แต่คงใช้อะไรกับประเทศเกาหลีเหนือไม่ได้เพราะเขาไม่สนใจ^(๓๒)

เรื่องนี้กระทรวงแรงงานของประเทศไทยเราได้เปลี่ยนเรื่องนโยบายที่เราให้คนสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม มาทำงานมี passport ออกข้อยกเว้นด้วยข้อนี้แหละ เวลาเขามาอยู่เมืองไทย การเคลื่อนย้ายเราเรียก Migration ของคนข้ามประเทศ ก็จะเป็นที่จะต้องให้ความสะดวกเขา เพราะข้อนี้เราไม่ได้สงวน เขาจะกลับไปเยี่ยมลูก ตอนแรกเราให้ใบอนุญาตเขาแค่ใบอนุญาตผ่านแดนมาทำงานอยู่ตรงนั้นแล้วก็กลับ ตอนนี้อย่ามรับในเรื่องให้ passport เราก็เปลี่ยนเป็นการให้การอนุญาตทำงานด้วย คนใช้พม่าที่อยู่ข้าง ๆ บ้านเขาคงอดลูกในเมืองไทยปัจจุบันก็ได้สัญชาติไทยแล้ว อีกไม่นานก็คงจะมากขึ้นเพราะมีเป็นแสนครอบครัวในประเทศไทย เรื่องเด็กกับครอบครัวนี้ถือว่าเป็นจุดที่สำคัญที่สุด คือการให้ความอบอุ่นแก่เด็ก เพราะฉะนั้นจะต้องให้ครอบครัวกับเด็กอยู่ด้วยกัน^(๓๓)

^(๓๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๐.

๑. ตามพันธกรณีของรัฐภาคี ภายใต้ข้อ ๙ วรรค ๑ คำร้องของเด็ก หรือบิดามารดาของเด็กที่จะเดินทางเข้าหรือออกนอก รัฐภาคี เพื่อวัตถุประสงค์ของการกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัว จะได้รับการดำเนินการโดยรัฐภาคีในลักษณะที่เป็นคุณ มีมนุษยธรรมและรวดเร็ว รัฐภาคีจะประกันอีกด้วยว่า การยื่นคำร้องดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ร้อง และสมาชิกในครอบครัวของผู้ร้อง

๒. เด็กที่บิดามารดาอาศัยอยู่ต่างรัฐกันกับเด็ก จะมีสิทธิที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัว และการติดต่อโดยตรงกับทั้งบิดาและมารดาได้อย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่ในสถานการณ์พิเศษ เพื่อการนี้และตามพันธกรณีของรัฐภาคีภายใต้ข้อ ๙ วรรค ๑ รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิของเด็ก และบิดามารดาของเด็กในอันที่จะเดินทางออกนอกประเทศใด ๆ รวมทั้งประเทศของตนและสิทธิที่จะเดินทางเข้าประเทศของตน สิทธิที่จะเดินทางออกนอกประเทศใด ๆ จะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่กำหนดไว้โดยกฎหมายเท่านั้น และซึ่งจำเป็นสำหรับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ความสงบเรียบร้อย สาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน หรือสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และสอดคล้องกับสิทธิอื่น ๆ ที่ได้รับการยอมรับในอนุสัญญานี้

^(๓๒) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๓๓) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การค้าเด็ก

รัฐบาลพึงต้องดำเนินการห้ามและไม่ให้มีการนำเด็กออกนอกประเทศของตน^(๓๔)

เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญ ท่านทนายความที่เป็นที่ปรึกษาในเรื่องของการรับบุตรบุญธรรมของคนต่างด้าวต้องพึงระวังอย่างมาก เพราะว่าเราก็เป็นที่ปรึกษามีเจตนาดี ฝรั่งมารับบุตรบุญธรรมจากสถานรับเลี้ยงเด็กบ้าง จากมูลนิธิบางแห่งบ้าง จากพ่อแม่ยกให้บ้าง ขอให้ข้อสังเกตในหลาย ๆ ประเทศเขาไม่ให้สิทธิเลือกเด็ก แต่ประเทศไทยให้เลือกได้ อย่างสมมติว่าท่านจะมารับบุตรบุญธรรมในสหรัฐอเมริกาหรือที่ไหนก็แล้วแต่ที่เป็นเด็กที่พ่อแม่ไม่มีเลย หรือพ่อแม่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตหมดแล้วเขาเป็นเด็กกำพร้า ท่านต้องขอรับไปตามลำดับคำขอ โชคจะดีจะร้ายอยู่ที่นั่น หมายถึงว่าเด็กนั้นจะถูกใจท่านหรือเปล่าต้องไปตามดวง แต่ของประเทศเราให้มาดูแล กรณีของเราทนายความพาไปดูแลด้วย ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ค่อยชอบในเรื่องของการที่จะให้เขามีสิทธิเลือก ต้องให้เด็กเป็นผู้มีสิทธิเลือกหรือเป็นไปตามกฏกติกาในเรื่องการจับฉลาก แต่ถ้าให้คนอื่นเลือก เหมือนกับเราเคยวิพากษ์วิจารณ์สหรัฐอเมริกาว่าเวลา Boat People หรือสงครามเวียดนาม คุณเลือกเอาแต่คนหัวกะทิไปทั้งหมดเลย เหลือไว้กับประเทศเราตามขอบชายแดน เป็นพวกที่ไม่ค่อยรู้หนังสือ ใช้แรงงานอย่างเดียว แต่พวกรู้หนังสือคุณเอาไปหมดเลย นี่ก็เป็นมาตรการเดียวกันที่รัฐบาลต้องออกมาตรการห้ามและไม่ให้มีการนำเด็กออกนอกประเทศ^(๓๕)

อีกเรื่องที่น่าสนใจมากคือเรื่อง “ค้ำมนุษย์” คงจำกันได้กรณีที่ได้รับจ้างตั้งครรภ์ ชาวที่ออกไปใช้ค่าไม่คอยดีเท่าไร ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่รับตั้งครรภ์โลก ไม่นาน เพราะฉะนั้นเวลาที่พูดเรื่องนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปไหนก็ตามของการจ้างต้องเป็นเรื่องที่เป็นไปตามกฎหมาย เด็กอุ้มบุญออกไปเยอะแล้วนะ แต่กลไกการเอาออกไปนี่ก็ผิดกฎหมายทั้งนั้น อย่างของกรณีญี่ปุ่นนำเด็กออกไปทางประเทศกัมพูชา ของออสเตรเลียเอาออกไปทางมาเลเซีย ซึ่งพ่อแอบทำ passport ให้แล้วเอาออกไปก็ผิดกฎหมายทั้งนั้น ผิดทั้งอนุสัญญาฯ ผิดทั้งกฎหมายไทยเรื่องค้ำมนุษย์ คุณแม่ที่รับจ้างอุ้มบุญก็เข้าข่ายที่จะโดนเรื่องค้ำมนุษย์ ถึงแม้จะมีเจตนาดี ช่วยสามีภรรยาชาวออสเตรเลียที่มีบุตรยากรับจ้างตั้งครรภ์ให้ แต่เมื่อเป็นเด็กในความหมายของอนุสัญญา ตามกฎหมายการคุ้มครองเด็กของเราแล้วท่านไม่มีสิทธิที่จะเอาเด็กออกไปโดยไม่ผ่านมาตรการทางกฎหมายที่ถูกต้อง^(๓๖)

^(๓๔) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๑.

๑. รัฐบาลที่จะดำเนินการต่าง ๆ ที่จะหยุดยั้งการโยกย้ายเด็ก และการไม่ส่งเด็กกลับคืนจากต่างประเทศที่มีขอบด้วยกฎหมาย

เพื่อการนี้ รัฐบาลที่จะส่งเสริมให้มีการจัดทำความตกลงทวิภาคี หรือพหุภาคี หรือการภาคยานุวัติความตกลงที่มีอยู่

^(๓๕) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๓๖) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับสิทธิในการแสดงออก

เด็กมีสิทธิที่จะพูดในสิ่งที่เขาคิดว่าควรเกิดขึ้นเมื่อผู้ใหญ่จะพิจารณาดำเนินการเรื่องใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็กและมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นของตนนั้นนำเข้าสู่การพิจารณาได้^(๓๖๗)

โดยหลักแล้วไม่มีกฎหมายจะไปปิดปากสิทธิเด็กใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะว่าเขามีสิทธิที่จะพูด ต้องให้เขาพูดไม่ว่ากระบวนการนั้นเป็นอย่างไร ไม่ใช่ว่าเงียบเฉยยังเด็กอยู่อย่าพูดเลย อันนี้ใช้ไม่ได้^(๓๖๘) เพราะเป็นเรื่องการแสดงออกของเด็ก เราก็จะพูดกันเสมอว่าเด็กไม่ควรโต้แย้งผู้ใหญ่ แต่ปัจจุบันนี้ผมคิดว่าสังคมไทยก็ยอมรับพัฒนาได้เร็ว เราก็ให้เด็กโต้แย้งได้ แต่ก็ยังมีในหลายลักษณะที่เด็กอาจจะถูกจำกัดสิทธิในการโต้แย้ง เช่นมีโรงเรียนสถานศึกษาแห่งหนึ่งเขาบอกว่าไปปิดหนังสือพิมพ์ภายในโรงเรียนของเด็กนักเรียน ปิดได้หรือไม่ ไม่ได้ ไปปิดเขาได้อย่างไร เป็นสิทธิการแสดงออกในเรื่องของการพูดการเขียนการพิมพ์ แล้วกฎหมายก็รับรอง จะบอกว่าเขายังเด็กเกินไปที่ไม่สามารถทำหนังสือแบบข่าวสารสาระของโรงเรียนไม่ได้ ไปห้ามก็ไม่ได้ ในทางตรงกันข้ามต้องส่งเสริมให้มีบอร์ด และให้เขาตัดสินใจของเขาเลย เพื่อให้ดูว่าพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างไรเรื่องการแสดงออก แล้วผู้ปกครองหรือครูก็จะเข้าใจ^(๓๖๙)

^(๓๖๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๒.

๑. รัฐภาคีจะประกันแก่เด็กที่สามารถ มีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้แล้ว ซึ่งสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นโดยเสรีในทุก ๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก ทั้งนี้ความเห็นดังกล่าวของเด็กจะได้รับการพิจารณาตามสมควรแก่อายุ และวุฒิภาวะของเด็กนั้น

๒. เพื่อความมุ่งประสงค์นี้ เด็กจะได้รับโดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสที่จะมีสิทธิมีเสียงในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการ และทางปกครองใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็กไม่ว่าโดยตรง หรือโดยผ่านผู้แทน หรือองค์กรที่เหมาะสม ในลักษณะที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภายใน

^(๓๖๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๓๖๙) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับสิทธิในการรับและแลกเปลี่ยนข่าวสาร

เด็กจะมีสิทธิที่จะได้รับและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทราบเท่าที่ข้อมูลข่าวสารนั้นไม่มีผลเสียต่อเด็กหรือบุคคล^(๔๐)

เรื่องนี้ก็มีมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๘ เขียนไว้กว้าง ๆ แต่จริง ๆ แล้วการที่จะได้รับแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารนั้น โดยเฉพาะในโลก cyber ขณะนี้มีปัญหามาก ท่านที่เคยไปต่างประเทศจะเห็นว่าหนังสือที่เป็นภาพโป๊ต่าง ๆ เราจะเห็นเลยเค้าจะเขียนว่า “ไม่จำหน่าย” แล้วก็ปิดเด็กอายุ ๑๘ แม้กระทั่งถ้าอายุยังไม่ ๒๐ ไปนั่งอยู่ในร้านอาหารเขาจะขอดู passport ว่าจะให้บริการเครื่องดื่ม สมมติว่าคุณพ่อไปด้วย คุณพ่อสั่งเบียร์เขาจะถามว่าคนนี้อายุเท่าไร เขาจะขอดู passport เลย ถ้าบางร้านมีกติกามากกว่านั้นอีก พ่อที่นั่งตรงนั้น เขาให้ลูกไปนั่งอีกโต๊ะหนึ่ง เขาไม่ให้นั่งด้วย แต่บางร้านยอม แต่ต้องระมัดระวังว่าแก้วของเราไม่อยู่หน้าเด็ก เขาเอาจริง ๆ ถ้าโดนจับนี่ปิดเลยนะ ปิดร้านเลย เพราะฉะนั้นบางร้านกลัวมาก หลายคนก็พาลูกไปทานข้าวแล้วสั่งเบียร์ด้วยเขาเช็ค passport ทันทีเลย เขากลับให้ลูกดื่มด้วย เขาจะมีความผิด เพราะฉะนั้นข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นภาพอะไรต่าง ๆ ขณะนี้เวลาที่ท่านเข้าไปในเว็บไซต์จะมีภาพมากมาย เขาจะเขียนไว้เลยนะ ต่ำกว่าอายุ ๑๘ ปี ตามกฏกติกานี้เลยห้ามเข้าไปดู แต่เด็กเราก็ชอบเข้าไปดู เหมือนตัวอย่างที่สหรัฐอเมริกาที่เข้าไปดู เรื่องนี้คงจะห้ามไม่ได้ เพราะเป็นสิ่งแยบยล แต่ก็เกิดขึ้นแล้ว แล้วก็ต้องระวัง^(๔๑)

โดยเฉพาะใครที่มีลูกแล้วไม่ได้ให้มือถือบ้าง สำหรับท่านทนายความที่แต่งงานแล้วมีบุตรแล้ว แล้วก็โตพอสมควรแล้ว คงไม่ให้ตั้งแต่ตอนอายุ ๒ เดือน แสดงว่าในห้องบรรยายนี้ให้มือถือลูกหมดทุกคน นี่คือวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ผู้ปกครองต้องระวัง เรื่อง พรบ. คุ้มครองเด็ก ถ้าเด็กทำผิด ท่านก็ผิดด้วย เด็กไปดาวน์โหลดได้ข้อมูลอะไรมาต้องตรวจสอบด้วย หลายวันก่อนผู้บรรยายก็บอกเพื่อนทนายความที่ลงข้อมูลเรื่อง “เมอร์ส” นะครับ โรคที่กำลังมานี้ ตอนนั้นไปบอกที่ขอนแก่น ก็เตือนว่าอย่าส่งไลน์ต่อนะ เพราะว่าเราไม่มีหน้าที่ และเด็กก็ไม่มีหน้าที่ ถ้าส่งไปเข้ามือถือลูก ลูกส่งต่อมันผิดหมดเลยนะ เพราะเป็นข่าวลือ แต่ข่าวจริงเพิ่งเกิดเมื่อวานนี้ที่โรงพยาบาลนั้นเขาแถลงข่าว ทนายความไม่มีหน้าที่แถลงข่าวเรื่องโรคนะ ทนายความมีหน้าที่ส่งข่าวเรื่องสิทธิมนุษยชนเรื่องอะไรก็ว่าไป แต่เรื่องโรคติดต่อนี้ไม่เกี่ยวกัน ไม่ใช่หน้าที่เรา แล้วถ้ามันไม่จริงที่ขอนแก่นก็ไม่จริงอีก

^(๔๐) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๓.

๑. เด็กจะมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก สิทธินี้จะรวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา ได้รับ หรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และความคิดทุกลักษณะ โดยไม่ถูกจำกัดโดยเขตแดน ไม่ว่าจะโดยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ ในรูปศิลปะหรือผ่านสื่ออื่นใดตามที่เด็กเลือก

๒. การใช้สิทธิดังกล่าวนี้ อาจอยู่ภายใต้ข้อจำกัดบางประการ แต่ข้อจำกัดเหล่านี้ต้องเป็นข้อจำกัดเช่นที่บัญญัติตามกฎหมาย และเช่นที่จำเป็นเท่านั้น

ก) เพื่อการเคารพต่อสิทธิ และชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือ

ข) เพื่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

^(๔๑) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ที่ท่านให้มือถือลูกไปนี้ ตอนนี้ พรบ. อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ก็มีใช้บังคับแล้ว แล้วท่านไปดู พรบ.คุ้มครองเด็กในส่วนที่เป็นหน้าที่ของบิดามารดาไปด้วยที่บิดาจะต้องร่วมรับผิดชอบกับเด็กในกรณีใดบ้าง เพราะฉะนั้นเวลาที่ให้เด็ก ๆ มีสิทธิรับและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจริง แต่ว่าเด็กนั้นต้องอยู่ในความดูแล แต่เพราะว่าเราเป็นพ่อแม่ที่ตีมาก เราเกรงใจลูก เราก็กังขามว่าลูก ไม่จำกัดเวลาลูกใช้ ถ้าในประเทศไทยไม่ได้ ถ้าชั้น Primary School ไม่ให้เอามือถือไป เอาไปขายึดเลย ทุกคนวางวินัยไว้อย่างนี้หมด จนกระทั่ง ๗ ขวบ ขึ้น Secondary School ให้เอาไปได้ แต่ห้ามเอาเข้าห้องเรียน ไม่มีใครเอาเข้าห้องเรียน ประเทศไทยมีหลักเกณฑ์แบบนี้หรือไม่ คำตอบคือไม่มีเลย เด็กนำมือถือเข้าได้ทุกชั้นเลยนะตั้งแต่อนุบาลจนกระทั่งมัธยม นี่คือนี่ที่เราทำแล้วเราใช้อย่างฟุ่มเฟือย เราไม่ได้ควบคุมตัวเองในหลาย ๆ บริบท แต่ของเขาก็คือเป็นหน้าที่ของพ่อแม่เบื้องต้นเลยและโรงเรียน พ่อแม่และโรงเรียนจะต้องคู่กัน โรงเรียนก็ต้องอบรมสอนเด็ก เว็บไซต์นี้เข้าไม่ได้ต้องสอน แต่อย่างที่เราพูดกันว่าอะไรที่เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายเด็กต้องรู้ เพราะว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารนั้นแม้จะเป็นสิทธิของเด็กเอง แต่เสี่ยงมาก โดยเฉพาะในยุค Digital Society^(๔๒)

^(๔๒) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายภสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับศาสนา

เด็กมีสิทธิที่จะคิดและเชื่อในสิ่งที่ตนเองต้องการและมีสิทธิที่จะปฏิบัติตามหลักศาสนา ตราบเท่าที่ข้อประพฤติดังกล่าวนั้นไม่ได้เป็นการรบกวนสิทธิของบุคคลอื่น บิดามารดาควรให้คำแนะนำแก่เด็กในกรณีดังกล่าวนี้^(๔๓)

เรื่องนี้ก็ตรงกับมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๘ แต่มีตัวอย่างในประเทศ ฝรั่งเศสท่านคงจำกันได้ กรณีผ้าคลุมหน้าของมุสลิมหญิง แต่ว่าประเทศเขาออกกฎหมายมาห้ามเลย เป็นการห้ามเด็ดขาด ถามว่าแล้วจะไปละเมิดสิทธิเด็กหรือเปล่า ก็ต้องไปดูว่าฝรั่งเศสขอสงวนสิทธิ์ตาม มาตรานี้หรือเปล่า ผมว่าเขาสงวน ผมยังไม่ได้ดูของฝรั่งเศส เพราะว่าถ้าศาสนาให้ปิดมันก็ต้องปิด แต่ถ้าบอกว่ามีกฎหมายใหญ่กว่า กฎหมายของประเทศตัวเองใหญ่กว่า ให้เปิด นั่นก็แสดงว่าเขาต้องสงวน สิทธิในเรื่องของมาตรฐานเด็กไว้^(๔๔)

กรณีนี้เป็นเรื่องหลักเสรีภาพในการถือศาสนา เพราะฉะนั้นเด็กที่เชื่อและถือในลัทธิศาสนาใด ก็ต้องว่าไปตามศาสนานั้น เราไม่ไปก้าวล่วงในเรื่องความเชื่อ หรือบางศาสนาก็มีข้อเข้มงวดมาก มี ตัวอย่างที่พบมาคือว่ามีชาวอิสราเอลในประเทศไทยประสงค์จะแต่งงานกับสุภาพสตรีไทย แต่การ แต่งงานกับชาวอิสราเอล ท่านอาจจะไม่ทราบก็ได้ว่าท่านต้องผ่านการสอบก่อนสำหรับคนที่ไม่ได้นับ ถือศาสนาเขา หมายถึงสอบเข้าเป็นคนในศาสนาของเขา เขาไม่มีการแต่งออก มีแต่แต่งเข้า สอบไม่ได้ ไม่ให้แต่ง ต้องไปสอบที่ประเทศอิสราเอลอยู่นานประมาณ ๓ เดือน ความเป็นเด็กก็เช่นกัน ศาสนาใคร ก็ศาสนานั้น อย่าไปก้าวล่วงเขา เขามีสิทธิที่จะไปโบสถ์ ไปสุเหร่า ไปไหนก็เรื่องของเขา เพียงแต่ว่า บิดามารดาควรจะแนะนำ หรือไม่ให้ไปก้าวล่วง อย่างเช่นเด็กถือศาสนาพุทธรับประทานหมูแล้วไปนั่ง ทานในโรงอาหารในโรงเรียนด้วยกัน ก็เป็นการก้าวล่วงศาสนาอื่น ซึ่งพ่อแม่จำเป็นต้องสอนโดยเฉพาะ ในโรงเรียนสหศึกษาอะไรต่าง ๆ ตอนนี้มีหลากหลายศาสนา จำเป็นต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน^(๔๕)

^(๔๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๔.

๑. รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิของเด็กที่จะมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา

๒. รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา และผู้ปกครองตามกฎหมาย ในกรณีที่เหมาะสมในอันที่จะให้ แนวทางแก่เด็กในการใช้สิทธิของตน ในลักษณะที่สอดคล้องกับความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก

๓. เสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนา หรือความเชื่อของตน อาจอยู่เพียงภายใต้ข้อจำกัดเช่นที่กำหนดโดยกฎหมาย เช่นนี้ และเช่นที่จำเป็นที่จะรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย สาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน หรือสิทธิและเสรีภาพขั้น พื้นฐานของบุคคลอื่น

^(๔๔) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ภานุ ในกรอบและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจ พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๔๕) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ภานุ ในกรอบและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจ พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับการชุมนุม

เด็กมีสิทธิที่จะพบและรวมกลุ่มกันและจัดตั้งเป็นองค์กรตราบเท่าที่การกระทำดังกล่าวไม่ได้ขัดขวางไม่ให้บุคคลอื่นที่ใช้สิทธิของตนตามกฎหมาย^(๔๖)

ในประเทศไทยเรามีหลายกรณีของเด็กและเยาวชนของเราปัจจุบัน โดยเฉพาะทางด้านระหว่างประเทศก็มีเรื่องของนักศึกษารวมตัวกันทำกิจกรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน การรวมตัวกันทำกิจกรรมของเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่ก็ยังไม่เกิน ๒๐ ปี ก็สามารถทำได้ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๘^(๔๗)

แต่การรวมตัวกันเป็นสมาคมในระดับของเด็กของเรายังมีไม่มาก แต่ว่าเป็นชมรมเป็นอะไรเขาก็ทำได้ เป็นโรงเรียนในระหว่างโรงเรียนด้วยกัน อันนี้ก็เป็นกรรวมตัวกัน อย่างเช่นรวมตัวกันไปเป็นกลุ่มนักศึกษาอาเซียนปัจจุบัน หรือการรวมตัวกันของนักศึกษาหลายชาติในเอเชียไปลงเรือ NIPPON MARU ที่มีประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ให้การสนับสนุน ก็เป็นตัวอย่างที่ดี ยกเว้นเด็กซึ่งมอเตอร์ไซค์ที่เรียกกันว่า “เด็กแว้นซ์” เรื่องนี้ผิดกฎหมาย ช้ำร้ายจะพาให้ผู้ปกครองต้องรับผิดชอบไปด้วย สังคมพ่อแม่ต้องระวังจะอ้างว่าต้องทำงานหาเงินเลี้ยงปากท้องอย่างเดียวไม่ได้แล้ว^(๔๘)

^(๔๖) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๕.

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะมีเสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ

๒. ไม่อาจมีการจำกัดการใช้สิทธิเหล่านี้ นอกเหนือจากข้อจำกัดที่กำหนดขึ้นโดยสอดคล้องกับกฎหมาย และที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์ของความมั่นคงแห่งชาติ หรือความปลอดภัยของประชาชน ความสงบเรียบร้อย การคุ้มครองด้านสาธารณสุข หรือศีลธรรม หรือการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น

^(๔๗) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๔๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สิทธิส่วนบุคคลของเด็ก

เด็กมีสิทธิส่วนบุคคลตามกฎหมาย และต้องมีการป้องกันการกระทำหรือการโจมตีที่มีผลกระทบต่อ การดำรงชีพของเด็กต่อชื่อเสียงต่อครอบครัวและต่อถิ่นที่อยู่อาศัย^(๔๙)

เรื่องนี้ก็เป็นข้อห้ามและเป็นหน้าที่ของรัฐต้องมีการป้องกัน ประเทศไทยเราก็มีกฎหมายของ รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ บัญญัติห้ามไว้ สิ่งที่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กบัญญัติไว้ก็คือมาตรา ๒๗ “ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทาง สื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำ ให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหา ประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ” สภาพนายความเคยมีหนังสือท้วงไปยังหนังสือพิมพ์ ฉบับหนึ่งนานมาแล้ว เขาเอารูปเด็กที่ถูกจับพร้อมกับยาเสพติดแล้วก็ออกประชาสัมพันธ์โดยมีตำรวจ ยืนอยู่ข้างหลัง ซึ่งไม่มีที่ไหนในโลกทำ เด็กนั้นถูกจับ ถูกแจ้งข้อหา แต่ยังไม่ถูกศาลพิพากษาเป็น ผู้กระทำความผิด ทางการหรือใครก็ไม่มีสิทธิเปิดเผยชื่อเด็กได้ แต่ของประเทศไทยเรานี้สนุกเลย ออก ภาพเป็นเรื่องละตอนเลย แม้กระทั่งพี่สื่อมวลชนในสมัยผมเป็นรองประธานคนที่ ๒ ของสภาการ หนังสือพิมพ์แห่งชาติ ก็ถามเขาว่าทำไมไม่ช่วยกันเลย ในหลาย ๆ ภาพ ท่านทำไมต้องเอาภาพเด็กลง ไปด้วย แม้กระทั่งท่านจะไปทำเป็น PIXELET ก็ควรจะทำ ก็คือภาพเป็นสี่เหลี่ยม ๆ ก็ไม่ควรจะอธิบาย เขาได้ บางทีทำเป็นภาพเด็กแต่เข้าไปบอกชื่อพ่อแม่เขา นามสกุล ไปเขียนข่าวอย่างนั้นได้อย่างไร เขา ห้ามไว้ชัดเลย และทำเพื่อแสวงหาประโยชน์หรือเปล่า คือถ้าแสวงหาประโยชน์จากการนำรูปเด็ก ออกไปขายหนังสือพิมพ์ นี่คือนั่นที่ค่อนข้างจะน้อยใจเวลาเราเป็นนักกฎหมายแล้วเราพูดกับพวก สื่อมวลชนเขาจะไม่เข้าใจว่าทำไมเราไปก้าวร้าวหรือไปก้าวล่วงในวิชาชีพเขา แต่นี่คือมาตรฐานเด็กที่ เราต้องบอกเพื่อนที่เรียนสื่อมวลชน บอกเพื่อนที่เรียนวิชาชีพอื่น เราไม่ได้มีเจตนาที่จะไปก้าวล่วง แต่ กฎหมายห้ามไว้ ห้ามไว้ตั้งแต่มาตรฐานสากลและมาตรฐานไทยเลย แต่การที่คุณเอารูปเด็กโพสต์ไป ไม่ได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเดี๋ยวนี้ การโพสต์รูปเด็กขึ้นไปบนเว็บไซต์ ผิดกฎหมายทั้งเรื่องการ คุ้มครองเด็กและกฎหมายพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยซ้ำไป นี่คือนั่นที่เราก่อนข้าง จะละเลยมาก แล้วก็ทำเป็นความคุ้นเคยเลย แต่ในระยะ ๓ - ๔ ปีหลังนี้ดีขึ้น ก็จะไม่ค่อยเห็นรูปเด็ก เท่าไร แล้วก็โดยเฉพาะถ้าเด็กทำความผิดห้ามเอาไปทำแผนประทุษกรรมเด็ดขาด หรือไปทำแล้วยืน ร่วมกับผู้ใหญ่ก็ได้ แต่ตำรวจไทยบางทีก็ยังทำ บางทีเราอยากจะบอกเลยว่าแผนประทุษกรรมนั้น ควรยื่นคำร้องต่อศาลไม่ให้รับฟังการทำแผนประทุษกรรมที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย ขัดต่อ บทบัญญัติของกฎหมายโดยชัดแจ้ง เป็นนายความก็ต้องลอง อาจจะต้องสร้างฎีกาขึ้นมาใหม่ เพราะ

^(๔๙) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๖.

๑. เด็กจะไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการ หรือโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้าน หรือหนังสือ ได้ตอบ รวมทั้งจะไม่ถูกกระทำโดยมิชอบต่อเกียรติ และชื่อเสียง

๒. เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายจากการแทรกแซงหรือการกระทำดังกล่าว

ทนายความเราเป็นผู้ที่เสนอทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จะให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายว่าอะไรที่ถูกอะไรที่ไม่ถูก แล้วก็พิพากษาเป็นบรรทัดฐาน^(๕๐)

สรุปก็คือสิทธิส่วนบุคคลของเด็กที่ผมได้บอกไว้ตั้งแต่ตอนต้นแล้วว่าทำไมเวลาเด็กถูกจับท่านไม่มีสิทธิ ไม่มีสิทธิแม้กระทั่งเปิดเผยชื่อ ชื่อสกุลยังไม่มี ครอบครัวยังไม่สิทธิจะเปิดเผย อย่างเวลาเด็กถูกจับ ในสังคมที่เขาปรับใช้กฎหมายนี้อย่างเข้มงวด ไม่มีการเลยครับ เด็กค้ายาเสพติด แม้กระทั่งเด็กฆ่าผู้อื่นในประเทศเนเธอร์แลนด์ปัจจุบันนี้ยังไม่รู้เลย เด็กคนนั้นชื่ออะไร เขาไม่ให้บอกเลย พ่อแม่ชื่ออะไรก็ไม่บอก รู้ว่าเหตุเกิดที่ตำบลนั้นเท่านั้น มีเด็กถือปืนไปฆ่า ได้รับปืนกลูเซอชิงทั้งโรงเรียน อายุ ๑๖ ปีเอง ปัจจุบันนี้ไม่รู้ว่ามีชื่ออะไร พ่อแม่อยู่ไหนก็ไม่รู้ รู้แต่ว่าที่โรงเรียนเกิดเหตุอะไรขึ้น จึงเห็นได้ว่าสิทธิ Privacy Rights ของเด็กสูงมาก ครอบคลุมไปถึงบิดามารดาด้วย แต่ของเราไปเปิดได้หมด จึงเป็นสิ่งที่ไม่ชอบ เพราะว่าเราต้องให้โอกาสเด็กที่จะกลับตัว แล้วอย่างในมิติของกฎหมายเด็กนี้ผมเชื่อว่าท่านอธิบดีศาลเด็กและเยาวชนและท่านวิทยากรท่านอื่น ๆ คงอธิบายแล้วว่า โดยหลักของศาลของเราปัจจุบันก็จะไม่ใช่โทษจำคุกกับเด็กอยู่แล้ว เมื่อเร็ว ๆ นี้มีคำพิพากษาเรื่องหนึ่งที่ยังสงสัยอยู่ที่ต่างจังหวัดที่ลงโทษจำคุกเด็ก เรื่องนี้ถ้าเป็นทนายความที่ปรึกษากฎหมายทนายความ ท่านต้องใช้หลักการนี้ที่ไม่ต้องการให้เด็กได้รับโทษจำคุก ดูจากวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ แล้ว ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Capital Punishment คือคดีอุกฉกรรจ์ ต้องอุกฉกรรจ์จริงๆ ไม่ใช่คดียาเสพติด ๒ – ๓ เม็ดเอาไปกักตัวไม่ได้ แต่ว่าในระดับพนักงานสอบสวนก็ยังไม่ได้รับการอบรม แต่หลักการของพนักงานสอบสวนที่ตลกแปลกแบบง่าย ๆ คือควบคุมตัวไว้ก่อน จริง ๆ แล้วไม่มีสิทธิควบคุม การควบคุมไว้ก่อนก็ควรจะเป็นเรื่องที่ต้องอธิบายให้พนักงานสอบสวนเวลาท่านไปนั่งฟังการสอบสวนในคดีเด็ก เมื่อเป็นทนายความที่ปรึกษาของศาลเยาวชนแล้วท่านก็จะต้องบอกพนักงานสอบสวนได้ในหลาย ๆ เรื่อง ว่าในมิติของกฎหมายเด็กต้องมีหลายกรณีที่พนักงานสอบสวนทำไม่ได้^(๕๑)

^(๕๐) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๕๑) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

เด็กมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลที่เชื่อถือได้จากสื่อสารมวลชน โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งที่ต้องจัดหาให้เพื่อที่เด็กสามารถที่จะเข้าใจและไม่ควรที่จะส่งเสริมเอกสารวัสดุที่มีผลร้ายแก่เด็ก^(๕๒)

เคยเดินทางไปต่างประเทศเมื่อ ๔๐ ปีก่อน เราก็ไปเห็นว่าต่างประเทศเขาจะมีการให้ Rating ดูหนังภาพยนตร์ว่าเด็กดูได้ ดูไม่ได้ เขาจะเขียนไว้ในทุกเรื่อง แล้วกลับมาประเทศไทยขณะยังไม่มี แต่ก็ดีใจเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้วมานี้ เดียวนี้ประเทศไทยห้ามเด็กดูหนัง Rating แต่ปรากฏว่าพ่อก็ให้ดู ก็ดูด้วยกัน ที่บอกว่าอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีต้องได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ ปรากฏว่าไม่ได้แนะนำเลย นั่งดูกัน ทั้งคู่เลย สนุก เพลิดเพลิน บันเทิงใจทั้งพ่อทั้งลูก จริง ๆ แล้วของเขามีมาตรการต่าง ๆ ว่าถ้าพ่อแม่ละเลย พ่อแม่ก็ผิดด้วย ของเราก็ผิด แต่เราก็ไม่ค่อยได้ดูกัน แล้วโดยเฉพาะพ่อกับแม่ไม่อยู่ด้วย ไม่อยู่ที่บ้าน อย่างวันหยุดเปิดดูกันสนุกเลย โดยเฉพาะหนัง Rating ที่ห้ามเด็กดู ต่ำกว่าอายุ ๑๘ ดูละคร และละครของเราหลายเรื่อง ปรากฏว่าลูกถามพ่อดูรึยัง สนุกมากเลย ปรากฏว่าละครนี้เขาห้ามเด็กดู แต่มาถามพ่อดูรึยัง สนุกมากเลยนะ แล้วก็จำถ้อยคำต่าง ๆ มาใช้ นี่คือมาตรการที่ยังหย่อนอยู่ในบ้านเรา^(๕๓)

อีกเรื่องหนึ่ง เรามีปัญหามากกับสิ่งพิมพ์ ผมอยู่ในสภากาการหนังสือพิมพ์ก็ถามเขาว่า หนังสือพิมพ์ที่มีรูปวาดหวีว เด็กควรจะได้ดูหรือไม่ ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์ในต่างประเทศเขาจะมีลักษณะของการจำหน่ายหลายแบบ อย่างในประเทศอังกฤษถามว่ามีหนังสือภาพไปมากกว่าเราหรือไม่ มีมากและหนักกว่าของเราอีก แต่เขาบังคับอย่างเข้มงวด ก็คือว่าถ้าคุณเป็นหนังสือพิมพ์รายวันแล้วก็ไม่ใช่เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทควบอยที่มีซองพลาสติกแล้วบอกว่าห้ามเด็กอ่าน และถ้าคุณยังบังอาจไปพิมพ์รูป เขาปิดบรรณาธิการเดี๋ยวนั้นเลย ของเขาไม่มีนะ มีภาพวาดหวีวในหนังสือพิมพ์รายวันแบบเรา แล้วภาพอุบัติเหตุเราก็คือเตือนกันมากในสภากาการหนังสือพิมพ์ ภาพอุบัติเหตุที่เป็นภาพสีเลย ทำไม่ได้ เพราะว่าผู้บริโภคไม่ใช่ผู้ใหญ่แต่เป็นเด็ก เด็กนี้เราไม่มีสิทธิที่จะให้ออกข่าว

^(๕๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๗. รัฐภาคียอมรับในหน้าที่อันสำคัญของสื่อมวลชน และจะประกันว่า เด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและวัสดุจากแหล่งต่าง ๆ กัน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารและวัสดุที่มุ่งส่งเสริมความผาสุก ทั้งทางสังคม จิตใจ และศีลธรรม ตลอดจนสุขภาพกายและจิตของเด็ก เพื่อการนี้รัฐภาคีจะ

ก) ส่งเสริมให้สื่อมวลชนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและวัสดุ ที่มีประโยชน์ทางสังคมและ วัฒนธรรมแก่เด็ก และโดยสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของข้อ ๒๙

ข) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการผลิต แลกเปลี่ยน และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและวัสดุดังกล่าว จากแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

ค) ส่งเสริมการผลิต และเผยแพร่หนังสือสำหรับเด็ก

ง) ส่งเสริมให้สื่อมวลชนให้ความสนใจเป็นพิเศษกับความจำเป็นทางด้านภาษาของเด็กที่เป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อย หรือชนพื้นเมือง

จ) ส่งเสริมการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันเด็ก จากข้อมูล ข่าวสาร และวัสดุที่เป็นอันตรายต่อความอยู่ดีกินดีของเด็ก ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงบทบัญญัติในข้อ ๑๓ และ ๑๘

^(๕๓) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

อย่างนี้ แม้กระทั่งโทรทัศน์วิทยุเวลาไปถ่ายภาพ ออกภาพสีเลย ก็ไม่ได้อีก เพราะท่านต้องรู้ว่าเด็กมีตั้งสิบกว่าล้านคน ดูทีวีอยู่กับพ่อแม่ อันนั้นคือสิ่งที่เขาจะมีหวัง แต่ในประเทศเราชอบบริโภคแบบ real time ดูของจริง ไม่อย่างนั้นไม่ได้ธรรมดา นี่คือการบริโภคที่ไม่ยั่งยืนเลย แล้วเราอ้างความชอบของสังคมว่าข่าวถ้าไม่มีภาพสีออกมาเลยขายไม่ได้ ถ้าอย่างนั้นหนังสือพิมพ์หรือสื่อวิทยุโทรทัศน์รายการจะขายได้ต้องทำการละเมิดสิทธิอย่างนี้หรือ เพราะฉะนั้นการสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ที่ต้องเข้มงวดอย่างมากเลย เมื่อวันก่อนผมอ่านข่าวว่าทางสถาบัน rating ของเมืองไทย เขาไปเอาคำพูดทำयरรถบรรทุกสิบล้อที่เขียนคำพวกหวาดเสียว ๆ คำแสดงบ้างอะไรบ้าง เขาบอกว่าเด็กอายุต่ำกว่า ๑๓ ปีไม่ควรอ่าน แต่ความจริงเต็มไปหมดเลยทำयरรถบรรทุก ทำयरรถแท็กซี่บ้างอะไรบ้าง เขามาประมวลไว้บ้านเราก็อ่านไปเรื่อย ๆ แต่ท่านที่เคยไปประเทศที่ใช้กฎหมายเข้มงวดของเขาจะไม่มี แต่ของเราเป็นเรื่องบริโภคนิยมไปแล้ว และก็ถือว่าเป็นเรื่องเล็ก แต่จริง ๆ แล้วเป็นเรื่องใหญ่ เพราะนั่นคือการแนะนำเด็ก พวกคำผวนก็มี ทำयरรถแท็กซี่รถบรรทุก ไม่รู้ไปหามาจากไหน เคยมีนักศึกษาจากออสเตรเลียมาทำงานวิจัยประกอบวิทยานิพนธ์ปริญญาโท เขามาเอาทำयरรถบรรทุกกับทำयरรถแท็กซี่ไปทำงานวิจัย เขาบอกว่าคนไทยเป็นคนที่มีความอ่อนโยนอย่างโหดร้ายกับเด็ก ยังเป็นสิ่งที่เรายังไม่ได้ปรับปรุง ดูแล้วก็น่าเป็นห่วง^(๕๔)

(๕๔) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การเลี้ยงดูเด็กในหน้าที่ของบิดามารดา

บิดามารดาต้องร่วมกันรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็ก และควรต้องพิจารณาเสมอว่าอะไรที่เป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเด็กแต่ละคน รัฐบาลพึงต้องช่วยบิดามารดาในการจัดหาบริการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนบิดามารดา โดยเฉพาะในกรณีที่ทั้งบิดาและมารดาต้องทำงาน^(๕๕)

ถ้าอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมตอนนี้ต้องทำอะไร ถ้าเป็นโรงงานอุตสาหกรรมในอเมริกา ที่นั่นจะมีสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งเดี๋ยวนี้โรงงานไทยก็มีบ้างแล้ว เพราะพ่อแม่ทำงานทั้งคู่ แล้วลูกยังไม่เข้าอนุบาล ต้องมีสถานรับเลี้ยงเด็กให้ อันนี้เป็นต้นทุนส่วนหนึ่งของโรงงาน สมัยก่อนไม่มีฝากไว้กับคุณยายคุณตา พ่อแม่ทำงานทั้งคู่ เดี่ยวนี้ทำไม่ได้ เขาไม่อยากให้เด็กแยกจากพ่อหรือแม่ เพราะฉะนั้นเวลาที่พ่อและแม่ต้องไปทำงานด้วยกัน เขาจะต้องมีบริการทางด้านนี้ในสถานประกอบการ ในต่างประเทศมีของเราเริ่มมีบ้าง ในโรงงานที่มาจากต่างประเทศ แต่โรงงานไทยเรายังไม่มี ลูกหลานก็จะถูกปล่อยทิ้งไว้ หรือไม่ก็อยู่ต่างจังหวัด เพราะมีหลักเกณฑ์ตามข้อ ๑๘. ว่าไม่ต้องการให้บิดามารดาห่างจากเด็ก^(๕๖)

ดังนั้น ใครที่เป็นที่ปรึกษาโรงงานบ้าง โรงงานขนาดใหญ่ตอนนี้ต้องทำอะไร ต้องมีที่รับเลี้ยงเด็กแล้ว เพราะเราให้สัตยาบันมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ปีนี้ ๒๕๕๘ เพิ่งจะทำเมื่อ ๒ - ๓ ปีมานี้เอง เพราะว่าเราไม่เคยทำเลย ที่เวลาผมพูดเรื่องต่างประเทศนี่เผอิญมันเป็นการเปรียบเทียบมาตรฐานเด็กอย่าไปคิดว่าผู้บรรยายนิยมต่างประเทศ ที่จริงแล้วผมไม่ได้นิยมหรอก แต่เป็นความจริงทางกฎหมายที่ภาคอุตสาหกรรม ภาคพาณิชย์กรรม ที่มีคนงานจำนวนถึงที่กำหนดไว้ แล้วสาม็ภรรยาทำงานกัน ต้องมีสถานที่เลี้ยงเด็ก ปัจจุบันในต่างประเทศก้าวไปถึงว่าต้องให้พ่อกลับมาดูด้วยกับแม่คนละวัน ถ้าลูก ๖ เดือน พ่อต้องอนุญาตให้กลางวันอังคารบ่ายพ่อ ถ้าทำงานทั้งคู่ แบบนี้พูดในมิติของต่างประเทศ บ้านเราก็เริ่มดีแล้ว แต่ว่าก็ยังเป็นอยู่ขั้นเริ่มต้นและรัฐบาลจะต้องช่วยด้วย จะไปให้ทางภาคอุตสาหกรรมเขาจัดอย่างเดียวก็ไม่ได้ เพราะในอนุสัญญาที่เขาบอกรัฐบาลพึงต้องช่วย เพราะฉะนั้นรัฐบาลต้องมีงบเลี้ยงดูเด็ก ในกรณีพ่อแม่ทำงานอะไรต่าง ๆ งบประมาณนี้เราไม่ค่อยจะให้เห็น แต่งบก่อสร้างเยอะมาก ไม่รู้สร้างอะไรกันมากมาย เช่น รถไฟฟ้า แต่ลืมทิ้งเด็กไว้ที่บ้านก็จบกัน ผู้ปกครองจะต้องไม่ทอดทิ้งเด็กไว้ในสถานเลี้ยงเด็กโดยเจตนาที่จะไม่รับเด็กคืน ละทิ้งเด็กไว้ในสถานที่ใด ๆ โดยไม่จัดให้มีการป้องกัน

^(๕๕) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๘.

๑. รัฐบาลจะใช้ความพยายามอย่างที่สุด เพื่อประกันให้มีการยอมรับหลักการที่ว่า ทั้งบิดาและมารดาที่มีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก บิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมายแล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบเบื้องต้นในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นพื้นฐาน

๒. เพื่อความมุ่งประสงค์ในการให้หลักประกัน และส่งเสริมสิทธิที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ รัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่บิดามารดา และผู้ปกครองตามกฎหมายในอันที่จะปฏิบัติความรับผิดชอบของตนในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และจะประกันให้มีการพัฒนาสถาบันการอ่านวยความสะดวก และการบริการต่าง ๆ สำหรับการดูแลเด็ก

๓. รัฐบาลจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงที่จะประกันว่า บุตรของบิดามารดาที่ต้องทำงานมีสิทธิได้รับประโยชน์จากการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการดูแลเด็กที่พวกเขาจะมีสิทธิจะได้

^(๕๖) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายภคินภคิน ในกรอบและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

ดูแลสวัสดิภาพ จงใจละเลยไม่ทำให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต สุขภาพอนามัยที่น่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก เรื่องนี้จึงเป็นตัวอย่างที่ว่าการปฏิบัติต่อเด็กนั้นเกือบจะเรียกว่าเป็นแบบไขว่ในหินเลยนะ ที่เราต้องช่วยกันในทุกเรื่อง^(๕๗)

^(๕๗) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับหลักประกันจากรัฐบาล

รัฐบาลควรพึงต้องให้หลักประกันว่าเด็กนั้นจะได้รับการดูแลตามสมควร และจะต้องป้องกันเด็กจากการกระทำที่เป็นอันตราย การใช้สิทธิหรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของบิดามารดาหรือของบุคคลใดที่มีหน้าที่ต้องดูแลเด็ก^(๕๘)

กรณีนี้เป็นหน้าที่ที่รวมหมด บิดามารดา ผู้ใช้อำนาจปกครอง แล้วก็ครอบครัวอุปถัมภ์ต้องมีการดูแล อย่างที่ได้เรียนตั้งแต่ตอนต้นแล้วว่า จะปล่อยเด็กไปเดินตามถนนไม่ถูก ก็จะต้องไปด้วยเรื่อง ความรุนแรงในครอบครัว ในกฎหมายไทยระดับอนุบัญญัติก็มีการคุ้มครองเด็กในเรื่องนี้ไว้ และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งรวมถึงเด็กด้วย เพราะฉะนั้นก็จะมีเรื่องของการทำร้ายเด็ก อันนี้ก็เป็คดีอาญาที่เกิดขึ้นแล้วก็ต้องดำเนินการต่อไป โดยเฉพาะในเรื่องของความรุนแรงนี้ต้องไปพิจารณาดูในส่วนที่เกี่ยวกับเด็ก เพราะมีทั้งผู้ใหญ่และเด็กอยู่ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อย่างในมาตรา ๑๕ เขียนไว้ชัด “ไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

(๑) ...

(๓) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์

(๔) ...”

ถ้าเราดูความหมายของกฎหมายตรงนี้จะเห็นว่าหน้าที่ของทนายความไม่ใช่เป็นหน้าที่ที่จะเอาชนะกัน ถ้าเป็นเรื่องตามกรณีนี้ศาลเองก็ต้องพยายามเปรียบเทียบให้ตกลงกัน เราก็จะไปขัดภารกิจของศาลไม่ได้เพราะกฎหมายเขียนไว้ชัด หน้าที่ของทนายความก็คือดูว่าการตกลงของลูกความนั้นจะต้องเสียสิทธิอะไรบ้างหรือเปล่า กรณีนี้ก็เป็เรื่องที่เราจะชี้แจงได้ แต่ว่าจะต้องไม่ไปขัดแนวนโยบายของการบริหารคดีในเรื่องนี้^(๕๙)

^(๕๘) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๙.

๑. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ด้านนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และการศึกษา ในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรง ทั้งทางร่างกายและจิต การทำร้ายหรือการกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้งหรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติที่ผิดหรือการแสวงประโยชน์ รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศ ขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นใดซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล

๒. ตามแต่จะเหมาะสม มาตรการคุ้มครองเช่นว่านี้ ควรรวมถึงกระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการจัดตั้งแผนงานทางสังคม ในอันที่จะให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่เด็กและบุคคลซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล ตลอดจนกระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการป้องกันในรูปแบบอื่น และให้มีการระงับ การรายงานการส่งเรื่องเพื่อพิจารณา การสืบสวน การปฏิบัติ และการติดตามเรื่องของการปฏิบัติที่ผิดต่อเด็ก ตามที่ระบุมาแล้วข้างต้น และในกรณีที่เหมาะสมให้ทางตุลาการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

^(๕๙) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

สังเกตว่าตามหลักการในเรื่องนี้มีจุดป้องกัน เขาเรียก safety lost protection ก็คือถ้าไม่มีพ่อแม่หรือพ่อแม่ละทิ้ง หน้าที่รัฐบาล ถ้ามารัฐบาลประเทศไทยมีสถานดูแลอย่างสมบูรณ์ได้มาตรฐานหรือไม่ ก็มีระดับหนึ่ง เคยไปเยี่ยมเด็กกำพร้าเด็กอะไรต่าง ๆ แม้กระทั่งเด็กพิการ ตั้งแต่ปากเกร็ด นนทบุรี ปทุมธานี ก็ไปดูมาหลายแห่ง ก็ดี ได้มาตรฐาน แต่ว่าที่ยังไม่อาจจะเข้าถึงบริการของรัฐได้คือในต่างจังหวัด จังหวัดใหญ่ ๆ ก็ยังขาดแคลนอยู่มาก เรื่องของการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งก็เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะไม่ให้เด็กได้รับการกระทบกระเทือน การกระทำรุนแรงในครอบครัวนั้นกำหนดว่าถ้ามีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา ๗ แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็ว และส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ใครก็ตามที่กระทำต่อเด็กก็ต้องถูกดำเนินคดีรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา ผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือเป็นครอบครัวอุปถัมภ์ บางทีอุปถัมภ์เด็กไปแล้วไปทำร้ายเด็ก เรื่องนี้ก็เป็นคดีอาญาซึ่งในฐานะนักกฎหมาย โดยนายความมีหน้าที่ป้องกันสิทธิและเสรีภาพ เมื่อผ่านการอบรมแล้วก็ต้องดำเนินการทุกเรื่อง โดยเฉพาะท่านที่เป็นทนายความอาสาของสภาทนายความ^(๖๐)

(๖๐) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กที่ขาดการดูแลจากครอบครัว

เด็กซึ่งไม่สามารถที่จะได้รับการดูแลจากครอบครัวของตนเองได้ ต้องได้รับการดูแลตามสมควรจากบุคคลซึ่งนับถือศาสนา มีวัฒนธรรมและภาษาเช่นเดียวกัน^(๖๑)

เรื่องนี้เป็นเรื่องการคุ้มครองเด็กและบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญที่มีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดู การศึกษา และการอบรมจากรัฐในมาตรฐานของสหประชาชาติบอกไว้ละเอียดมากกว่าว่าสมควรจะได้รับการดูแลตามสมควรจากบุคคลซึ่งนับถือศาสนา มีวัฒนธรรมและภาษาเช่นเดียวกัน อันนี้ก็โยงไปใช้เกี่ยวกับการรับบุตรธรรม เวลาบุตรบุญธรรมไปแล้วถือคนละศาสนาก็ต้องดูด้วย อันนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง มาตรา ๓๒ ของเราบอกว่า “เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ได้แก่ เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า ที่ผมบอกว่าประเทศไทยไม่ควรมียุติธรรมเพราะกฎหมายมี นายก อบต. คนไหนมีเขตไหนมีเด็กเร่ร่อนต้องอุ้มเด็กเข้าไปเลย ไม่อย่างนั้นก็ผิดกฎหมาย ในมาตรา ๓๒ ถ้าท่านดูก็จะมีรายละเอียดที่เขียนไว้ดีมาก ซึ่งรวมถึงเด็กพิการ เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก เด็กที่อยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง^(๖๒)

อนึ่ง หากว่าครอบครัวหนึ่งครอบครัวใดไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรธิดาของตนเองได้ อย่างสมมติว่าเป็นครอบครัวมุสลิมในจังหวัดสงขลา คนที่มีหน้าที่ดูแล กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดจะส่งไปอยู่กับครอบครัวชาวพุทธไม่ได้ ท่านต้องส่งไปอยู่กับครอบครัวของชาวมุสลิม เพราะว่ามาตรานี้เขาไม่ให้ทำ เขาบอกว่าท่านต้องส่งไปอยู่ในกลุ่มของวัฒนธรรมและศาสนาเดียวกัน ไม่ใช่จะมีคนชาวพุทธหรือชาวคริสต์มาขออุปถัมภ์เด็กน่ารัก ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเวลาใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการที่จะให้ใครดูแลเด็ก ในกรณีที่ครอบครัวของเด็กนั้นอาจจะเสียชีวิตหรืออะไรก็แล้วแต่ ประการแรกเลยก็ต้องดูเรื่องของศาสนา วัฒนธรรม ภาษา เช่นเดียวกัน ไม่ต้องอะไรระดับ เรื่องเด็กโรฮิงยา เรือล่ม พ่อแม่ตายหมด เข้ามาอยู่เมืองไทย จะส่งไปที่ไหน ส่งไปวัด ไปเป็นเณร ก็ไม่ได้ เพราะขัดกับวัตถุประสงค์ของข้อนี้ ต้องส่งไปที่มัสยิด ถ้ามหาวิทยาลัยศาสนาของมุสลิมไป เพราะเป็นการคุ้มครองเด็กตามหลักการของข้อนี้^(๖๓)

^(๖๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๐.

๑. เด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัว ไม่ว่าจะโดยถาวรหรือชั่วคราว หรือที่ไม่อาจปล่อยให้อยู่ในสภาพที่วุ่นวาย เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเอง จะได้รับการคุ้มครองและความช่วยเหลือพิเศษที่จัดให้โดยรัฐ

๒. รัฐภาคีจะประกันให้มีการดูแลแก่เด็กเช่นว่ำนั้นตามกฎหมายภายใน

๓. นอกเหนือจากประการอื่นแล้ว การดูแลดังกล่าวอาจรวมถึง การจัดหาผู้อุปถัมภ์ กาพาลาห์ ของกฎหมายอิสลาม การรับบุตรบุญธรรม หรือถ้าจำเป็น การจัดให้อยู่ในความดูแลของสถาบันที่เหมาะสมสำหรับการดูแลเด็ก ในการพิจารณาถึงหนทางแก้ไขให้คำนึงถึงการควรให้ความต่อเนื่องในการเลี้ยงดูเด็ก และภูมิหลังทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม และภาษาของเด็ก

^(๖๒) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๖๓) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อมีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ในประเด็นแรกที่ต้องพิจารณาคือต้องดูว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก และกฎข้อบังคับเช่นเดียวกันนี้ต้องใช้กับเด็กไม่ว่าเป็นเด็กที่อยู่ในประเทศที่ตนเองเกิดหรือเป็นเด็กที่ถูกพาไปอาศัยอยู่ในประเทศอื่น^(๒๔)

เวลาเราเป็นที่ปรึกษาจะไปหาหรือไปทำคดีเรื่องบุตรบุญธรรม ท่านต้องนำบทมาตรานี้เข้าไปดูด้วย เพราะจะมีเรื่องของพระราชบัญญัติรับเด็กบุญธรรมอยู่ด้วยก็ตาม ฉะนั้นการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่จะไปอยู่ต่างประเทศ เรื่องเชื้อชาติ เรื่องศาสนาก็สำคัญด้วย เป็นการใช้กฎหมายทั้งสองฉบับรวมกันไป เรื่องของวิธีการขอรับเด็กบุญธรรมและจะไปต่างประเทศ ท่านจะเห็นว่ามาตรา ๕ มาตรา ๕/๑ มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติการรับเด็กบุญธรรมกำหนดไว้เลย โดยเฉพาะ มาตรา ๑๘ “ห้ามมิให้ผู้ใดพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง” มีเหมือนกันก็คือว่าพ่อแม่เมืองไทยอยู่นี่ดี แต่ว่าลูกก็จะไปเรียนกับป้าซึ่งอยู่ที่สหรัฐอเมริกา แต่ถ้าไปเรียนแล้วต้องการให้ได้ค่าเล่าเรียน สมมติว่าป้าไปแต่งงานกับคนสหรัฐอเมริกา จะเป็นคนไทยก็แล้วแต่ถือสัญชาติสหรัฐอเมริกาแล้วก็อยากจะรับหลานไปเป็นเด็กไปเป็นบุตรบุญธรรมเพื่อจะได้ประหยัดค่าการศึกษา เพราะในสหรัฐเขาให้เรียนฟรี โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐ แล้วก็โรงเรียนของรัฐ เพราะฉะนั้นการที่ป้าเป็นคนไทยซึ่งเป็นสัญชาติอเมริกันไปแล้วมาขอรับบุตรบุญธรรม มันจะมีโอกาสที่เล็งมาตรานี้มาก ก็คือว่าพาเด็กออกไปใช้ visa ปกติ แล้วไปรับบุตรบุญธรรมที่อเมริกา โดยพ่อกับแม่บินไปยกให้ นั่นหมายความว่าเรากำลังพาลูกของเราไปให้ป้า แต่นี่เผอิญว่าป้าก็ยังเป็นคนที่เป็นเครือญาติกันก็ไม่มีเรื่องมีราว แต่ว่าพอตอนหลังคนที่คิดไม่ตึกกลับทำวิธีนี้กลายเป็นการค้า ก็คือประเทศไทยห้าม ยกนักใช้หรือไม่ ก็พาเด็กไปเที่ยวเลย อันนี้

^(๒๔) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๑. รัฐภาคีซึ่งยอมรับและ/หรือยอมให้มีระบบการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะประกันว่าประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญที่สุด และจะ

ก) ประกันว่า การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเท่านั้น ซึ่งเป็นผู้กำหนดตามกฎหมายและวิธีพิจารณาที่ใช้บังคับอยู่ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารทั้งปวงที่เกี่ยวข้องและเชื่อถือได้ว่า การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นกระทำได้เมื่อคำนึงถึงสถานภาพของเด็กในส่วนที่เกี่ยวกับบิดามารดา ญาติพี่น้อง และผู้ปกครองตามกฎหมาย และในกรณีที่จำเป็น บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ให้ความยินยอมอย่างผู้เข้าใจเรื่องต่อการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยได้รับคำปรึกษาตามที่จำเป็น

ข) ยอมรับว่าการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมข้ามประเทศอาจถือได้ว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการดูแลเด็ก หากไม่สามารถจัดหาผู้อุปถัมภ์ หรือครอบครัวที่รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมให้เด็กได้ หรือไม่สามารถให้เด็กได้รับการดูแลด้วยวิธีการอันเหมาะสมในประเทศถิ่นกำเนิดของเด็กนั้น

ค) ประกันว่าเด็กที่อยู่ในข่ายของการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมข้ามประเทศ จะได้รับมาตรการคุ้มครองและมาตรฐานเช่นเดียวกับที่ใช้อยู่ในกรณีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมภายในประเทศ

ง) ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อประกันว่า ในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมข้ามประเทศนั้น การจัดหาผู้อุปการะแก่เด็กจะไม่ส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ทางการเงินที่ไม่สมควรจากการนั้น

จ) ส่งเสริมเมื่อเป็นการเหมาะสมซึ่งความมุ่งหมายของข้อนี้ โดยการจัดทำข้อตกลง หรือความตกลงทวิภาคี หรือพหุภาคี และภายในกรอบนี้พยายามที่จะประกันว่า การจัดหาผู้อุปถัมภ์แก่เด็กในอีกประเทศหนึ่งนั้นได้กระทำโดยหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจ

ผิดเลย แล้วมีหลายกรณีที่นักกฎหมายเราไปช่วย ช่วยพาเค้าออก เดี่ยวจะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วย อย่าไปทำนะครับ โดยเฉพาะเรื่องนี้ ไม่ใช่ว่านาย ก. มาบอกว่าช่วยขอ visa ให้เด็กไปสหรัฐอเมริกา เราก็ทำได้ แต่ถ้าเรารู้ว่า visa ที่เด็กไปนี้เพื่อเอาไปส่งให้เป็นเรื่องของบุตรบุญธรรม อันนี้เป็นการเลี่ยงกฎหมายโดยชัดเจน ก็เป็นการคุ้มครองเด็กของเรา^(๖๕)

เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการรับบุตรบุญธรรม ของเราในระยะหลังนี้เข้มงวดได้มาตรฐานดี แต่ก็มีหลายคน ถ้าเป็นทนายความพวกเรากันเองเวลาเรื่องไปทำหน้าที่เรื่องเป็นทนายความให้คำปรึกษา เรื่องการรับเด็กบุญธรรมข้ามชาติ ต้องระวังนะครับ ที่มาคุยกันหลายท่านก็คงรู้แล้วว่า ระวังเรื่องค้ำมนุษย์ เพราะว่าถ้าท่านไปรับทำคดีนี้แล้วก็มีการแก้ไขหรือพยายามจะให้เรารับให้ได้ โดยข้ามขั้นตอน อย่าทำนะครับ เป็นทนายความ ขอร้องถ้าต้องทำตามขั้นตอน เพราะว่าถ้าพลาดนิดเดียวท่านถูกกล่าวหาว่าค้ำมนุษย์ทันทีเลย อันนั้นคือโทษทางอาญาก็จะหนักสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพอย่างเรา แล้วจะบอกว่าไม่รู้กฎหมายก็ได้ ข้อห้ามที่ไม่ให้ผู้ใดพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรยังใช้อยู่ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่สำคัญ เรื่องใบเกิดเด็ก แปลก็ต้องแปลให้ตรง มีหลายกรณีที่ผมเคยได้รับฟังมาว่าเอกสารที่รับรองบุตรบุญธรรม แล้วทนายความไปรับรอง แปลไม่ตรงกับต้นฉบับตัวภาษาอังกฤษแล้วไปให้สถานทูตรับรอง คือวันเกิดเด็ก ชื่อภาษาไทยอย่างหนึ่ง แต่ในคำแปลภาษาอังกฤษตั้งใจแปลให้ตรงกับเงื่อนไขที่จะขอวีซ่าออกไป คือบางทีลูกความที่มาจากต่างประเทศใจร้อนมาเมืองไทยแล้วยังไม่อยากจะทดลองเลี้ยงดูบุตรเลย ที่จริงต้องทดลองเลี้ยงดูบุตรก่อน พอเห็นเด็กแล้วชอบเลยก็อยากจะพาไปเลย อย่าได้ทำตามใจเขาเป็นอันขาด ไม่นะครับใบอนุญาตเราไปเลยนะครับ ถ้ามีเรื่อง เพราะว่าบางทีเขาก็ให้เงินเราเยอะเป็น ๕ แสนบาท เราบอกว่าเดี๋ยวพยายามจะวิ่งอย่างวิ่งคดีนั้นะ วิ่งแล้วเราจะเป็นวัวพันขา มีหลายกรณีที่ผ่านมาผ่านสายตามผมไปแล้วก็เตือนกันอยู่เสมอว่าอย่าทำ เพราะฉะนั้นเรื่องของบุตรบุญธรรมวิชาชีพทนายความของเราคือต้องทำตามขั้นตอน ที่ฝรั่งทำไมชอบมาเมืองไทย จีน เวียดนาม เพราะอะไรรู้ไหมครับ ในต่างประเทศในประเทศของเขาเอง เขาไม่ให้ดูตัวลูก ท่านต้องจับฉลาก แต่ของเราที่ผิดตั้งแต่ต้นเลยก็คือว่าเราพาไปดูเลย พ่อแม่เป็นใคร คือที่ฝรั่งเขากลัวก็เพราะว่าเขากลัวเป็นเด็กอินเซนเด็กอะไรบ้าง ดูว่าประวัติพ่อแม่เป็นใคร ซึ่งถ้าเป็นเด็กที่ถูกเลี้ยงอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กจะมีประวัติพ่อแม่ ไปขอดูหมดเลย แต่บ้านเขาดูไม่ได้ คุณจะรับผิวดำ ผิวดำ คือมาตรฐานเด็ก คุณเป็นคนผิวดำจะรับแต่เด็กผิวดำก็ไม่ได้ เขาให้คุณจับสลาก แต่มาเมืองไทยไม่ต้องจับสลาก นี่แหละคือแย้ เบอร์คุณได้เด็กคนนี้ไป คือถ้าได้เด็กคนนี้ไปแล้วเป็นดาวินซินโดรม ก็เหมือนลูกคุณงัย คุณอยากจะรับเป็นลูกคุณงัย ก็เหมือนโชคของคุณได้มีเท่านี้ ก็ต้องรับเลี้ยงเหมือนกับปัญหาที่คาราคาซังอยู่นี้ ที่รับอุ้มบุญแล้วเด็กคนหนึ่งเป็นดาวินซินโดรม ก็ฝากพี่น้องเรานะครับว่าอย่ารีบร้อน เงินทุกคนก็อยากได้ ถ้าเร่งขั้นตอนไปแล้ว ผมเป็นห่วงพวกเราจริง ๆ หลายท่านแต่ว่าตอนนี้ไม่มีข่าวแล้วเรื่องนี้ เมื่อ ๒ - ๓ ปีนี้ช่วงยุคที่นักล่าบุตรบุญธรรมแล้วยังมีกรณีผิดกฎหมายมากมาย^(๖๖)

(๖๕) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

(๖๖) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับสถานะผู้ลี้ภัย

เด็กซึ่งมาสู่อีกประเทศหนึ่งในฐานะผู้ลี้ภัยควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกันกับเด็กที่เกิดในประเทศนั้น ๆ^(๖๗)

ในเรื่องของเด็กสัญชาติพม่า ชาวโรฮิงยา หรือชาวอื่น ๆ ปัจจุบันก็ได้รับสิทธินี้ในประเทศไทย ตอนนี้อย่างไรก็ตามเด็กที่เกิดในประเทศไทย พ่อแม่สัญชาติพม่าก็ได้รับสัญชาติไทยไป ความจริงข้อนี้ประเทศไทยสงวนสิทธิมาตั้งแต่ ๒๒ มีนาคม ๑๙๙๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ปัจจุบันยังคงสงวนสิทธิอยู่ แต่เกือบจะไม่มีผลอะไรแล้ว เพราะว่ารัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ได้ให้หลักประกันที่ดีกว่าอยู่แล้ว คือมาตรา ๓๐ เพราะฉะนั้นการสงวนสิทธิของเราตอนนั้นยังไม่มีรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ เพราะรัฐธรรมนูญใหญ่กว่าแล้วการสงวนสิทธิของเราที่ตกไปเลย เท่ากับว่าประเทศไทยขณะนี้โดยทั้งข้อกฎหมายและโดยข้อเท็จจริงไม่ได้สงวนสิทธิอะไรเลย นักกฎหมายเมื่อจะบังคับใช้กฎหมายนี้ จึงต้องนึกถึง DNA ทางกฎหมายในด้านนี้ว่าเป็นมาตรฐานสากลที่ต้องยอมรับ เพราะฉะนั้นจะบัญญัติกฎหมายอะไรที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลคงไม่ได้^(๖๘)

อย่างเรื่องเด็กโรฮิงยาเป็นตัวอย่างที่พ่อแม่ชาวโรฮิงยาใช้เป็น Navigator คือใช้เป็นเครื่องนำทางเลย เพราะว่าถ้ามีเด็กมาด้วย สิทธิพ่อแม่ก็ต้องตามมา นี่ก็ต้องได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน อยู่ในฐานะผู้ลี้ภัย ประเทศไทยเคยมีข้อสงวนสิทธิตามข้อ ๒๒ นี้ มาตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ และยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน แสดงว่าประเทศไทยยังไม่รับอนุสัญญาข้อนี้ว่าจะได้รับสิทธิเช่นเดียวกันกับเด็กที่เกิดในประเทศไทย แต่ในทางปฏิบัติตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ เราก็ให้หลักประกันที่ดีอยู่แล้ว คืออย่างที่ไปเรียนไปแล้วก็คือว่าแม้กระทั่งชนชาติพม่าก็แล้วกันที่เข้ามาก่อนแล้วเป็นผู้ลี้ภัยตั้งแต่สมัยรัฐบาลชุดก่อนไม่ใช่สมัยรัฐบาลชุดนี้ รัฐบาลชุดนี้จะมี passport แล้ว ที่ยังไม่มีเลยถูกเขาโดนจนเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้วเขายังไม่ได้เรียนเลย พอมา ๒๕๕๐ เราเริ่ม มีคนที่มาสภาพนายความเขาร้องมาว่าเขาเกิดเมืองไทย พ่อแม่เข้ามาสมัยรัฐบาลจนจบปริญญาตรีแล้ว ยังทำงานทำไม่ได้ ไม่มีสัญชาติ แต่ก็ได้เรียนมาเรื่อย ๆ ทำงานทำไม่ได้เพราะว่าไม่มี Identity เราก็ต้องเข้าไปช่วยเหลือ ตอนนี้อยู่ในระหว่าง

(๖๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๒.

๑. รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมที่จะประกันว่า เด็กที่ร้องขอสถานะเป็นผู้ลี้ภัย หรือที่ได้รับการพิจารณาเป็นผู้ลี้ภัยตามกฎหมายหรือกระบวนการภายในหรือระหว่างประเทศที่ใช้บังคับ ไม่ว่าจะมีความสามารถของเด็กหรือบุคคลอื่นติดตามมาด้วยหรือไม่ก็ตาม จะได้รับการคุ้มครองและความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมที่เหมาะสมในการได้รับสิทธิที่มีอยู่ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้ และในตราสารระหว่างประเทศอื่น ๆ อันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือมนุษยธรรม ซึ่งรัฐดังกล่าวเป็นภาคี

๒. เพื่อวัตถุประสงค์นี้ รัฐภาคีจะให้ความร่วมมือตามที่พิจารณาว่าเหมาะสมแก่ความพยายามใดๆ ของทั้งองค์การสหประชาชาติ และองค์การระดับรัฐบาล หรือองค์การที่มีระดับรัฐบาลอื่นที่มีอำนาจ ซึ่งร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติในการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กเช่นว่า และในการติดตามหาบิดามารดาหรือสมาชิกอื่นของครอบครัวของเด็กผู้ลี้ภัย เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับการกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัวของเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถค้นพบบิดามารดาหรือสมาชิกอื่น ๆ ของครอบครัว เด็กนั้นจะได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับเด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัว ทั้งที่เป็นการถาวรหรือชั่วคราวไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ดังเช่นที่ได้ระบุไว้ในอนุสัญญานี้

(๖๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายทศพรวิมล ในกรอบและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

การประสานงาน ตรังนี้ประเทศไทยยังสงวนสิทธิไว้อยู่ แต่ตามข้อเท็จจริงในขณะนี้ประเทศเราก็ทำได้
ดีแล้วในเรื่องนี้^(๖๙)

^(๖๙) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจ
พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กทุพพลภาพ

เด็กซึ่งมีความทุพพลภาพควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ และได้รับการสนับสนุนเพื่อที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างอิสระและโดยลำพังได้เต็มที่^(๗๐)

เรื่องนี้เป็นกรณีพิเศษซึ่งก็เป็นสิทธิอันชอบธรรมตามมาตรฐานสากลแล้วก็ได้โดยทั่วไปแม้กระทั่งไม่ใช่เด็ก เคยเห็นรายการทีวีชวนนำเด็กพิการออกมาโฆษณาเยอะ ๆ ผมดูแล้วก็ว่ามันเหมาะสม มีเด็กพิการตัวเล็ก ๆ เมื่อวันก่อนคราวก่อนนี่ก็มีชนิดที่เรียกว่ายกมาตั้งเลยอันนั้นผู้ใหญ่แล้ว แต่นำเด็กพิการมาออกรายการหลาย ๆ ครั้ง เป็นภาพที่เหมาะสมหรือเปล่า แน่แน่นอนคุณแม่อาจจะได้เงินจากการนำมาออกรายการ แต่ว่าสิทธิเด็กซึ่งมีความทุพพลภาพควรจะได้ได้รับการดูแลเป็นพิเศษ การมาออกรายการนี้ดูแลเป็นพิเศษหรือเปล่า ก็ฝากให้คิด^(๗๑)

เรื่องเด็กทุพพลภาพ เป็นสิทธิ ไม่ใช่สิทธิเด็กอย่างเดียว เป็นสิทธิคนพิการรวมอยู่ด้วย เป็นเรื่องสำคัญที่สภาพนายความเราเป็นต้นแบบเลย ใครตาเสียเราก็ให้เวลามากกว่า จัดล่ามให้ด้วย คนที่เขียนเข้าสมองคิดได้ แต่มือเขียนไม่ตอบรับกับสมอง เราเพิ่มเวลาให้ นี่คือสิทธิคนพิการตามปกติ แต่ถ้าเป็นเด็กพิการก็ยิ่งหนักเข้าไปใหญ่ เพราะฉะนั้นกรณีสิทธิเด็กพิการ จำเป็นต้องจัดให้ได้มาตรฐานสากล เด็กที่ทุพพลภาพก็ต้องสามารถที่จะได้รับการดูแลจากรัฐ และมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลสุขภาพภายใต้มาตรฐานที่ดี มีน้ำสะอาด มีอาหาร สุขภาพ และมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด พอที่ตอบรับได้มีสุขภาพเด็กที่พิการได้ ปัจจุบันในกรุงเทพฯ มีสลัมมากกว่า ๗๐๐ แห่ง สภาพในชุมชนสุขภาพดีหรือไม่ อาหารสภาพแวดล้อมที่ดีหรือไม่ ยังถือว่าอยู่ในขั้นอันตรายที่จะต้องปรับปรุง^(๗๒)

^(๗๐) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๓.

๑. รัฐภาคียอมรับว่าเด็กที่พิการทางร่างกายหรือจิตใจ ควรมีชีวิตที่สมบูรณ์และปกติสุข ในสภาพที่ประกันในศักดิ์ศรี ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง และเอื้ออำนวยให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในชุมชน

๒. รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็กพิการที่จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ และจะสนับสนุนและประกันที่จะขยาย เท่าที่กำลังทรัพยากรจะอำนวย ความช่วยเหลือซึ่งมีการร้องขอ และซึ่งเหมาะสมกับสภาพของเด็ก และสภาพการณ์ของบิดามารดา หรือบุคคลอื่นที่ดูแลเด็ก ไปยังเด็กที่อยู่ในเกณฑ์และผู้รับผิดชอบในการดูแลเด็ก

๓. โดยยอมรับความจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ ความช่วยเหลือที่ตามมาวรรค ๒ ของข้อนี้เป็นการให้เปล่าเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งนี้ โดยพิจารณาถึงกำลังทรัพย์ของบิดามารดา หรือบุคคลอื่นที่ดูแลเด็ก และความช่วยเหลือเช่นว่าจะถูกกำหนดขึ้นเพื่อที่จะประกันว่า เด็กพิการจะสามารถอย่างมีประสิทธิภาพที่จะเข้าถึง และได้รับการศึกษา การฝึกอบรม การบริการดูแลสุขภาพ การบริการด้านการฟื้นฟูสภาพ การเตรียมสำหรับการจ้างงาน และโอกาสทางด้านสันติภาพ ในลักษณะที่ส่งเสริมให้เด็กสามารถบรรลุผลสำเร็จอย่างเต็มที่เท่าที่เป็นไปได้ในการเข้าถึงสังคมและการพัฒนาตนเอง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้วย

๔. ภายใต้บรรยากาศความร่วมมือระหว่างประเทศ รัฐภาคีจะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม ในด้านการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน และด้านการรักษาเด็กพิการทางการแพทย์ ทางจิตวิทยา และทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งการเผยแพร่และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิถีฟื้นฟูการศึกษา และการบริการด้านการฝึกอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้รัฐภาคีสามารถปรับปรุงความสามารถและทักษะ และเพิ่มพูนประสบการณ์ในด้านนี้ ในเรื่องนี้ความต้องการของประเทศกำลังพัฒนาควรได้รับการคำนึงถึงเป็นพิเศษ

^(๗๑) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภาพนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๗๒) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภาพนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับการได้รับการดูแลสุขภาพ

เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลสุขภาพภายใต้มาตรฐานที่ดี มีน้ำสะอาด มีอาหาร สุขภาพ และมีสภาพแวดล้อมที่สะอาดพอที่เด็กจะได้มีสุขภาพที่ดี ประเทศที่มั่งคั่งควรให้ความช่วยเหลือประเทศที่ยากจนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นี้^(๗๓)

ถามว่าประเทศไทยเราเป็นประเทศที่มั่งคั่งหรือยัง ถ้ามั่งคั่งแล้วก็ต้องช่วยประเทศข้าง ๆ ถ้าถามต่อว่าสหรัฐอเมริกาช่วยเราหรือไม่^(๗๔) อังกฤษเคยช่วยหรือไม่ เรื่องนี้ผมในฐานะนายกสภานายความผมเขียนไปถามเป็นภาษาอังกฤษว่า ไม่ดูตัวเองเลยหรือมาว่าประเทศไทย ประเทศที่มั่งคั่งควรให้ความช่วยเหลือประเทศอื่น ส่งเงินมาบ้างหรือไม่ อยากจะให้ประเทศไทยรับชาวโรฮิงยา ซึ่งรวมถึงเด็ก ๆ ด้วย ประเทศร่ำรวยเคยคิดช่วยหรือไม่ตามอนุสัญญานี้ ทั้งสหรัฐอเมริกาและอังกฤษก็ไม่ได้สงวนสิทธิ์ไว้ ฟังแล้วก็อดหมั่นไส้ฝรั่งไม่ได้เหมือนกัน ทั้ง ๆ ที่มีลูกน้องเป็นฝรั่งหลายคน แต่ผมก็เรียกเขามาคุย สอบถามด้วยซ้ำว่าประเทศยูทำไม่ไม่เห็นส่งเงินมาช่วย ประเทศไทยต้องส่งกองทัพเรือออกไป เพื่อจะยันไว้ ประเทศไทยต้องนำให้ข้าว เงินภาษีเราทั้งนั้น

สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน ประเทศที่ร่ำรวยมั่งคั่งให้เงินหรือไม่ นี่ก็เป็นเรื่องในภาพตามมาตรฐานสากล เวลาเราคุยอะไรกับฝรั่ง ไม่ใช่ให้ฝรั่งมาว่าเราอย่างเดียว เราต้องว่ากลับได้ด้วย ว่าประเทศไทยเพียงอย่างเดียวไม่ได้หรอก ต้องว่าเค้าตอบได้ เพราะถ้าเรามีเหตุผล นี่ก็คือสิ่งที่

^(๗๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๔.

๑. รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็กที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุขที่สูงที่สุดเท่าที่จะหาได้ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการบำบัดรักษาความเจ็บป่วยและการฟื้นฟูสุขภาพ รัฐภาคีจะพยายามดำเนินการที่จะประกันว่าไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนสิทธิในการรับบริการดูแลสุขภาพเช่นว่านั้น

๒. รัฐภาคีจะให้มีการปฏิบัติตามซึ่งสิทธินี้อย่างเต็มที่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะดำเนินการที่เหมาะสม ดังนี้

ก) ลดการเสียชีวิตของทารกและเด็ก

ข) ประกันให้มีการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ที่จำเป็น และการดูแลสุขภาพแก่เด็กทุกคน โดยเน้นการพัฒนาการดูแลสุขภาพขั้นปฐม

ค) ต่อสู้กับโรคภัยและทุพโภชนาการ รวมทั้งที่อยู่ภายในขอบข่ายของการดูแลสุขภาพขั้นปฐม ซึ่งนอกเหนือจากวิธีการอื่นแล้วยังดำเนินการโดยการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่พร้อมแล้ว และโดยการจัดหาอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ และน้ำดื่มที่สะอาดอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ โดยการพิจารณาถึงอันตรายและความเสี่ยงของมลภาวะแวดล้อม

ง) ประกันให้มีการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมแก่มารดา ทั้งก่อนและหลังคลอด

จ) ประกันว่าทุกส่วนของสังคม โดยเฉพาะบิดามารดาและเด็ก จะได้รับข้อมูลข่าวสาร และเข้าถึงการศึกษาและการสนับสนุนให้ใช้ความรู้พื้นฐานในเรื่องโภชนาการและสุขภาพเด็ก เรื่องประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา เรื่องอนามัยและสุขภาพสตรีสภาพแวดล้อม และเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุ

ฉ) พัฒนาการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การแนะนำแก่บิดามารดา และการให้บริการและการศึกษาและในเรื่องการวางแผนครอบครัว

๓. รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพทั้งปวง เพื่อที่จะจัดทางปฏิบัติดั้งเดิมที่เป็นผลร้ายต่อสุขภาพของเด็ก

๔. รัฐภาคีรับที่จะส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อที่จะให้การดำเนินการให้สิทธิที่ยอมรับในข้อนี้บังเกิดผลอย่างเต็มที่ตามลำดับ เกี่ยวกับเรื่องนี้ความจำเป็นของประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

^(๗๔) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

มาตรฐานของกฎหมายสากลที่ดี คือถ้าเป็นประเทศรวยกว่าก็ต้องช่วยประเทศที่ยากจนกว่า เรื่องความร่ำรวยวัดกันไม่ยาก ดูได้จากตัวเลขเฉลี่ยรายบุคคลของแต่ละประเทศก็รู้ อย่างเช่นของคนในประเทศสิงคโปร์มีรายได้สูงกว่าคนในประเทศไทยมาก ไม่เคยได้เข้ารัฐบาลสิงคโปร์ช่วยเด็กชาวโรฮิงยาเลย^(๗๕)

^(๗๕) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับการการดูแลโดยหน่วยงานท้องถิ่น

เด็กซึ่งได้รับการดูแลโดยหน่วยงานท้องถิ่นแทนที่จะเป็นบิดามารดาควรได้รับการตรวจสอบสถานภาพของเด็กเป็นปกติ^(๗๖)

เรื่องนี้เป็นเรื่องสถานรับเลี้ยงเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กต้องดูแลว่าสภาพที่รับเลี้ยงนั้นได้มาตรฐานหรือไม่^(๗๗) ซึ่งจะใช้กับเด็กที่ขาดแคลนบิดามารดา หรือบิดามารดาไม่อยู่ในฐานะที่จะเลี้ยงดูได้ โดยปกติแล้วในปัจจุบันได้มีการกระจายงานเรื่องนี้ออกไปสู่ระดับ อบต. หรือ อบจ. เพราะว่าเดี๋ยวนี้พ่อแม่ในต่างจังหวัดมาทำงานในกรุงเทพฯ ในเมือง ทั้งลูกไว้กับตากับยาย บางที่ตากับยายก็ไม่อาจดูได้ทั่ว จึงจะเห็นมีข่าวมากเกี่ยวกับการขอให้ช่วยเหลือเด็ก แล้วคนไทยก็บริจาคกันมาก เด็กบางคนไม่ใช่มีแต่เสื้อผืนหมอนใบนะ บ้านก็ไม่มี ถามว่าใครควรจะได้รับผิดชอบ ถ้ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นจริงใน อบต. อบจ. ไหนก็ตาม อบต. อบจ. นั้นมีหน้าที่รับผิดชอบราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ต้องผูกพันตามอนุสัญญานี้ ที่ประเทศไทยลงนามไว้ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ถัดไปคือหน่วยงานราชการกลางก็คือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่ยืนยันว่าเด็กจะต้องได้รับการดูแลจากหน่วยงานท้องถิ่นแทนบิดามารดา ถ้าท้องถิ่นไม่ทำเป็นหนายความในบ้านเกิดของท่าน ก็คงฟ้อง ทำให้บางคนเห็นว่าเป็นหนายความขึ้นฟ้องอยู่แล้ว แต่จริง ๆ แล้วเราทำในฐานะคนไทย ส่วนจะได้ค่าตอบแทนหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง และเป็นหน้าที่ของหนายความอาสาต้องทำ ไม่ใช่หนายความอยากจะทำ แต่เป็นหน่วยราชการที่ปล่อยทิ้งเด็ก คราวนี้ถามว่าจะไปฟ้องศาลไหน ก็คงเป็นศาลปกครองขอเป็นกรณีละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ก็พอ ไม่ต้องใช้คดีอาญา อย่าไปใช้คดีอาญาไม่ดี ขอแค่คดีปกครองก็พอ อย่างอนุสัญญาที่มีอยู่แล้วทำไมปล่อยเด็กไม่ดูแลให้เรียบร้อย^(๗๘)

^(๗๖) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๕. รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็ก ผู้ซึ่งได้รับการจัดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจให้ไปได้รับการดูแล การคุ้มครอง หรือการบำบัดรักษาสุขภาพ ทั้งทางร่างกายหรือจิต ในอันที่จะได้รับการทบทวนการบำบัดรักษาที่ให้แก่เด็กเป็นระยะ ๆ ตลอดจนสภาวะแวดล้อมอื่นที่ข้องเกี่ยวกับการจัดการดังกล่าว

^(๗๗) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ภานุ ในกรอบธรรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีเียวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๗๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ภานุ ในกรอบธรรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีเียวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับงบประมาณจากรัฐ

รัฐบาลควรที่จะจัดสรรงบประมาณพิเศษสำหรับครอบครัวเด็กที่มีความต้องการ^(๗๙)

เรื่องนี่ยังติดใจอยู่ว่า “ปากกับใจไม่ตรงกัน” เขียนไว้ดีแล้ว แต่ไม่มีงบประมาณให้ เราถึงเห็นสภาพสังคมที่มันไม่สมบูรณ์อยู่ขณะนี้ ท่านทั้งหลายทุกท่านมีหน้าที่ที่จะต้องเป็นปากเป็นเสียงของเด็กในทุกกรณีที่เกิดขึ้นว่างบประมาณอยู่ที่ไหนก็เขียนไว้แล้ว เพราะมีอนุสัญญารับรองแล้ว แต่รัฐบาลหน่วยงานของรัฐไม่เคยจัดงบประมาณขึ้นมาเลย ปีหนึ่งงบประมาณเรื่องการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน การสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัยมีมาน้อยแค่นั้น เพียงพอหรือไม่ และทำให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับสมควร เป็นจริงหรือไม่ อันนี้เป็นงานที่ทำทลายสังคมไทยและรัฐบาลไทยอย่างมาก^(๘๐)

เรื่องนี้เป็นหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงนี้เคยชี้แจงว่างบประมาณตรงนี้เป็นงบประมาณพิเศษยังไม่มีเลย สำหรับครอบครัวเด็กที่มีความต้องการ มีความต้องการทั่วประเทศมีอยู่มากมาย ทำไมในงบกลางของบางรัฐบาลจึงสูงมาก เขาบอกให้จัดออกมาเป็นพิเศษ ไม่ใช่มีงบกลาง หมายความว่าอนุสัญญานี้เขาแนะนำให้รัฐบาลต้องทำ ความจริงควรต้องทำให้แยกออกมาต่างหากอย่างชัดเจน ให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ เพราะเราต้องรู้ว่าความเป็นเด็กเป็นอยู่ตลอด และต้องมีพ่อแม่ ต้องมีราชการส่วนท้องถิ่น ต้องมีงบประมาณให้ ไม่อย่างนั้นก็เดินไม่ได้ รัฐไม่ใช้งบประมาณส่วนท้องถิ่น ๆ ก็ไม่สามารถจะดูแลเด็กได้ เป็นเรื่องมาตรฐานสากลที่ประเทศเราก็กังขาการดำเนินการอยู่^(๘๑)

^(๗๙) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๖.

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคน ในอันที่จะได้รับประโยชน์จากการประกันสังคม รวมถึงการประกันภัยทางสังคม และจะดำเนินการที่จำเป็น เพื่อให้สิทธินี้บังเกิดผลอย่างเต็มที่ตามกฎหมายของแต่ละประเทศ

๒. ในกรณีที่เหมาะสม การให้ประโยชน์ควรคำนึงถึงทรัพยากร และสภาวะแวดล้อมของเด็ก และบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนข้อพิจารณาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการร้องขอรับประโยชน์ซึ่งกระทำโดยเด็กผู้นั้นหรือตัวแทน

^(๘๐) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์โกศล ในกรอบและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๘๑) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์โกศล ในกรอบและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับสิทธิในที่อยู่อาศัย

เด็กมีสิทธิที่จะได้รับมาตรฐานการอยู่อาศัยที่ดีและเพียงพอให้เหมาะสมกับสุขภาพและจิตใจของเด็ก รัฐบาลควรช่วยครอบครัวซึ่งไม่สามารถที่จะจัดหาในเรื่องนี้ได้^(๘๒)

จะเห็นนะว่าภาระของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับเด็กมีตลอดเลยนะที่อธิบายมาทั้งหมด และถ้าเราไปร้องว่าท่านไม่ทำ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือแม้กระทั่งเพิกเฉย ก็ผิดตั้งแต่กฎหมายปกครอง ก็ยังเป็นหลาย ๆ เรื่องที่กฎหมายวางมาตรฐานไว้อย่างนี้เป็นสิ่งดีนะ ทำให้รัฐบาลทุกรัฐบาลวิเคราะห์ตนเองได้ ดูได้ว่าภารกิจที่ตัวเองจะต้องทำต่อเด็กที่จะปรับเปลี่ยนสังคมเป็นอย่างไร^(๘๓)

ก็เป็นอีกกรณีหนึ่งซึ่งงบประมาณจะช่วยครอบครัวมีไม่น้อยเพียงไรอย่างไร ประเทศไทยเรามีเรื่องสถานพัฒนาและฟื้นฟูตามกฎหมายคุ้มครองพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่แต่ก็ยังไม่เพียงพอ และก็ยังไม่ได้ทำให้เป็นมรรคเป็นผลอีกเช่นเดียวกัน เป็นหน้าที่ของรัฐบาลต้องเข้ามาดูแลและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านนี้ให้มากกว่านี้ ไม่ใช่ปล่อยให้รอรับการบริจาคไปวันหนึ่ง ๆ อนาคตของเด็กนั้นไม่อาจรอได้^(๘๔)

^(๘๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๗.

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคน ในอันที่จะได้รับมาตรฐานของการดำรงชีวิตที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาด้านร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรม และสังคมของเด็ก

๒. บิดามารดาหรือผู้อื่นที่รับผิดชอบต่อดังกล่าว มีความรับผิดชอบเบื้องต้นที่จะจัดหาสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาของเด็ก ทั้งนี้ ตามความสามารถและกำลังทางการเงินของบุคคลเหล่านั้น

๓. ตามสถานะและกำลังความสามารถของประเทศ รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุและแผนงาน สนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านโภชนาการ เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย

๔. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะได้รับชดเชยค่าเลี้ยงดูเด็กคืนจากบิดามารดาหรือผู้อื่นที่มีความรับผิดชอบทางการเงินต่อดังกล่าว ทั้งที่อยู่ในรัฐภาคีเองและรัฐอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่บุคคลที่มีความรับผิดชอบทางการเงินต่อดังกล่าวอาศัยอยู่ในรัฐอื่น นอกเหนือจากรัฐที่เด็กอาศัยอยู่ รัฐภาคีจะส่งเสริมการเข้าเป็นภาคีในความตกลงระหว่างประเทศ หรือการจัดทำความตกลงเช่นว่านั้น ตลอดจนการจัดทำข้อตกลงอื่น ๆ ที่เหมาะสม

^(๘๓) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๘๔) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับสิทธิในการศึกษาเบื้องต้น

เด็กทุกคนและผู้เยาว์มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาในเบื้องต้นซึ่งเป็นการศึกษาที่ต้องไม่เสียค่าใช้จ่าย ประเทศที่ร่ำรวยควรช่วยเหลือประเทศที่ยากจนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นี้ ระเบียบวินัยในโรงเรียนนั้นพึงต้องเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ของเด็ก เด็กและผู้เยาว์ควรได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อจนถึงระดับที่สูงที่สุดเท่าที่เด็กนั้นมีความสามารถทำได้^(๔๕)

เรื่องนี้ก็เป็นสิทธิของเด็ก ประเทศไทยเราก็ให้การรับรอง มีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา ๖๓ เราก็ให้การศึกษา แล้วก็มีเรื่องของกฎระเบียบของการศึกษา การให้การศึกษแก่เด็กของประเทศไทยในขณะนี้ก็น่าผ่านมาตรฐานสากลไปได้ จะมีก็แต่คุณภาพในการศึกษาที่ยังเป็นรองอีกหลาย ๆ ประเทศอยู่มาก^(๔๖) จึงเป็นพันธกิจของรัฐบาล เราจะเห็นได้ว่างบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจัดการในเรื่องนี้มีอย่างมาก แต่ก็อยู่กับนโยบายของรัฐบาลว่าจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้หรือไม่ หรือให้ความสำคัญในเรื่องก่อสร้าง พัฒนาเรื่องถาวรวัตถุ แต่จริง ๆ การทำตรงนี้ก็เป็นการลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สหประชาชาติ UNTAD พิสูจน์มาแล้วว่าถ้าเราลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ให้คนมีความรู้มาก เขายกตัวอย่างประเทศในแอฟริกาได้ เพียงแต่ทำให้จบ High school รายได้ของประชาชาติจะเพิ่มขึ้นอีก ๓๐ เท่า กับจบ ป. ๔ เพราะฉะนั้นในอดีตที่เราบอกว่าเรียนแค่ ป. ๔ พวกเราถ้าคุณพ่อคุณแม่ไม่ส่งให้เรียนจนจบปานนี้ก็คงจะโง่เหมือนกันแล้ว ก็คือเราวางมาตรฐานการศึกษาไว้ต่ำมาตลอดเลย เราไม่เคยลงทุนในทรัพยากรเด็ก ถ้ารายงานของ UNTAD ที่เขาบอกว่าถ้าเด็กจบปริญญาตรีหรือจบไปแล้วจะสามารถทำงานได้ตามอัตราที่กล่าวไว้ นำจำนวนเด็กไทยมาคิดว่าจะมีคนจบปริญญาตรีเท่าไร ถึง ๑๐ ล้านคนหรือไม่ เรามีประชากรประมาณ ๖๗ ล้านคน แล้วกรณีเด็กถ้าเราไม่ให้ความรู้ หรือเรามีความรู้มากขึ้น ตัว GDP จะสูงถึง ๓๐ เท่า ซึ่งก็น่าจะใกล้เคียงความจริง เพราะว่าคนยังมีความรู้การเอาตัวรอด การที่จะคิดอะไรต่าง ๆ มีมากขึ้น เพราะฉะนั้นการที่

^(๔๕) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๘.

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษา และเพื่อที่จะให้สิทธินี้บังเกิดผลตามลำดับ และบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน รัฐภาคีจะ

ก) จัดการศึกษาในระดับประถมเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ข) สนับสนุนการพัฒนาของการศึกษาระดับมัธยมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ จัดการศึกษาให้แพร่หลายและเปิดกว้างแก่เด็กทุกคน และดำเนินมาตรการที่เหมาะสม เช่นการนำมาใช้ซึ่งการศึกษาแบบให้เปล่า และการเสนอให้ความช่วยเหลือทางการเงินในกรณีจำเป็น

ค) ทำให้การศึกษาในระดับสูงเปิดกว้างแก่ทุกคนบนพื้นฐานของความสามารถ โดยทุกวิธีการที่เหมาะสม

ง) ทำให้ข้อมูลข่าวสาร และการแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพ เป็นที่แพร่หลายและเปิดกว้างแก่เด็กทุกคน

จ) ดำเนินมาตรการเพื่อสนับสนุนการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ และลดอัตราการออกจากโรงเรียนกลางคัน

๒. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะประกันว่า ระเบียบวินัยของโรงเรียนได้กำหนดขึ้น ในลักษณะที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของเด็กและสอดคล้องกับอนุสัญญานี้

๓. รัฐภาคีจะส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อที่จะแก้ปัญหาค่าใช้จ่ายค่าเล่าเรียนและการไม่รู้หนังสือทั่วโลก และเอื้ออำนวยให้ได้รับความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค และวิธีการสอนสมัยใหม่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ความต้องการของประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

^(๔๖) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

มาตรฐานสากลเขากำหนดไว้แบบนี้ เขาก็จะเห็นได้ชัดว่าเขาต้องการส่งเสริมให้เด็ก การพัฒนา ทรัพยากรความรู้ต่าง ๆ และที่สำคัญเขาก็กังนัมน้ำวประเทศที่ร่ำรวยควรช่วยเหลือประเทศที่ยากจน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เราก็ก็นได้เห็นใครที่สอบทุนอเมริกัน Full Bright ใครที่สอบทุนอะไรต่าง ๆ ของรัฐบาลต่างประเทศ แต่เสียอย่างเดียวนะ ไปแล้วไม่กลับ เพราะได้ Full Bright แล้วลืมเลย ลืม Full Thai ไปเลย ก็น่าเสียดายเหมือนกัน แต่จริง ๆ แล้ววิธีการให้ทุนของต่างประเทศก็ไม่ใช่ดั่งนี้ คือ เขามาเลือกคนหัวดีไปหมด แล้วก็ไปเป็นแพทย์ เป็นทนายความ เป็นอะไรต่าง ๆ โด่งดังอยู่ ต่างประเทศ แต่ก็ทิ้งคนที่มีโอกาสน้อยอยู่ในประเทศต้นกำเนิดของตน^(๘๗)

^(๘๗) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจ พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับการพัฒนาบุคลิกภาพ

การศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถของเด็กนั้นควรจะมีการจัดให้ได้อย่างเต็มที่ วิธีการนี้จะช่วยสนับสนุนให้เด็กนับถือบิดามารดาของตนและของผู้อื่น รวมถึงวัฒนธรรมและครอบครัว^(๘๘)

เรื่องนี้เป็นมาตรฐาน ของเราก็มียูในมาตรา ๘๐^(๘๙) และก็เป็นเรื่องของรัฐเหมือนกันที่จะต้องช่วย ประเทศไทยเคยสงวนไว้แล้ว เพราะประเทศไทยให้การศึกษาไว้แค่ ป. ๔ เรามาถอนข้อสงวนนี้เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๐ แสดงว่าเราไม่ได้สนใจเด็กเรื่องการศึกษาเด็กมาที่รัฐบาลแล้ว เพิ่งมาถอนข้อสงวนเมื่อปี ๔๐ นี้เพียง ๑๘ ปีมานี้เอง จึงเห็นนโยบายว่าต่อไปนี้เรียนฟรี เพิ่งมาตอนนี้อเอง แล้วเด็กรุ่นท่านกับรุ่นผม รุ่นก่อนนั้น ที่บอกเด็กผู้หญิงไม่ต้องไปเรียน เดียวก็แต่งงานแล้ว อย่างนี้มันผิด ปัจจุบันต้องแก้ไขแนวความคิดใหม่หมดแล้ว^(๙๐)

ประเด็นสำคัญในเรื่องนี้อยู่ที่การพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถ สังคมการศึกษาของประเทศไทยปัจจุบันมุ่งและเน้นหนักไปในทางความสามารถ แต่บุคลิกภาพเด็กที่เลียนแบบทางตะวันตกมากขึ้นทุกวัน ๆ ทำให้ขาดเอกลักษณ์ของการนับถือบิดามารดาและผู้ใหญ่ที่ผ่านร้อนผ่านหนาวมาก่อนตน สังคมไทยเรานิยมเด็กเรียนเก่ง สอบได้ดี แต่ความเก่งของเด็กนั้นต้องไม่เบียดบังความเคารพนับถือในตัวบิดามารดาตามวัฒนธรรมและครอบครัวแบบไทย ๆ

^(๘๘) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๒๙.

๑. รัฐภาคีตกลงว่า การศึกษาของเด็กจะมุ่งไปสู่

ก) การพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ และความสามารถทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก ให้เต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน

เด็กแต่ละคน

ข) การพัฒนาความเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และต่อหลักการที่วางไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ

ค) การพัฒนาความเคารพต่อบิดามารดาของเด็ก เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา และค่านิยมของเด็กนั่นเอง และต่อ

ค่านิยมของชาติที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ และต่อค่านิยมของชาติถิ่นกำเนิดของเขา และต่ออารยธรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากของเขาเอง

ง) การเตรียมเด็กให้มีชีวิตที่มีความรับผิดชอบในสังคมที่เสรีด้วยจิตสำนึกแห่งความเข้าใจกัน สันติภาพ ความอดกลั้น

ความเสมอภาคทางเพศ และมีตรภาพในหมู่พลมนุษย์ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนชาติ กลุ่มศาสนา ตลอดจนในหมู่คนพื้นเมืองดั้งเดิม

๒. ไม่มีความตอนใดในข้อนี้หรือในข้อ ๒๘ ที่จะได้รับการตีความให้เป็นการก้าวท้าวเสรีภาพของบุคคลและขององค์กร ใน

การจัดตั้งและอำนวยการสถาบันทางการศึกษา แต่ทั้งนี้จะต้องเคารพต่อหลักการที่ระบุไว้ในวรรค ๑ ของข้อนี้เสมอ และต่อเงื่อนไขที่ว่า การศึกษาที่ให้อบรมในสถานเหล่านั้นต้องเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐได้วางไว้

^(๘๙) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ภานุ ในกรอบธรรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๙๐) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ภานุ ในกรอบธรรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับสิทธิในการเรียนรู้และใช้ภาษาและประเพณี

เด็กมีสิทธิที่จะเรียนรู้และใช้ภาษาและประเพณีของครอบครัวของเด็กนั้น ไม่ว่าจะภาษาหรือประเพณีดังกล่าวนั้นเป็นกรณีพิเศษส่วนใหญ่ในประเทศนั้นจะใช้ด้วยหรือไม่ก็ตาม^(๙๑)

เรื่องนี้เป็นที่ถกเถียงกันมาตั้งแต่ต้นของวัฒนธรรมและศาสนาของคนทุกกลุ่ม เราไม่สามารถจะไปกีดกันทำให้เขาต้องเรียนภาษาไทย เพราะฉะนั้นเวลาเราบังคับใช้ใน ๔ จังหวัดภาคใต้บอกว่าใช้ภาษาไทยเรียนเป็นภาษาหลัก เช่นนโยบายของรัฐบาลในช่วงสมัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งบังคับให้เรียนแต่ภาษาไทยอย่างเดียว โรงเรียนภาษาจึงถูกสั่งปิดหมด มีโรงเรียนของคริสต์ศาสนาที่สอนภาษาอังกฤษคู่กันไปได้ จนมารัฐบาลในภายหลังจึงมีนโยบายผ่อนคลายเป็นปัจจุบันนี้ต้องอนุโลมว่าเด็กมีสิทธิที่จะเรียนได้ทุกภาษาแม้ภาษาจะวิหิตตามวัฒนธรรมประเพณีของครอบครัวได้ สำหรับภาษาไทยก็เป็นภาษาราชการ เป็นการให้หลักประกันกับชนทุกกลุ่ม^(๙๒) แม้บางเรื่องเป็นเรื่องที่ค่อนข้างอ่อนไหว โดยเฉพาะในส่วนที่มีความขัดแย้งกันในเรื่องของประเพณี ภาษา อย่างที่เราเห็นชาวโรฮิงยากับพุทธศาสนาในพม่า แม้กระทั่งในประเทศของเราทางตอนใต้ก็มีเป็นบางส่วน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่เป็นสิทธิของเด็กอีกเช่นเดียวกัน^(๙๓)

^(๙๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๐. ในรัฐที่มีชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ ศาสนา หรือภาษา หรือกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมอาศัยอยู่ เด็กที่มาจากชนกลุ่มน้อยนั้น หรือที่เป็นชนพื้นเมือง จะต้องไม่ถูกปฏิเสธซึ่งสิทธิที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่จะนับถือและปฏิบัติทางศาสนา หรือสิทธิที่จะใช้ภาษาของตนในชุมชนกับสมาชิกอื่นในกลุ่มเดียวกัน

^(๙๒) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๙๓) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับสิทธิในการพักผ่อน

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะพักผ่อนและเล่น รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่าง
สม่ำเสมอ^(๙๔)

เรื่องนี้เป็นการพัฒนาการเรื่องร่างกายจิตใจของเด็ก เป็นสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับการ
ดูแล^(๙๕) ซึ่งประเทศเราก็มีกฎหมายรับรองเช่นเดียวกัน ปัจจุบันแนวความคิดของการพัฒนา
การศึกษาก็มีการเพิ่มเติมกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะการกีฬาในหลาย ๆ ประเภท ก็นับว่า
ประสบความสำเร็จไปขั้นหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาร่างกายของเด็กในกรณีนี้เป็นการถ่วงดุลย์ที่จะ
ป้องกันไม่ให้เกิดการบังคับหรือโน้มน้าวให้เด็กต้องหมกมุ่นอยู่กับการศึกษาหรือการทำงานเพียงอย่าง
เดียว เด็กก็เหมือนเครื่องจักรขนาดเล็กจะให้ไปใช้ทำงานขนาดหนักตลอดเวลา ก็จะทรุดโทรมได้
โดยง่าย และเมื่อเสียหายแล้วโอกาสที่จะซ่อมแซมแบบเครื่องจักรย่อมเป็นไปได้ จึงเป็นนโยบายที่
รัฐบาลโดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องกำหนดตารางกิจกรรมของเด็กให้เหมาะสม ในส่วน
ของพ่อแม่ผู้ใช้อำนาจปกครองก็ต้องระมัดระวังตรวจสอบการเรียน การเล่น การทำงานของเด็กให้อยู่
ในสภาพที่พอเหมาะแก่วัยเด็กที่ปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลา^(๙๖)

^(๙๔) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๑.

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะมีการพักและเวลาพักผ่อน การเข้าร่วมกิจกรรม การละเล่นทางสันติภาพที่เหมาะสมตามวัยของเด็ก และการมีส่วนร่วมอย่างเสรีในทางวัฒนธรรมและศิลปะ

๒. รัฐภาคีจะเคารพและส่งเสริมสิทธิของเด็ก ที่จะเข้ามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทางวัฒนธรรมและศิลปะ และจะสนับสนุนการใช้โอกาสที่เหมาะสมเท่าเทียมกันสำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศิลปะ สันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจ

^(๙๕) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ในทศวรรษ ๒๕๕๗ ในกรอบและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีความและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๙๖) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ในทศวรรษ ๒๕๕๘ ในกรอบและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีความและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับงานอันตรายต่อสุขภาพหรือต่อการศึกษา

รัฐบาลต้องป้องกันเด็กไม่ให้ทำงานที่มีอันตรายหรืออาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือต่อการศึกษาของเด็ก^(๙๗)

เรื่องนี้เป็นเวลาที่เกี่ยวกับเรื่องของการทำงานของเด็ก มีกฎหมายบังคับไว้เรื่องของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก รวมทั้งห้ามมิให้นายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี เป็นลูกจ้างของเราไปใช้ ๑๕ ปีในกรณีที่เกี่ยวกับกฎหมายการจ้างงาน ห้ามมิให้นายจ้างใช้ลูกจ้างที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ทำงานระหว่าง ๒๒.๐๐ – ๐๖.๐๐ นาฬิกา^(๙๘)

เรื่องการใช้แรงงานเด็ก เด็กขยลือตเตอร์ได้หรือไม่ ขายไต้ณะ แต่ขยริมนนไม่ได้ อันตรายเป็นหน้าที่ของนายจ้างโดยตรง^(๙๙)

ปัญหาการใช้แรงงานเด็กมีอยู่ทุกหนทุกแห่งทั่วโลก โดยเฉพาะในเขตชุมชนที่ยากจน เราจะเห็นเด็กขุดคุ้ยหาสิ่งของในกองขยะ เด็กที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนเพราะสภาพความยากจน ความขาดแคลนในทุกสิ่งของทางบ้าน เด็กที่ถูกทอดทิ้งเป็นปัญหาสังคมที่ไม่อาจแก้ไขได้หมด ถ้าทั้งรัฐบาลและคนในประเทศนั้นยังวางเฉยต่อภาพที่ปรากฏ ปัญหานี้ก็ยังเป็นหนามตำใจอยู่ในรัฐบาลของประเทศและของประเทศไทยด้วย

^(๙๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๒.

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจและจากการทำงานใดที่น่าจะเป็นการเสี่ยงอันตราย หรือที่ขัดขวางการศึกษาของเด็ก หรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือการพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรม และสังคมของเด็ก

๒. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการทางนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และการศึกษาเพื่อประกันให้มีการดำเนินการตามข้อนี้ เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในตราสารระหว่างประเทศอื่น ๆ รัฐภาคีจะ

ก) กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับการรับเข้าทำงาน

ข) กำหนดกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมง และสภาพการจ้างงาน

ค) กำหนดบทลงโทษ หรือวิธีการลงโทษอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อประกันให้ข้อนี้มีผลใช้บังคับจริง

^(๙๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีความและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๙๙) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีความและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับการป้องกันจากยาอันตราย

รัฐบาลต้องจัดให้มีวิธีการป้องกันให้เด็กพ้นจากยาอันตราย^(๑๐๐)

เรื่องนี้เป็นเรื่องยาและสุขภาพ ที่ห้ามไม่ให้เด็กซื้อหรือเสพสุราหรือบุหรี่ ประเทศไทยเราก็มีกฎหมายในปี ๒๕๔๖ แต่ในหลายประเทศใช้มาก่อนแล้ว เช่นใช้เด็กไปซื้อสุรามีมากเลยส่วนใหญ่จะเป็นคุณตาคุณพ่ออยู่บ้าน ใช้เด็กไปซื้อบุหรี่ซื้อสุรา ผิดทั้งนั้น แต่ของเราให้ขายให้กับเด็ก จริง ๆ แล้วทำไม่ได้ ในต่างประเทศเขาก็มีบทบัญญัติเช่นเดียวกัน ขายไม่ได้ คนขายจะมีความผิดถึงกับถูกปิดร้าน และมีโทษปรับสูงมาก^(๑๐๑) ความจริงเราเพิกเฉยต่อเรื่องเหล่านี้มานานแต่เป็นเรื่องใหญ่ รอบมหาวิทยาลัยที่กำลังจะเริ่มก็คือห้ามสุราจะให้ห่าง ๓๐๐ เมตร เพราะเด็กในมหาวิทยาลัยจริง ๆ บางคนอายุยังไม่ถึง ๑๘ เลย ที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ก็มีมาก ในบางประเทศเขาห้ามดื่มสุรา สูบบุหรี่ จนถึงอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์เลย ปัจจุบันสังคมบริโภคยาของประเทศไทยเราสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นยาแผนปัจจุบัน และยาอันตรายทั้งหลาย โดยเฉพาะยาเสพติด เด็กเป็นจำนวนมากที่ถูกผู้ใหญ่ล่อลวงให้ซื้อ จำหน่าย ยาเสพติดหลายประเภทในสถานศึกษาของตน และในถิ่นที่อยู่ เพราะไม่ค่อยเป็นที่สงสัยของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่จับกุม บทลงโทษต่อผู้ที่กระทำต่อเด็กในเรื่องเช่นนี้ควรจะรุนแรงมากกว่าปกติ เพราะเป็นการทำลายทรัพยากรมนุษย์อย่างร้ายแรง เป็นมหันตภัยต่อสังคม^(๑๐๒)

^(๑๐๐) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๓. รัฐบาลจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง รวมทั้งมาตรการทางนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และทางการศึกษาที่จะคุ้มครองเด็กจากการใช้โดยผิดกฎหมายซึ่งยาเสพติด รวมทั้งสารที่มีพิษต่อจิตประสาทอื่น ๆ ที่ได้นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และที่จะป้องกันการใช้เด็กเพื่อการผลิต และค้าโดยผิดกฎหมายซึ่งสาเช่นว่านั้น

^(๑๐๑) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๐๒) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับการละเมิดทางเพศ

รัฐบาลพึงป้องกันเด็กให้พ้นจากการละเมิดทางเพศ^(๑๐๓)

เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญมากเช่นเดียวกัน เพราะว่าเรามีกฎหมายคุ้มครองเด็กไว้อย่างสมบูรณ์ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่เป็นเรื่องของการกระทำผิดกฎหมายอาญาที่สำคัญ^(๑๐๔) ต้องให้รัฐบาลดำเนินการเรื่องนี้อย่างเข้มงวด เรื่องการเผยแพร่ข้อมูลลามกต่าง ๆ ปัจจุบันมีกฎหมายที่กำลังร่างอยู่ในชั้นกรรมาธิการฯ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๘/๒๕๕๘ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๘ ลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป เรื่องการมีภาพอนาจารเด็กอยู่ในความครอบครองถือว่ามี ความผิด คือร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ความผิดเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจารเด็ก) โดยได้เพิ่มคำนิยามเป็นอนุมาตรา (๑๗) ของมาตรา ๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา^(๑๐๕)

“(๑๗) “สื่อลามกอนาจารเด็ก” หมายความว่า วัตถุหรือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำทางเพศของเด็กหรือกับเด็กซึ่งมีอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยรูป เรื่อง หรือลักษณะสามารถสื่อไปในทางลามกอนาจารไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ หรือรูปแบบอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกัน และให้หมายความรวมถึงวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ข้างต้นที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์หรือในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นที่สามารถแสดงผลให้เข้าใจความหมายได้”

และเพิ่มมาตรา ๒๘๗/๑ และมาตรา ๒๘๗/๒ ของลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ในประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๒๘๗/๑ ผู้ใดครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็กเพื่อแสวงหาประโยชน์ในทางเพศสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งส่งต่อซึ่งสื่อลามกอนาจารเด็กแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^(๑๐๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๔. รัฐภาคีรับที่จะคุ้มครองเด็กจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ และการกระทำทางเพศที่มีขอบทุกรูปแบบเพื่อการนี้ รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวง ทั้งมาตรการภายในประเทศ และมาตรการทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อป้องกัน

ก) การชักจูง หรือบีบบังคับเด็กให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเพศใด ๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข) การแสวงหาประโยชน์จากเด็กในการค้าประเวณี หรือการกระทำอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเพศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ค) การแสวงหาประโยชน์จากเด็กในการแสดงลามกอนาจาร และที่เกี่ยวกับสื่อลามกอนาจาร

^(๑๐๔) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์หนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๐๕) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์หนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มาตรา ๒๘๗/๒ ผู้ใด

(๑) เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือโดยการค้า เพื่อการแจกจ่ายหรือเพื่อการแสดงอวดแก่ประชาชน ทำ ผลิต มีไว้ นำเข้าหรือยังให้นำเข้าในราชอาณาจักร ส่งออกหรือยังให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พาไปหรือยังให้พาไปหรือทำให้แพร่หลายโดยการใด ๆ ซึ่งสื่อลามกอนาจารเด็ก

(๒) ประกอบการค้า หรือมีส่วนหรือเข้าเกี่ยวข้องในการค้าเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจารเด็ก แจกจ่ายหรือแสดงอวดแก่ประชาชนหรือให้เช่าสื่อลามกอนาจารเด็ก

(๓) เพื่อจะช่วยการทำให้แพร่หลาย หรือการค้าสื่อลามกอนาจารเด็กแล้ว โฆษณาหรือโฆษณาโดยประการใด ๆ ว่ามีบุคคลกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรา นี้ หรือโฆษณาหรือโฆษณาว่าสื่อลามกอนาจารเด็กดังกล่าวแล้วจะหาได้จากบุคคลใด หรือโดยวิธีใด

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

ข้อสังเกตของกฎหมายอาญาที่แก้ไขใหม่นี้ จะเห็นได้ว่าเพียงมี “สื่อลามกอนาจารเด็ก” ไว้ในครอบครองก็เข้าข่ายการกระทำความผิดแล้ว เหลือแต่เพียงประเด็นเดียวที่ผู้ต้องหาจะต้องพิสูจน์ได้ก็คือการมีไว้ นั้นไม่ได้ทำเพื่อความประสงค์ทางการค้าหรือเพื่อแจกจ่าย นับว่าเป็นมาตรฐานกฎหมายคุ้มครองเด็กที่ดีมากขึ้น

เด็กกับหลักประกันการถูกลักพา

รัฐบาลพึงให้หลักประกันว่าเด็กนั้นจะต้องไม่ถูกลักพาหรือถูกขายไป^(๑๐๖)

เรื่องนี้เป็นเรื่องของมาตรการการค้าหญิงหรือเด็กเลย อยู่ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กมาตรา ๕ นี่ก็เป็นความผิดอาญาเขียนไว้ชัดสอดคล้องกับบทบัญญัติของข้อ ๓๕^(๑๐๗) มีโทษทางอาญา เป็นเรื่องของการค้าเด็กที่รวมถึงเรื่องของการอุ้มบุญที่อธิบายมาแล้ว^(๑๐๘)

^(๑๐๖) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๕. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและพหุภาคี เพื่อป้องกันการลักพา การขาย หรือการลักลอบค้าเด็ก ไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใด หรือในรูปแบบใด

^(๑๐๗) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๐๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับการป้องกันกับตัวการเจริญวัยของเด็ก

เด็กควรได้รับการป้องกันจากการกระทำใด ๆ ซึ่งขัดขวางการเจริญวัยของเด็ก^(๑๐๙)

เรื่องนี้ก็เป็นรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติรองรับสิทธิของเด็ก เวลา
ทนายความทำคดีหรือจะต้องอ้างท่านต้องไม่กังวลที่จะต้องอ้างบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือกรณีที่จะอ้างบทบัญญัติตามอนุสัญญานี้ แม้ไม่มีกฎหมายลูกหรือไม่มีกฎหมายอนุบัญญัติการคุ้มครองสิทธิ
ของเด็กตามข้อนี้ว่ามีการกระทำใดขัดขวางการเจริญวัยของเด็กก็สามารถอ้างได้^(๑๑๐)

^(๑๐๙) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๖. รัฐภาคีจะคุ้มครองเด็กจากการถูกแสวงประโยชน์ในทุกรูปแบบอื่นทั้งหมดที่เป็นผลร้ายต่อสุขภาพของเด็กไม่ว่าใน
ด้านใด

^(๑๑๐) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจ
พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

เด็กกับการถูกควบคุมตัวในคดีอาญา

เด็กซึ่งกระทำความผิดกฎหมายไม่ควรถูกดำเนินการอย่างโหดร้าย เด็กไม่ควรที่จะถูกคุมขังในเรือนจำร่วมกับผู้ใหญ่ และควรที่จะได้สิทธิที่จะติดต่อกับครอบครัวได้ตลอดเวลา^(๑๑๑)

เรื่องนี้เป็นสิทธิที่ทุกประเทศให้การรับรอง ซึ่งในหลายประเทศไม่มีโทษประหารชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน แต่ของเรายังมีอยู่ และประเทศสหรัฐอเมริกาในหลายรัฐก็ยังมีอยู่แต่บางรัฐก็ยกเลิกไปแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่จะให้โอกาสแก่เด็ก^(๑๑๒)

เด็กซึ่งกระทำความผิดกฎหมายไม่ควรถูกดำเนินการอย่างโหดร้าย ต้องนิยามว่าคำว่าอย่างโหดร้ายคืออะไร เช่น การใส่กุญแจมือ ตำรวจบอกว่ากลัวจะหนี ใส่ไว้ก่อน ซึ่งไม่ใช่ข้อแก้ตัว เพราะใส่ไม่ได้ แต่ก็ใส่ หนายความไปทักท้วงก็บอกว่าไม่ใช่เรื่องของหนายความ เด็กไม่ควรที่จะถูกคุมขังในเรือนจำร่วมกับผู้ใหญ่ และควรที่จะได้สิทธิที่จะติดต่อกับครอบครัวได้ตลอดเวลา สิ่งที่เกิดในภาคใต้ คือได้ไปลงพื้นที่สมัยท่านอานันท์ ปันยารชุน โดยปกติคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ถ้าตายต้องฝังภายใน ๒๔ ชั่วโมง เมื่อจับลูกเขาไป ซ้อหาเป็นผู้ร้ายวางระเบิด เอาเข้าค่ายอิงคยุทธ จังหวัดปัตตานี แต่ไม่บอกว่าอยู่ที่ไหน เป็นตายร้ายดีก็ไม่รู้ ก็ให้หนายความอาสาที่ศูนย์นิติธรรมภาคใต้เข้าไปดู เพื่อจะได้ทราบว่าเป็นอย่างไร อยากรู้แค่นี้ ยังเป็นเด็กอยู่ ต้องบอกเขา พ่อแม่เขาเป็นห่วง ไม่ว่าเขาจะถูกสอนมาอย่างไร ไปเรียนอะไรก็ตาม หรือเป็นผู้ร้ายก็ว่าไป แต่ก็ยังเป็นเด็ก ความเป็นเด็กนี้เขามีสิทธิที่จะติดต่อกับครอบครัวได้ตลอดเวลา ต้องอ้างเรื่องนี้สำหรับคนที่ถูกปฏิเสธ หรือหนายความที่ถูกปฏิเสธสิทธิในการที่จะติดต่อกับเด็กที่ถูกจับกุมในคดีอาญาก็สามารถที่จะร้องเรียนหรือดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ที่ควบคุม กักขังเด็กไว้โดยไม่แจ้งให้พ่อแม่ ญาติ ทราบได้^(๑๑๓)

^(๑๑๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๗. รัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ข) จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยพลการ การจับกุม กักขัง หรือจำคุกเด็ก จะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้นและมีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

ค) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือ โต้ตอบและการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

ง) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะคัดค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการเช่นว่า

^(๑๑๒) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์หนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๑๓) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์หนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เด็กกับกองทัพ

รัฐบาลไม่พึงอนุญาตให้เด็กต่ำกว่า ๑๖ ปี เข้าร่วมในกองทัพ^(๑๑๔)

เท่าที่เห็นเด็กที่เรียนเร็วแล้วเข้าไปเรียนหลักสูตรของวิชาการทหารรักษาดินแดน (รต.) ขณะนี้มีอายุ ๑๕ ปี ก็มี คืออยู่มัธยมปลายก็ไปเรียน รต. ผิดหรือไม่ ถือว่าเข้าไปในกองทัพหรือไม่ ถ้าเด็กต่ำกว่า ๑๖ ปี ปกติก็ต้องอายุ ๑๘ ปี แต่ว่ามีให้เด็กมัธยมไปเรียน รต. ก่อน จึงขอฝากไว้เป็นข้อสังเกต^(๑๑๕)

ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองที่ให้ลูกไปเรียน รต. ตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี ถือว่าเป็นการอนุญาตที่ถูกต้องหรือไม่ และความในข้อนี้ประเทศไทยก็ไม่ได้สงวนสิทธิ์ไว้ด้วยในประเทศไทย หากเด็กอายุ ๑๕ ปี เรียนอยู่ มศ. ๒ ไปเรียน รต. แล้ว ขอบด้วยหลักกฎหมายสากลหรือไม่ แต่ความจริงบิดา ผู้ปกครองต้องการช่วยเด็กที่เป็นลูกชายไว้ก่อน โดยจะได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร เมื่อเรียนต่อปริญญาตรี จบก็สามารถทำงานได้โดยไม่ต้องพะวักพะวงกับการต้องไปรับการเกณฑ์ทหารในช่วงนั้น เพราะอาจจะทำให้เสียโอกาสในการเรียนต่อ การทำงาน แต่เด็กไทยเรากับการเรียนวิชาการรักษาดินแดน (รต.) ยังคงดีกว่าในอีกหลายดินแดนหลายประเทศที่เด็กถึงกับต้องถืออาวุธสงครามต่อสู้เช่นเดียวกับทหารกันเลยทีเดียว ก็เลยให้ไปเรียน จริง ๆ ตามมาตรฐานสากลเขาบอกว่าไม่ควรอนุญาต^(๑๑๖)

^(๑๑๔) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๘.

๑. รัฐภาคีรับที่จะเคารพ และประกันให้มีความเคารพต่อกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ใช้บังคับกับรัฐภาคี ในกรณีพิพาทกันด้วยอาวุธซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็ก

๒. รัฐภาคีจะดำเนินการที่สามารถกระทำได้ทั้งปวงที่จะประกันว่าบุคคลที่มีอายุไม่ถึง ๑๕ ปี จะไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน

๓. รัฐภาคีจะหลีกเลี่ยงการเกณฑ์บุคคลใด ๆ ที่มีอายุไม่ถึง ๑๕ ปี เข้าประจำในกองทัพ ในการเกณฑ์บุคคลที่มีอายุถึง ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีนั้น รัฐภาคีจะพยายามเกณฑ์บุคคลที่มีอายุมากที่สุดก่อน

๔. ตามพันธกรณีภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในอันที่จะคุ้มครองประชาชนพลเรือนในการพิพาทกันด้วยอาวุธนั้น รัฐภาคีจะดำเนินการที่สามารถกระทำได้ทั้งปวง ที่จะประกันให้มีการคุ้มครอง และดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ

^(๑๑๕) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีความและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๑๖) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตีความและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สิทธิเด็กถูกละเมิดถูกละทิ้ง

เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิและถูกละทิ้งควรได้รับการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง^(๑๑๗)

เรื่องนี้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการ เมื่อประเทศไทยไม่ได้สงวนสิทธิในข้อนี้ไว้ จึงเป็นบทบาทที่รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณพิเศษให้กับเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิและถูกละทิ้ง ปัจจุบันยังมีข่าวเด็กถูกทอดทิ้งอยู่มาก โดยเฉพาะสังคมไทยวัยรุ่นในปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนวัย และตั้งครรรภ์มีจำนวนสูงมาก และส่วนใหญ่พ่อแม่ซึ่งยังอยู่ในวัยเรียนก็ขาดความรับผิดชอบ มีกรณีที่เรียกกันว่า “โช้ทิ้ง” ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอยู่ในระดับสูงทีเดียว หน้าที่ของรัฐในการจัดหาเพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้รับความคุ้มครองจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้^(๑๑๘)

^(๑๑๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๓๙. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจและการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใด ๆ การแสวงประโยชน์ การกระทำอันมิชอบ การทรมานหรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้าโดยรูปอื่น หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับสู่สังคมดังกล่าว จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเอง และศักดิ์ศรีของเด็ก

^(๑๑๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกษัตริย์ภานุ ในกรอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

การช่วยเหลือเด็กในกรณีเด็กทำผิดกฎหมาย

เด็กซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดกฎหมายควรได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย การลงโทษจำคุกเด็กควรจะใช้แต่เฉพาะที่เป็นกรณีความผิดอุกฉกรรจ์^(๑๑๙)

ความผิดในกรณีธรรมดา เช่น ลักทรัพย์ วิว่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือไม่ แต่ในกรณีฆาตกร หรือที่เรียกว่าคดีอุทลุม ฆ่าพ่อฆ่าแม่ถือว่าอุกฉกรรจ์ เป็นเรื่องที่เราในฐานะทนายความต้องดูเหมือนกันว่าในการจะอุทธรณ์การลงโทษการจำคุกเด็กเป็นคดีอุกฉกรรจ์หรือไม่ หน้าที่ของเราจะเป็นหลักประกันเสรีภาพและสิทธิของเด็ก คือถ้าไม่ใช่คดีอุกฉกรรจ์ก็ต้องไปอุทธรณ์ข้อกฎหมายว่าดุลยพินิจของศาลในการลงโทษจำคุกมากเกินไป โดยเฉพาะมาตรการของศาลในหลาย ๆ อย่าง แต่ที่ได้หารือกับท่านอธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (ท่านสุภัทร อยู่ถนอม) ท่านบอกว่าเรื่องจำคุกในสมัยของท่านได้ให้นโยบายไว้ว่าโทษจำคุกนั้นให้ห่างไกลเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ถ้าเกิดจะมีการลงโทษจำคุกเด็ก ให้หน้าที่ของท่านทุกคนจะต้องอุทธรณ์ข้อกฎหมายขึ้นไป

(๑๑๙) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๔๐.

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น และในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

๒. เพื่อการนี้ และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องตราสารระหว่างประเทศ รัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาโดยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำที่ไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำนั้นเกิดขึ้น

ข) เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา หรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกัน ดังต่อไปนี้

(๑) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(๒) ได้รับแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยผ่านบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ตามกฎหมาย และจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เพื่อการเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

(๓) ได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลาง ในการพิจารณาความยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำนึงถึงอายุของเด็ก หรือสถานการณ์บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

(๔) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยานและให้พยาน ของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

(๕) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ก็ให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้นไป

(๖) ให้ความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้อยู่

(๗) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่

๓. รัฐภาคีจะหาทางส่งเสริมให้มีการตรวจกฎหมาย กำหนดกระบวนการพิจารณา จัดตั้งหน่วยงานและสถาบัน ซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ก) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุน้อยกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้

ข) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับปรารถนาให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่าสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมาย จะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่

๔. การดำเนินการต่าง ๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล แนะนำ และควบคุม การให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะดูแล แผนงานการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพและทางอื่น นอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมิไว้เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์ และความคิดของเด็ก

ว่าไม่ใช่ความผิดอุกฉกรรจ์แล้วจะลงโทษจำคุกได้อย่างไร อนุสัญญาที่กำหนดไว้เช่นนี้ และของประเทศ
ไทยเราก็มีกฎหมายรองรับแล้ว^(๑๒๐)

ดังนั้นเป็นกรณีที่ท่านกำลังจะต้องเข้าไปช่วยเหลือในนามของสมาชิกขององค์การวิชาชีพ
กฎหมายที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือสภานายความ การลงโทษจำคุกเด็กควรจะใช้แต่เฉพาะที่เป็น
กรณีความผิดอุกฉกรรจ์ ทุกสำนวนที่เข้าไปเป็นที่ปรึกษาจะแถลงปิดคดีหรือหากมีโอกาสพูด ต้องไม่
ติดคุก ยกเว้นเรื่องฆ่าคนตาย หรือวางระเบิดก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งต้องอุกฉกรรจ์ แต่กรณีอุกฉกรรจ์ที่จริง
แล้วต้องเป็นโทษถึงขั้นประหารชีวิต เช่น กรณีที่ประเทศสหรัฐอเมริกาสามรัฐที่เข้าไปยัง กรณีนั้น
ต้องเข้าไปรับการบำบัดดูแลทางจิตใจ เขายังไม่กล่าวหาเลย ไปสอบประวัติว่าเป็นอย่างไร ถูกเลี้ยงดู
มาอย่างไร ทำไมกลายเป็นผู้ร้ายใจฉกรรจ์ตั้งแต่เด็ก เอาไปให้แพทย์ตรวจดูว่าสาเหตุมาจากอะไร คือ
เขาไม่โทษเด็กเลย จนกระทั่งที่เป็นความผิดที่ทำแล้วทำอีก แต่ในประเทศของเราเด็กแว้นซ์ที่จับรุ่น
ใหม่ คือคนที่ทำผิดแบบเดิมยังชอบทำอยู่เรื่อย ๆ กรณีนี้จะเป็เพราะว่าพ่อแม่ไม่ค่อยดูแล เมื่อถูกจับ
แล้วก็ไปร้องห่มร้องไห้และมีการประกันตัวออกมา ศาลก็ให้ แล้วก็ถูกจับอีกครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ แสดงว่า
การเลี้ยงดูของพ่อแม่ล้มเหลว อาจจะต้องให้ทางรัฐเข้ามาดูแลแทน ก็เป็นเรื่องที่ทนายความเราต้อง
เข้าไปช่วยดูแลให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เด็ก^(๑๒๑)

^(๑๒๐) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจ
พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๒๑) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภานายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจ
พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หลักกฎหมายเด็กที่ดีกว่า

ถ้ากฎหมายของประเทศใดให้การคุ้มครองเด็กดีกว่าบทบัญญัติในอนุสัญญานี้ ให้ใช้กฎหมายของประเทศนั้นใช้บังคับ^(๑๒๒)

เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่เขียนบทบัญญัติที่ดีกว่า ซึ่งเป็นที่แน่ชัดว่าในทุกประเทศจะต้องให้สิ่งที่ดีกว่ากับเด็กอยู่แล้ว^(๑๒๓) เป็นหลักการบัญญัติกฎหมายที่ดีกว่าก็ใช้กฎหมายนั้น ตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เด็กอายุต่ำกว่า ๑๖ ปีจับไม่ได้ ชั่งคุกกี้หรือใส่กุญแจมือไม่ได้ อัยการเขาจะถามตำรวจว่าอยากติดคุกหรือ ไม่ใช่ถามเด็กแต่เป็นตำรวจ ก็ต้องดูด้วยเวลาจะไปอยู่ในประเทศใด^(๑๒๔)

^(๑๒๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๔๑.

ไม่มีส่วนใดในอนุสัญญานี้ จะส่งผลกระทบต่อบทบัญญัติใด ๆ ซึ่งชักจูงให้สิทธิของเด็กบังเกิดผลมากกว่า ซึ่งอาจปรากฏอยู่ใน

ก) กฎหมายของรัฐภาคี หรือ

ข) กฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับกับรัฐนั้น

^(๑๒๓) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๒๔) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หน้าที่ของรัฐบาลตามอนุสัญญาเด็กโดยทั่วไป

รัฐบาลทุกรัฐบาลควรทำให้อนุสัญญานี้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปแก่บิดามารดาและเด็ก^(๑๒๕)

เรื่องนี้เป็นการประชุมสัมพันธซึ่งเป็นที่หน้าของรัฐบาล แต่ว่ารัฐบาลของประเทศเราจะประชุมสัมพันธอย่างไรนั้นยังไม่ได้มีการเผยแพร่เท่าที่ควร วิชาเรื่องเด็กและเยาวชนควรจะเป็นวิชาหลักสำหรับวิชาครู ในความเห็นของผู้บรรยายเห็นว่าต้องสอนและต้องถอดความของอนุสัญญานี้เอาไปสอนเป็นส่วนหนึ่งในวิชาครู เพราะจะได้รู้เรื่องสิทธิของเด็ก^(๑๒๖) บิดามารดาและเด็กที่ไม่ได้มาเรียนจะรู้หรือไม่ ก็คงตอบได้เลยว่าไม่ทราบหรือว่าพ่อแม่มีหน้าที่อะไร รัฐบาลบอกว่าลงนามแล้ว ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ในระบบกฎหมาย Civil Law ถือว่ารู้หมดแล้ว แต่ปรากฏว่าไม่ทราบว่ามีสิทธิของเด็กเป็นอย่างไร กฎหมายที่จะใช้กับเด็กเป็นอย่างไร^(๑๒๗)

^(๑๒๕) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๔๒. รัฐภาคีรับที่จะดำเนินการให้หลักการและบทบัญญัติในอนุสัญญานี้ เป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวางทั้งแก่ผู้ใหญ่และเด็ก ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและจริงจัง

^(๑๒๖) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์

^(๑๒๗) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภาทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทสรุป

อนุสัญญาทั้งหมดนี้มี ๕๔ ข้อ ส่วนข้อที่ ๔๓ เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่และรัฐบาลซึ่งจะต้องทำหน้าที่ร่วมกัน นั้นเป็นเรื่องของหลักประกันว่าเด็กจะได้รับสิทธิทั้งหมดตามมาตรฐาน สิทธิของเด็กเป็นเรื่องพิเศษ เพราะสิทธิที่มีอย่างหลากหลายตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิของเด็กนี้เป็นเรื่องสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้มีหน้าที่ต้องจัดให้ องค์การของรัฐก็ดี บิดามารดาก็ดี ต้องมีหน้าที่ต้องจัดให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากภัยของความขัดแย้ง ความทารุณโหดร้าย มีสิทธิได้รับสิ่งแวดล้อมที่สะอาด มีสิทธิที่จะถือสัญชาติ ศาสนา เรื่องนี้ก็เป็นมาตรฐานกลางที่เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา มีสิทธิที่จะมีชีวิตอย่างสมบูรณ์ มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ

ทั้งหมดนี้ที่นำมาเปรียบเทียบเป็นคำย่อค่าแถลงการณ์ทั้งหมดที่มาจากองค์การ UNICEF ของอังกฤษเห็นว่ามาตรฐานที่ได้บรรยายมานี้ จะช่วยให้การทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลเยาวชนฯ ต้องวางหลักความคิดไว้ว่าประเทศไทยไม่ได้สงวนสิทธิ์ไว้เลย การนำบทบัญญัติของกฎหมายไทยมาใช้ ต้องเป็นรองอนุสัญญา เมื่อไม่ได้สงวนสิทธิ์ไว้และกฎหมายไทยในส่วนไหนที่ไม่ดีกว่า ต้องใช้อุสัญญา เพราะฉะนั้นท่านที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่อย่างสำคัญเมื่อเห็นว่ากระบวนการพิจารณาตั้งแต่ชั้นสอบสวน จับกุม รวมถึงการพิจารณาคดีในศาล หากว่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานอนุสัญญาที่มีข้อผูกพันและใช้บังคับแล้ว หรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานของข้อกฎหมายที่ดีกว่าอนุสัญญาแล้ว ท่านทนายความที่ปรึกษากฎหมายทุกท่านมีหน้าที่โดยชอบที่จะต้องคัดค้านตามความรู้ของวิชาในหัวข้อนี้

สำหรับเด็กเองนอกจากจะได้รับสิทธิต่าง ๆ แล้ว เด็กเองก็ต้องรับผิดชอบด้วย แม้กระทั่งเรื่องของการที่จะได้รับสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สะอาดของเด็ก เด็กเองก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับการศึกษาอบรมของผู้ปกครอง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะรัฐบาลที่จะต้องสนับสนุนทั้งงบประมาณและบริหารกฎหมาย รวมถึงอนุสัญญาให้ได้ผลอย่างจริงจัง ก่อนที่จะให้ประเทศตะวันตกมาจัดลำดับสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยตกลงไปอีกแล้วถึงค่อยคิดจะทำ^(๑๒๘)

^(๑๒๘) ปรับปรุงจากการบรรยายของนายกสภทนายความ ในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณานุกรม

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child – CRC) (เอกสารอ้างอิงของสหประชาชาติ) ; ค.ศ. ๑๙๘๙.

คำบรรยายในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว : “มาตรฐานสิทธิเด็กไทยกับมาตรฐานสากล” : **เดชอุดม ไกรฤทธิ์** : วันจันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ : กรุงเทพมหานคร.

คำบรรยายในการอบรมและทดสอบความรู้ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว : “มาตรฐานสิทธิเด็กไทยกับมาตรฐานสากล” : **เดชอุดม ไกรฤทธิ์** : วันเสาร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ : กรุงเทพมหานคร.